Provincie Noord-Brabant

# Besluit 65/20

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 11 september 2020

**Onderwerp**
Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 5 juni 2020

**Datum**
11 september 2020
**Documentnummer**
4754192

**Provinciale Staten van Noord-Brabant,**

gelezen het voorstel van de Griffier, d.d. 1 september 2020 - 4745179;

gelet op artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020;

## besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 5 juni 2020.

's-Hertogenbosch, 11 september 2020
Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter de griffier

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk mw. mr. K.A.E. ten Cate

**Vastgesteld**

# PS 65/20 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 5 juni 2020

**Inhoudsopgave**

**Index gesproken personen** 3

**Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant** 5

**Opening van de vergadering / vaststellen agenda** 9

**Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten mevrouw G.G.A.M. van Heusden-Wienen en de heer H.W. van den Broek** 16

**Benoeming en beëdiging burgerlid T.G.M.H. van Hulsel** 17

**Actualiteit** 18

**Actuele motie M82-2020 Provinciale Staten 5 juni 2020 'Een blijvende herinnering' door Statenfracties PvdA, SP en CDA** 18

**Actuele motie M83-2020 Provinciale Staten 5 juni 2020 'Interprovinciale aanpak zwervende wolf' ingediend door Statenfracties van CDA, Forum voor Democratie en VVD** 25

**Bespreekstukken** 35

**34/20 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 en meerjarenraming 2022-2024 van Gemeenschappelijke Regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)** 35

**40/20 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2021** 54

**55/20 Benoeming lid Vertrouwenscommissie benoeming Commissaris van de Koning Noord-Brabant 2020** 73

**57/20 Benoeming lid en plaatsvervangend lid van de Commissie sturen en verantwoorden Provinciale Staten Noord-Brabant** 73

**Stemming** 74

**49/20 Notulen vergadering Provinciale Staten van 17 april 2020** 76

**50/20 Notulen extra vergadering Provinciale Staten van 17 april 2020** 76

**51/20 Notulen extra vergadering Provinciale Staten van 22 april 2020** 76

**52/20 Notulen vergadering Provinciale Staten van 22 april 2020** 76

**56/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 5 juni 2020** 76

**Sluiting** 77

**Index gesproken personen**


Altundal MIB, N., 9, 56, 58, 66, 69, 70, 72, 76
Arts, mw. W.M.A., 10, 57
Bankers, J.P.E., 10
Bekker, M.A. de, 10
Berg, H.F. van den, 10
Bie, E.J. de, 54, 55, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 73
Boon, M.C.H., 10, 15, 29, 35, 39, 46, 51, 52, 53, 54, 56, 77
Bräuner, mw. G.E.A., 10
Broek, H.W. van den, 17, 24, 31, 33, 35, 42, 52, 61, 68
Brouwers, drs. J.F.X.M., 10, 23, 30, 40, 51, 60, 67, 72
Cate, mw. mr. K.A.E. ten, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 33, 34, 56, 74, 75
Deryckere, M.N.R.C., 10
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 10, 22
Dijk, mw. E. van, 10, 18, 20, 24, 25, 40, 47, 51
Dirken, mw. ir. A.M.W., 10
Duijs, F.B.G., 11
Everling, M.J., 11, 21
Gremmen, R.J., 11, 27
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van, 19, 20
Hattem, LLB, A.W.J.A. van, 11, 23, 57
Heer, drs. ing. C. de, 11
Heijmans, N.G.L., 11
Hendriks, C.A., 11, 56
Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van, 17, 33
Hoon, mw. A.J.M. de, 11
Janssen, R.P.M., 11
Kammen, mw. drs. P. van der, 12, 54, 55, 56, 57, 59, 62, 63, 64, 65, 67, 71, 77
Karaaslan, T., 12
Kessel, mw. J.J. van, 12, 28, 34
Kort MSc, M.V. de, 12, 30
Lemkes-Straver, mw. E.P.J., 26, 27, 32
Linden, mw. J.J. van der, 12, 16
Logister, E.H.P., 12, 57, 77
Ludwig, T.W., 12, 29, 38, 45, 50
Manders, drs. W.J., 12, 20
Meeren, C.J.R.F. van der, 12, 28, 36, 49
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 12, 22
Meijer, A.A., 14, 15
Oetelaar, J.C.M. van den, 12, 74, 75
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 13
Panhuizen, A., 13
Philippart, M.J.A., 13, 57, 58, 62, 67, 69, 71, 72, 73, 76
Roeles, S.G., 13
Roijackers, mw. H.I., 13
Rutjens, W.H.A., 13, 20, 21, 34

Scholder-Penders, mw. G.M., 13
Sjouw, mw. mr. L.M., 13
Smeulders, MA, S.J.A.H., 13
Smit, P.C.T.G., 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53
Smolders, H.A.J., 32, 33
Spooren, A.J.M., 13, 14, 70, 72
Stoop, drs. J.W.P., 14, 21, 25, 27, 32, 37, 50
Swinkels, H.A.J.M., 14, 28, 38, 48, 50
Thijssen, J.G.M., 14, 57, 66
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 14
Vlasveld, mw. A.I., 14, 34
Voorzitter, 9, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77
Vreugdenhil, ing. H.J., 14, 24, 31, 43, 52
Wel, ir. M.C. van der, 14, 23, 30, 35, 41, 48, 49, 52, 53, 60, 68
Wely, L.F.A.M. van, 14
Zwart, mw. P.S., 14, 35, 49

**Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant**

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

| | | |
|---|---|---|
| Altundal MIB, N. | SP | Oss |
| Arts, mw. W.M.A. | SP | Eindhoven |
| Bankers, J.P.E. | CDA | Asten |
| Bekker, M.A. de | Forum voor Democratie | Bergen op Zoom |
| Berg, H.F. van den | PVV | Tilburg |
| Boon, M.C.H. | PVV | Bergen op Zoom |
| Bräuner, mw. G.E.A. | VVD | Veghel |
| Broek, H.W. van den | Lokaal Brabant | Reek |
| Brouwers, J.F.X.M. | 50PLUS | Son en Breugel |
| Deryckere, M.N.R.C. | CDA | Udenhout |
| Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van | GroenLinks | Cuijk |
| Dijk, mw. E. van | PvdA | Eindhoven |
| Dirken, mw. A.M.W. | VVD | Hoeven |
| Duijs, F.B.G. | Forum voor Democratie | Maren-Kessel |
| Everling, M.J. | SP | Uden |
| Gremmen, R.J. | VVD | Berghem |
| Hattem, A.W.J.A. van | PVV | Vinkel |
| Heer, drs. ing. C. de | CDA | Eindhoven |
| Heijmans, N.G.L. | SP | 's-Hertogenbosch |
| Hendriks, C.A. | CDA | Erp |
| Heusden-Wienen, mw. G.G.A.M. van | Forum voor Democratie | Lage Zwaluwe |
| Hoon, mw. A.J.M. de | CDA | Etten-Leur |
| Janssen, R.P.M. | VVD | Rosmalen |
| Kammen, mw. drs. P. van der | PVV | Tilburg |
| Karaaslan, T. | VVD | Nieuwkuijk |
| Kessel, mw. J.A.M. van | D66 | Maarheeze |
| Kort MSc, M.V. de | PvdA | Vught |
| Linden, mw. J.J. van der | GroenLinks | Oss |
| Logister, E.H.P. | D66 | Chaam |
| Ludwig, T.W. | GroenLinks | 's-Hertogenbosch |
| Manders, drs. W.J. | VVD | Gemert |
| Meeren, C.J.R.F. van der | Forum voor Democratie | Bergen op Zoom |
| Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M. | D66 | Best |
| Meijer, A.A. | D66 | Waalwijk |
| Oetelaar, J.C.M. van der | Forum voor Democratie | Schijndel |
| Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M. | VVD | Vught |
| Panhuizen, A.V. | VVD | Tilburg |
| Philippart, M.J.A. | GroenLinks | Eindhoven |
| Roeles, S.G. | Forum voor Democratie | Sint-Michielsgestel |
| Roijackers, mw. H.I. | GroenLinks | 's-Hertogenbosch |

| | | |
|---|---|---|
| Rutjens, W.H.A. | Forum voor Democratie | 's-Hertogenbosch |
| Scholder-Penders, mw. G.M. | VVD | Nuenen |
| Sjouw, mw. L.S. | D66 | Geldrop |
| Smeulders, S.J.A.H. | PvdA | Helmond |
| Smolders, H.A.J. | Forum voor Democratie | Tilburg |
| Spooren, A.J.M. | 50PLUS | Breugel |
| Stoop, drs. J.W.P. | CDA | Bergen op Zoom |
| Swinkels, H.A.J.M. | SP | Vught |
| Thijssen, J.G.M. | CDA | Beers |
| Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de | CDA | Beek en Donk |
| Vlasveld, mw. A.I. | Partij voor de Dieren | Tilburg |
| Vreugdenhil, ing. H.J. | ChristenUnie-SGP | Nieuwendijk |
| Wel, ir. M.C. van der | Partij voor de Dieren | Rijsbergen |
| Wely, L.F.A.M. van | Forum voor Democratie | Oss |
| Zwart, mw. P.S. | VVD | Lage Zwaluwe |

**Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant**

**Vrijdag 5 juni 2020**

**Agenda**

**I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda**

**Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten mevrouw G.G.A.M. van Heusden-Wienen en de heer H.W. van den Broek**

**Benoeming en beëdiging burgerlid T.G.M.H. van Hulsel**

**II. Actualiteit**

**Actuele motie M82-2020 Provinciale Staten 5 juni 2020 'Een blijvende herinnering' door Statenfracties PvdA, SP en CDA**

**Actuele motie M83-2020 Provinciale Staten 5 juni 2020 'Interprovinciale aanpak zwervende wolf' ingediend door Statenfracties van CDA, Forum voor Democratie en VVD**

**III. Bespreekstukken**

**34/20 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 en meerjarenraming 2022-2024 van Gemeenschappelijke Regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)**

**40/20 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2021**

**55/20 Benoeming lid Vertrouwenscommissie benoeming Commissaris van de Koning Noord-Brabant 2020**

**57/20 Benoeming lid en plaatsvervangend lid van de Commissie sturen en verantwoorden Provinciale Staten Noord-Brabant**

**IV. Stemming**

**49/20 Notulen vergadering Provinciale Staten van 17 april 2020**

**50/20 Notulen extra vergadering Provinciale Staten van 17 april 2020**

**51/20 Notulen extra vergadering Provinciale Staten van 22 april 2020**

**52/20 Notulen vergadering Provinciale Staten van 22 april 2020**

**56/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 5 juni 2020**

**V. Sluiting**

**Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant**

**Vrijdag 5 juni 2020**

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning, voorzitter
mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Volgens de presentielijst zijn 55 leden aanwezig, te weten: Altundal, mw. Arts, Bankers, De Bekker, Van den Berg, Boon, mw. Bräuner, Van den Broek, Brouwers, Deryckere, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van Dijk, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer, Heijmans, Hendriks, mw. Van Heusden-Wiemen, mw. De Hoon, Janssen, mw. Van der Kammen, Karaaslan, mw. Van Kessel, De Kort, mw. Van der Linden, Logister, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, Meijer, Van den Oetelaar, mw. Otters-Bruijnen, Panhuizen, Philippart, Roeles, mw. Roijackers, Rutjens, mw. Scholder-Penders, mw. Sjouw, Smeulders, Smolders, Spooren, Stoop, Swinkels, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Vlasveld, Vreugdenhil, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

## Opening van de vergadering / vaststellen agenda

*De voorzitter opent de vergadering om 10.00 uur.*

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik wil u allen verzoeken uw microfoon en camera uit te zetten en dan ga ik de griffier vragen mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering. De griffier.

De **griffier**: Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Smolders.

De **voorzitter**: Wij wensen Hans Smolders heel veel succes met zijn gezondheid. Namens ons allen, Hans, heel veel sterkte. Misschien ben je straks nog in de vergadering, maar we weten dat je weer even een spannend onderzoek hebt.
Voordat ik de vergadering open, moeten wij inventariseren wie in deze vergadering aanwezig zijn. Dat gebeurt op alfabetische volgorde, zoals u zich misschien herinnert van de vorige keer: allereerst de Statenleden met een achternaam beginnend van A t/m G, vervolgens H t/m O en dan P t/m Z. Ik verzoek alleen de Statenleden in de eerste groep, dus van A t/m G, hun camera en op het moment dat u uw aanwezigheid bevestigt ook uw microfoon aan te zetten en daarna graag weer camera en microfoon uit. Na groep 1 geldt diezelfde werkwijze voor groep 2 en 3. Wanneer de griffier u noemt, meld u dan als volgt: uw naam en "Ik ben aanwezig". Alstublieft alle drie woorden uitspreken, dus uw naam en "Ik ben aanwezig", want als u alleen maar "ja" of "aanwezig" zegt, dan is de kans groot dat de camera niet voldoende reageert en dat we u niet in beeld kunnen krijgen, en dat is wel nodig om deze vergadering geldig te laten zijn. Als we hebben geconstateerd dat u zowel met geluid als met beeld goed doorkomt, beschouwen we u als aanwezig en dan zet de griffier u op de presentielijst.
Dan geef ik nu het woord aan de griffier voor deze procedure.

De **griffier**: Dank u wel. Dan roep ik nu alle leden van A t/m G op, te beginnen met de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien en gehoord. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Willemieke Arts. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien en gehoord. Dank u wel. De heer Bankers.

De heer **Bankers** (CDA): John Bankers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien en gehoord. De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (FvD): Maikel de Bekker. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien, dank u wel. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (FvD): Eric de Bie. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Maikel Boon. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mevrouw Bräuner.

Mevrouw **Bräuner** (VVD): Margriet Bräuner. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ook gezien en gehoord. Bedankt. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Jan-Frans Brouwers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. De heer Deryckere.

De heer **Deryckere** (CDA): Marcel Deryckere. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gezien en gehoord. Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Anne van Diemen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Edith van Dijk. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wilma Dirken. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Duijs... De heer Duijs moet zijn microfoon aanzetten, dan kunnen wij ook horen dat hij aanwezig is, want we hebben hem al wel gezien.

De heer **Duijs** (FvD): Frank Duijs. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Oké, dank u wel. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Maarten Everling, en ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. En tot slot de heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Roel Gremmen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Dan kan deze groep de camera en microfoon weer uitzetten. Dan ga ik door naar H t/m O, te beginnen met de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Alexander van Hattem. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Kees de Heer. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord, dank u wel. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nico Heijmans. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Coen Hendriks. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat hebben we gezien. Dank u wel. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ankie de Hoon. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Die zie ik even niet..., Ankie de Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Maar ik zie u niet in beeld.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Ik ben er wel, maar misschien moet ik even doorpraten om in beeld te komen.

De **griffier**: Ja, dat helpt. Dank u wel, gezien en gehoord. De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Robert Janssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Gehoord. Mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Patricia van der Kammen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Karaaslan.

De heer **Karaaslan** (VVD): Taner Karaaslan. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja. Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Janneke van Kessel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Martijn de Kort. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Jade van der Linden. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Logister heeft al zijn hand opgestoken, zie ik.

De heer **Logister** (D66): Goedemorgen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Tom Ludwig. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Walter Manders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Camiel van der Meeren, Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, ook gezien en gehoord. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Ine Meeuwis. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat hebben wij ook gezien. Dank u wel. De heer Meijer. De locogriffier fluisterde mij net in dat hij zich mogelijk heeft afgemeld. Ik constateer dat dat dan ook het geval is. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Joris van den Oetelaar. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Suzanne Otters. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. Dan vraag ik deze groep de camera en microfoon weer uit te zetten en dan ben ik bij de letters P t/m Z. Met de heer Panhuizen begin ik.

De heer **Panhuizen** (VVD): Alex Panhuizen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Michiel Philippart. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Nog even wat langer praten, Michiel, dan zien wij dat ook. Het lijkt erop dat de camera uit staat.

De heer **Philippart** (GL): Nee, die staan aan als het goed is... O, ik heb er iets voor staan, wacht even!

De **griffier**: Goedemorgen! Ik heb je gezien en gehoord nu. De heer Van Pinxteren.

De heer **Van Pinxteren** (Lokaal Brabant): Wil van Pinxteren. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dank u wel. De heer Roeles.

De heer **Roeles** (FvD): Stijn Roeles. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat kunnen wij nu ook zien. Dank u wel. Mevrouw Roijackers.

Mevrouw **Roijackers** (GL): Hagar Roijackers. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, Hagar, dat kunnen wij ook zien. Dank u wel. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (FvD): Willem Rutjens. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien. Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Gaby Scholder. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. Mevrouw Sjouw.

Mevrouw **Sjouw** (D66): Liesbeth Sjouw. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gehoord en ook gezien nu. Dank u wel. De heer Smeulders.

De heer **Smeulders** (PvdA): Stijn Smeulders. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, goedemorgen. De heer Spooren... De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat zou ik ook nog graag even in beeld zien.

De heer **Spooren** (50PLUS): Nou, dan probeer ik iets langer te praten en ik hoop dat ik dan langzaamaan in beeld kom.

De **griffier**: Ja, dat helpt zeker. Dank u wel. De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Jürgen Stoop. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dat hebben we gezien en gehoord. Dank u wel. De heer Swinkels... Mijnheer Swinkels?

De heer **Swinkels** (SP): Met geluid aan, dat is een stuk makkelijker. Henri Swinkels. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gehoord en gezien. Dank u wel. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Marcel Thijssen. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gezien en gehoord. Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Tanja van de Ven. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, gehoord al en nu ook gezien. Dank u wel. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Anne-Miep Vlasveld. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u wel. De heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Hermen Vreugdenhil. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja, dank u. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Marco van der Wel. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat heb ik gehoord en ook gezien. Dank u. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (FvD): Loek van Wely. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Ja. En tot slot mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Suzanne Zwart. Ik ben aanwezig.

De **griffier**: Dat heb ik gehoord en nu ook gezien. Dank u wel. Dan zijn er 53 leden aanwezig volgens mijn telling.

De heer **Meijer** (D66): Voorzitter, ik ben inmiddels ook aanwezig, dus misschien kan ik er daarmee 54 van maken.

De **griffier**: Dat zullen wij zo noteren. Dank u wel.

De heer **Boon** (PVV): Arend heeft zijn naam niet gezegd hoor!

De heer **Meijer** (D66): En jij hebt net bevestigd dat ik het was!

De **griffier**: Het is in orde zo.

De **voorzitter**: Nou, als de griffier het zegt: hoger is er niet om het in orde te verklaren. Dus bij dezen zijn we in onze digitale vergadering bijeen. Ik constateer dat er een quorum is en dat we aan het werk kunnen.
Een bijzondere vergadering wederom, digitaal. Dat zal van ons allemaal het nodige gaan vergen, van de techniek, van ons allemaal. Ik hoop dat we, net als de vorige keer, dat succesvol kunnen gaan afronden. Op het moment dat er iets is, horen we het via de chat. Het zal van ons allen enige discipline vragen. Ik wens nogmaals onze collega Hans Smolders veel succes met wat hij vandaag moet doen. Misschien dat hij later nog komt, heb ik al aangegeven. Ik stel voor dat we, net als in alle andere vergaderingen, deze vergadering openen met een klein moment van stilte.

*Er wordt een moment stilte in acht genomen.*

De **voorzitter**: Ik heet u allen nogmaals van harte welkom, ook degenen die deze vergadering via het internet volgen. Zeer van harte welkom.
Zoals het er nu naar uitziet, zal het, althans in de plenaire setting van de Staten van Brabant, de laatste vergadering zijn die we compleet digitaal moeten doen, omdat dankzij het goede werk van onze griffier en de ambtelijke diensten hier het waarschijnlijk mogelijk is onze volgende vergadering in de Bois-le-duc-zaal te gaan houden; die zal worden omgebouwd in de coronatijd tot onze tijdelijke Statenzaal. Nadere mededelingen en zo komen daar nog over, maar het is misschien goed dat u dat nu ook al weet, met dank, nogmaals, aan al degenen die daar heel hard voor gewerkt hebben.
Nu is het zo dat we in deze vergadering digitaal zijn, maar een aantal van u is hier in de zaal, en dat betreft mevrouw Van Heusden-Wienen, de heer Van den Broek en de heer Van Hulsel, die straks als twee nieuwe collegae-Statenleden en burgerlid zullen worden beëdigd.
U heeft allen een handleiding ontvangen over de manier waarop u uw inbreng in de vergadering kunt leveren, en dan is natuurlijk met name het gebruik van de camera, de microfoon en de chatfunctie, die kan worden gebruikt om een interruptie aan te vragen, een ordevoorstel te doen, een verzoek om schorsing te doen, even iets wat ik extra onder uw aandacht wil brengen. De ervaring van de vorige keer leert dat er af en toe een zekere vertraging in zit, maar we gaan er zo goed en zo kwaad als het kan een goede vergadering van maken. Afhankelijk van het verloop van de vergadering zal ik even bezien of een schorsing, bijvoorbeeld voor een lunchpauze, nodig is. Op het moment dat we zo in de lunch kunnen gaan eindigen, lijkt het me niet nodig, op het moment dat het wel zo is, zal ik schorsen, zodat u allen de gelegenheid heeft uw eigen bedrijfsrestaurant thuis op te zoeken voor een kleine lunch.
Dan stel ik nu de agenda aan de orde. Allereerst wil ik bij wijze van orde voorstellen dat we vandaag digitaal stemmen met behulp van de applicatie die we ook eerder hebben gebruikt. In afwijking van de gebruikelijke gang van zaken heb ik het advies van de griffier omarmd om aan het einde van alle beraadslagingen te gaan stemmen, dus dat gaan we aan het einde van de vergadering doen over de voorstellen en mogelijk is er een aantal voorstellen dat bij acclamatie kan; dat zullen we straks dan wel zien. Het is wel zo dat we de actuele moties die mogelijk worden toegelaten – daar moeten we zo nog

even over besluiten – wel meteen in stemming brengen. Ook daar zal ik kijken of dat bij acclamatie kan en als dat niet zo is, gaan we na de behandeling van beide actuele moties één keer de stemprocedure doen, zou mijn voorstel zijn, omdat dat wat extra tijd kost. Mag ik u vragen met deze gang van zaken in te stemmen? Ik zie geen woordmeldingen, dus ik stel voor dat we het dan inderdaad zo doen. We zullen elke keer als we die stemprocedure gebruiken, die procedure ook nog even heel duidelijk toelichten, om dat goed te laten verlopen.
Goed. Dan meld ik u verder bij de agenda dat er geen mondelinge vragen, maar wel twee actuele moties zijn ingediend, één over 'herdenken corona' en één over onze wolf. De agendavergadering heeft geadviseerd beide actuele moties toe te laten. Ik neem aan dat u daarmee kunt instemmen. Dan gaan ze nu deel uitmaken van onze agenda. Ik zie daar geen woordmeldingen over, dus ik stel vast dat we dat zo gaan doen. Daar beginnen we dan ook mee.
Dan meld ik u verder dat alle moties en amendementen die in deze vergadering worden ingediend door de griffie op iBabs zullen worden geplaatst onder Statendag 5 juni, agendapunt 4: ingediende moties en amendementen. U dient moties en amendementen in door dat te melden tijdens uw inbreng, en dan is het goed om even uw motie en amendement met titel te noemen en deze te mailen naar de griffie, en dat kan voorafgaand, het liefst, aan uw inbreng gebeuren, zodat die dan digitaal kan worden neergezet.
Verder meld ik u dat het fijn zou zijn op het moment dat u de vergadering verlaat, dat even in een mail aan de griffie te melden, zodat wij te allen tijde beschikken over een goed overzicht van de aanwezigheid in deze vergadering. Mag ik veronderstellen dat deze gang van zaken akkoord wordt bevonden en dat we zo van start gaan? Ik zie dat dat zo is. Dan beginnen we met het eerste punt op onze agenda vandaag.

## Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten mevrouw G.G.A.M. van Heusden-Wienen en de heer H.W. van den Broek

De **voorzitter**: Aan de orde is het onderzoek naar de geloofsbrieven, de toelating en beëdiging van twee nieuwe leden van Provinciale Staten, mevrouw Van Heusden-Wienen en de heer Van den Broek. In verband met de benoeming van de heer De Bie en de heer Van Pinxteren tot lid van het college van Gedeputeerde Staten zijn er twee vacatures in Provinciale Staten ontstaan. Het Centraal Stembureau heeft mevrouw Van Heusden-Wienen en de heer Van den Broek tot hun opvolger benoemd. Om deze reden zullen we nu overgaan tot het besluit tot hun toelating en beëdiging. De geloofsbrieven van mevrouw Van Heusden-Wienen en de heer Van den Broek zijn onderzocht, zoals gebruikelijk, door een commissie uit uw Staten, en die bestond uit mevrouw Van der Linden, voorzitter, de heer De Heer en de heer Spooren. Ik wil nu vragen aan de voorzitter van de commissie, mevrouw Van der Linden, verslag uit te brengen van hun werkzaamheden. Ik geef het woord aan mevrouw van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van mevrouw Van Heusden-Wienen en de heer Van den Broek onderzocht en in orde bevonden. Mevrouw Van Heusden-Wienen en de heer Van den Broek voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen volgens hun eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten. De commissie adviseert uw Staten dan ook om te besluiten tot toelating van mevrouw Van Heusden-Wienen en de heer Van den Broek.

De **voorzitter**: Ik wil mevrouw Van der Linden en haar medecommissieleden zeer hartelijk danken voor de verrichte werkzaamheden en uw Staten voorstellen het advies over te nemen en toelating van deze leden goed te keuren, daartoe te besluiten. Wenst iemand nog daarover het woord? Dat is niet het geval.

Dan stel ik voor dat we de beëdiging van beide nieuwe collega's nu gaan aanvangen. Daarvoor ga ik even staan en ik vraag de griffier de eed en de verklaring voor te lezen. De bodes verzoek ik beide leden hier naar voren te roepen. Ik neem althans aan dat dat ook nu de procedure is. Ik zet dan even de microfoon en de camera uit, heb ik begrepen. De griffier.

De **griffier:** Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.
Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.
Ik zweer (beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.
De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dat verklaar en beloof ik.

De **griffier**: Mevrouw Van Heusden.

Mevrouw **Van Heusden-Wienen** (FvD): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.

De **voorzitter**: Dan zal ik u coronaproof feliciteren, Japans. Heel veel succes, maak er wat moois van. Er horen bloemen bij en die worden coronaproof thuis bezorgd. Maak er een hele mooie, succesvolle periode in de Staten van Brabant van. Dank u wel.

*Applaus*

De **voorzitter**: Met de beëdiging zojuist van mevrouw Van Heusden en de heer Van den Broek is het Statenlidmaatschap van de heer De Bie en de heer Van Pinxteren formeel ook beëindigd. Ik wil hen zeer hartelijk danken voor hun bijdragen in deze Statenzaal als lid van de Staten en wens hun uiteraard veel succes toe aan de andere kant van de tafel, aan deze GS-tafel. Zij krijgen een roemer, een traditioneel cadeau dat vertrekkende Statenleden krijgen. Ook dat zullen we in deze coronatijd coronaproof bij hen bezorgen.

## Benoeming en beëdiging burgerlid T.G.M.H. van Hulsel

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over naar het volgende punt, en dat betreft de benoeming en de beëdiging van de heer Van Hulsel als burgerlid namens Lokaal Brabant. Indachtig artikel 6 van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020 is door de griffier getoetst of het kandidaat-burgerlid op grond van de voorwaarden als neergelegd in het reglement van orde toelating kan krijgen als burgerlid. Alvorens de functie als burgerlid te kunnen uitoefenen, legt het burgerlid conform het reglement van orde de eed of de verklaring en belofte af.
De griffier heeft mij verklaard dat de heer Van Hulsel aan de voorwaarden voldoet. Ik neem aan dat uw Staten derhalve tot benoeming en toelating besluiten. Ik zie niemand die daar het woord over wil voeren. Ik stel vast dat het dan zo is dat we de heer Van Hulsel kunnen beëdigen. Ik wil hem dan vragen naar voren te komen voor de procedure van de beëdiging hier. Dat gaan we weer met een andere camera en microfoon aan u laten zien. De griffier.

De **griffier:** Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot burgerlid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.
Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.
Ik zweer (beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Van Hulsel** (Lokaal Brabant): Zo waarlijk helpe mij God Almachtig..

De **voorzitter**: Van harte gefeliciteerd. Ook u heel veel succes in het mooie werk dat u voor Brabant mag gaan doen. Ook voor u zijn er bloemen, die coronaproof aan het goede adres zullen worden bezorgd. Dank u wel en heel veel succes.

*Applaus*

De **voorzitter**: Ik wil op dit moment uiteraard ook de heer Van Dijk bedanken, die eerder zijn ontslag indiende als burgerlid voor Lokaal Brabant. Ik wil hem ook zeer hartelijk danken voor zijn inzet de afgelopen tijd. Ook voor hem zal er uiteraard een bosje bloemen zijn, om die dank namens u allen te onderstrepen.

**Actualiteit**

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over naar het volgende punt op de agenda, en dat betreft een tweetal actuele moties, die zijn toegelaten, zoals we eerder hebben vastgesteld, tot de vergadering.

**Actuele motie M82-2020 Provinciale Staten 5 juni 2020 'Een blijvende herinnering' door Statenfracties PvdA, SP en CDA**

De **voorzitter**: Allereerst een motie door mevrouw Van Dijk, als eerste indiener, mede namens de heer Everling en de heer Stoop, 'Een blijvende herinnering'. Die gaan we als eerste nu behandelen en ik wil vragen aan de eerste indiener om daarover het woord te voeren. Mevrouw Van Dijk, u heeft het woord.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. 'Een blijvende herinnering', een actuele motie van PvdA, SP en CDA. De afgelopen maanden zijn in Brabant heel veel mensen overleden aan het coronavirus. Zij die hersteld zijn zullen nog lang de gevolgen ervaren. Alleen is het rouwen door de regels onzichtbaar. We mogen elkaar niet aanraken om te troosten en er mogen slechts enkele nabestaanden bij de dienst aanwezig zijn. Dit zal nog even de realiteit zijn, omdat het virus nog lang aanwezig zal zijn.
Omroep Brabant heeft een digitale gedenkhoek gemaakt voor alle slachtoffers van corona, door nabestaanden aan het woord te laten om hun geliefde te eren, een mooie gedachte die wat mij betreft ook een blijvende, tastbare herinnering verdient. Onze provincie is erg hard getroffen door het virus. Wat zou het mooi zijn als de provincie een bijdrage levert aan een blijvende herinnering. Met deze motie vragen wij te onderzoeken of hier draagvlak voor is. Hiermee laten we zien dat we stil willen staan bij de overledenen en nadenken hoe we kunnen helpen in deze tijd bij het verwerken van het verdriet voor de nabestaanden. Het rouwen is nu extra zwaar. De vorm laat ik graag over om daarover mee te laten denken door Brabantse kunstenaars en cultuurmakers. Zij kunnen het leed dat het coronavirus veroorzaakt verbeelden, een beeld van het verdriet, maar voor de toekomst ook van hoop, een beeld dat laat zien dat

we elkaar niet in de steek laten, waarin we onze waardering uitspreken voor al die mensen die in stilte achter de klapdeuren in ziekenhuizen en zorginstellingen strijden voor ons, die beetje bij beetje steeds meer naar buiten mogen, en voor hen die dat niet mogen omdat wij ze willen beschermen. Dit is iets wat we samen moeten doen voor de Brabanders, iets wat wij als provinciale volksvertegenwoordigers kunnen initiëren. Geef de mensen die zijn weggevallen een plek in ons gezamenlijk geheugen, want de plek die ze zo vanzelfsprekend hadden in ons leven is er nu niet meer.
Tot slot, voorzitter, iets over de timing. Een aantal fracties gaf aan hiermee te worstelen, en dat herken ik. De vraag is dan ook: wanneer dan wel? Ik weet het niet. Wat de motie beoogt, is een eerste stap in het proces. Daarom ook het verzoek om draagvlak te onderzoeken en hiermee rekening te houden bij de timing voor de uitvoering van de motie. Het onderzoek hoeft niet meteen gestart te worden, maar door ermee aan de slag te gaan en erover na te denken dient het moment om met de Brabanders zelf in gesprek te gaan zich vanzelf aan.
Tot zover, voorzitter.

M82-2020: Een blijvende herinnering
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering digitaal bijeen op 5 juni 2020;
constaterende dat

- door het coronavirus veel mensen getroffen zijn;
- door alle regels en maatregelen maar een paar nabestaanden bij de uitvaart aanwezig mogen zijn;
- daardoor het verdriet weinig zichtbaar is;
- er vele initiatieven zijn om de mensen die overleden zijn een gezicht te geven, zoals de gedenkenhoek en 'zij worden gemist'-rubriek van Omroep Brabant, 1 minuut stilte bij raadsvergaderingen, een hartjesboom in Uden, en nog vele initiatieven meer;

overwegende dat

- het virus nog lang aanwezig zal zijn en slachtoffers zal maken;
- we er met zijn allen voor staan om dit virus te bestrijden;
- dit vraagt om blijvende aandacht voor alle slachtoffers van het coronavirus.

verzoeken Gedeputeerde Staten daarom te onderzoeken of in Brabant draagvlak is voor een blijvende tastbare herinnering voor alle slachtoffers van het coronavirus en, indien hier draagvlak voor is, dit uit te werken samen met de Brabanders;
en gaat over tot de orde van de dag."
Edith van Dijk, PvdA
Maarten Everling, SP
Jürgen Stoop, CDA.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Dijk. Interrupties sta ik nu niet toe, die komen mogelijk in een tweede termijn. Eerst gaat nu het college van Gedeputeerde Staten reageren op de indiener van de motie, en dat zal het college doen bij monde van de heer Van Gruijthuijsen. Ga uw gang.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank u wel, voorzitter, en mevrouw Van Dijk voor het indienen van deze actuele motie. Inderdaad is onze provincie hard getroffen door deze vreselijke ziekte en het is goed dat u hier aandacht aan besteedt en ons college vraagt te gaan onderzoeken of er een herdenkingsplek/herdenkingsteken gerealiseerd kan worden. Na het lezen van de motie hebben ook wij zitten kijken van "wat is een goede timing?", omdat er in de ontwikkeling van deze crisis naar de toekomst toe ook nog onduidelijkheden zijn en er misschien wel een tweede golf zou kunnen ontstaan. Als we het zo zouden kunnen uitvoeren, dat we samen met diverse partijen in onze provincie, en of dat nou gaat om

specifieke gemeenten waarin slachtoffers zijn, of met nabestaanden, of met mensen die getroffen en weer genezen zijn van het coronavirus, dus niet alleen met kunstenaars, maar in brede zin draagvlak zoeken hoe we het beste een blijvende herinnering kunnen realiseren, en dat in de tijd weg kunnen zetten, om er even de tijd en de zorgvuldigheid toe te betrachten, dan pakken we dat graag op. Misschien heeft u zelf ook ideeën over uit welk programma zo'n herdenkingsplek gefinancierd zou kunnen worden, dan kunnen we dat ook meenemen in ons onderzoek.
Tot zover, voorzitter, in eerste termijn.

De **voorzitter**: Heeft u een oordeel over de motie uitgesproken?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Geen expliciet oordeel. We nemen hem graag op, maar uiteindelijk denk ik dat het heel goed is om deze actuele motie echt aan het oordeel van de Staten over te laten. Maar ik denk dat u mij goed tussen de regels door heeft gehoord.

De **voorzitter**: Oké, en ook de regels zelf waren duidelijk, zou ik zeggen. Dan is nu het woord aan de indiener, die in een paar minuten nog even mag reageren op hetgeen de gedeputeerde namens het college naar voren heeft gebracht. Ga uw gang... Uw microfoon staat niet aan, mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Nu staat hij volgens mij wel aan, ja. Ook bij mij is er vertraging, excuus. Ik heb geprobeerd om alles goed te horen, het gaat ietwat moeilijk, maar ik begreep uw woorden en ik dank u voor uw reactie. Dat u nog zoekende bent in de financiering, snap ik. Het is voor mij de eerste stap om dit te gaan doen, om het balletje aan het rollen te brengen en de zorgvuldigheid te betrachten die u ook verwoordt. Ik kan helaas niet naar mijn mede-indieners kijken, ik zie ook niks op mijn apps langskomen, dus ik wil het daarbij laten.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Dijk. Dan ga ik nu even inventariseren welke fracties eventueel nog het woord willen voeren. Ik heb geen woordvoerders, maar ik begin even bij de fractie van de VVD. Wil iemand namens de VVD het woord voeren?

De heer **Manders** (VVD): Ja, Walter Manders.

De **voorzitter**: Ga uw gang, mijnheer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Ik wil even reageren op Edith van Dijk met haar actuele motie. We weten allemaal dat er op het moment heel erg veel verdriet is in deze tijd en daarom wil ik namens de VVD zeggen dat wij sympathiek staan ten opzichte van deze motie. Wij denken dat het een goed signaal is, en het straalt saamhorigheid uit. Dus wat ons betreft is het sympathiek.
Dank u.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Manders. Dee fractie van Forum voor Democratie behoefte aan een reactie?

De heer **Rutjens** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens, ga uw gang.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel. De coronaziekte, Covid-19, is natuurlijk onder ons en die ziekte vergt direct slachtoffers. Het is een ziekte op gezondheid. Maar ook de maatregelen die genomen zijn naar aanleiding van die ziekte treffen ons zwaar, op sociaal gebied, op economisch gebied, en het zou natuurlijk heel fijn zijn om de slachtoffers, in welke zin dan ook, van corona of Covid-19 te kunnen gedenken. Want dat zou namelijk betekenen dat we het over het verleden hebben en helaas hebben we het niet over het verleden. We zitten nog steeds in de Covid-19 en de daarmee verbonden crisis en eerlijk gezegd lijkt het ons te vroeg om het nu over herinneren en het plannen van gedenken en dergelijke te hebben. Wellicht is het voor de indieners een optie om bijvoorbeeld deze motie op een later tijdstip in te dienen en nu even aan te houden. Ik denk dat we ons nu moeten focussen op Covid-19 en de maatregelen die daarmee verband houden en het gedenken, herinneren, op een later tijdstip moeten doen.
Dank u wel.

De **voorzitter**: De fractie van het CDA, nog behoefte?

De heer **Stoop** (CDA): Hier Stoop graag.

De **voorzitter**: Ja, de heer Stoop. Ga uw gang.

De heer **Stoop** (CDA): Voorzitter. Het coronavirus heeft de afgelopen maanden de wereld op z'n kop gezet. Het leek eerst een ver-van-mijn-bed-show, maar al snel nadat de eerste besmetting in Nederland bekend was steeg ook de verspreiding van de ziekte exponentieel. Het feit dat de eerste persoon die besmet was een inwoner van Noord-Brabant was bleek geen toeval. Al snel bleek dat Brabant de zwaarst getroffen provincie van Nederland was. Veel kleine kernen in Brabant zijn zwaar getroffen en de overlijdens door het coronavirus hebben daar grote gaten geschoten in de lokale gemeenschap. Voor die hechte gemeenschappen werd het nog verdrietiger dat vele buurtbewoners niet de kans hebben gehad om afscheid te nemen. Een blijvende herinnering zou mooi zijn, om aan alle mensen die dierbaren hebben verloren troost te geven. De CDA-fractie ondersteunt de motie 'Een blijvende herinnering' daarom van harte, om te laten onderzoeken of daar draagvlak voor is. We gaan ervan uit dat een dergelijk onderzoek niet veel gaat kosten en we hopen dat de coronacrisis snel verleden tijd is. Wanneer dat is, is nog ongewis. De CDA-fractie gaat ervan uit dat het initiatief pas echt vorm gaat krijgen als de coronacrisis echt voorbij is.
Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Stoop. De fractie van de SP?

De heer **Everling** (SP): Ja, dank je wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): U weet allen dat ik in Uden woon en Uden ligt midden in het gebied dat toch het zwaarst getroffen is wat betreft het coronavirus. Gelukkig heb ik niemand in mijn nabije omgeving verloren aan dit gemene virus, maar ik hoor wel vele verhalen in mijn omgeving: mijn partner werkt in een verzorgingstehuis, mijn moeder werkt in het ziekenhuis. Je hoort verhalen van mensen die elkaar een hele tijd niet kunnen zien omdat ze naar een ziekenhuis worden gebracht ver weg van hier. De impact is groot, niet alleen op nabestaanden van overleden coronapatiënten, maar op iedereen die daarmee te maken heeft, ook de zorgverleners, ook de mensen die er op een andere manier mee te maken krijgen. Kortom,

de impact is groot, nu, maar inderdaad ook in de toekomst. Het virus is echt nog wel even onder ons en we zullen de impact van het virus voorlopig dan ook blijven voelen.
Ik zou dit ook nog even mee willen geven. Een plek om te herdenken, om op gepaste afstand samen te komen, een plek om troost te vinden, er is hier behoefte aan. Dat is te zien aan de vele tijdelijke monumenten die er al zijn, maar goed: die zijn tijdelijk. Hier in Uden staat reeds een herinneringsboom, een initiatief dat zeer gewaardeerd werd in deze omgeving en waar gebruik van wordt gemaakt. Er was een mooie opening, een mooie ceremonie, en dat is iets wat in deze tijd, ook nu al, zeer gepast is.
Daar zou ik het nu even bij willen laten.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Everling. De fractie van D66?

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Graag, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Meeuwis, ga u gang.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel. Namens D66 ook de complimenten aan mevrouw Van Dijk voor deze sympathieke motie. Ook D66 vindt de timing een lastige, want we zitten er nog middenin. Maar we zijn het met haar eens dat het nu wel al het moment is om draagvlak te zoeken, dus nog niet het moment voor de herinnering zelf, maar voor het zoeken van draagvlak is het nu, denk ik, wel het goede moment, juist omdat je er middenin zit. Ik heb zelf in mijn privé-omgeving ook met coronaslachtoffers te maken en het blijft zoeken: waar is de behoefte en wat is het goede moment? Wij willen overigens wel opmerken dat het niet per se een tastbare herinnering hoeft te zijn, zoals in de motie staat. Je zou ook kunnen denken aan een muziekstuk dat gecomponeerd wordt en we willen ook benadrukken dat zeker kunstenaars erbij betrokken moeten worden, zoals mevrouw Van Dijk toelichtte bij haar motie.
Kortom, voorzitter, D66 vind het een sympathieke gedachte om met de hele Staten een gevoel van steun en warmte uit te stralen op dit moment. Dank u.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Meeuwis. De fractie van GroenLinks?

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Ja, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Diemen, ga uw gang.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Namens GroenLinks wil ik ook uitspreken dat we het een hele sympathieke motie vinden, maar het woord 'sympathiek' heeft ook al beetje een duiding in zich. Wij worstelen met de duiding der dingen. Zoals ik het nu begrijp van mevrouw Van Dijk, en dat scherpt in ieder geval de motie voor ons wat meer aan, zou in eerste instantie gekeken moeten worden naar wat steeds 'draagvlak' wordt genoemd. Ik zou liever het woord 'behoefte' gebruiken: welke behoefte is er vanuit de Brabanders, vanuit de kleine kernen/grote kernen, of van iedereen, om daadwerkelijk tot iets te komen waar we met elkaar kunnen herinneren, kunnen rouwen, alles wat nodig is in deze crisis? Wat dat betreft vonden wij de motie al wat te veel ingericht. Waar is behoefte aan in Brabant, welke behoefte is er? En laten we daarbij alle creativiteit gebruiken die er maar is, want of het een kunstwerk is, een muziekstuk of een bos met bomen: het is maar de vraag hoe en wat de uitkomst moet zijn, en daar willen wij niet zo voorschrijvend in zijn. Als ik de motie mag lezen als "wij willen een eerste geste doen en we willen warmhartig met elkaar de ruimte geven voor een dergelijk initiatief", dan zeg ik: hartstikke goed. Laten we dat vooral eenduidig met elkaar doen, maar laten we daarbij niet te veel de invulling pakken.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. De fractie van de Partij voor de Vrijheid.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ook onze fractie leeft mee met de slachtoffers van het coronavirus. Alleen, het is de vraag of dat door middel van wat voorgesteld wordt in deze motie ook echt vorm zou moeten krijgen. Ik heb er wel een paar bedenkingen bij. Het is al gezegd: het komt erg vroeg, op dit moment al, en ik vind het met name wrang, omdat er op dit moment ook nog mensen zijn rond huishoudelijke hulp die vanuit de overheid geen beschermingsmiddelen hebben gekregen, waardoor het op dit moment ook nog potentieel het geval kan zijn dat er nog steeds slachtoffers vallen door tekortschietend overheidsbeleid. Om dan tegelijkertijd al te gaan praten over een monument voor de slachtoffers, et cetera, dan zou ik zeggen: iedere cent die besteed kan worden om meer slachtoffers te voorkomen, moeten we daarvoor inzetten en niet op dit moment al aan monumenten gaan denken. Daarbij komt dat door mevrouw Van Dijk nu al een heel verhaal wordt ingefietst, dat niet letterlijk zo in de motie stond, over kunstenaars en cultuurmakers die aan bod moeten komen. Nou, daar zitten we eigenlijk ook niet zo op te wachten, integendeel. En dan hoor ik net weer "draagvlak creëren", ja: draagvlak is er, of het is er niet. Ik zou er dan voor willen pleiten om te kijken, ja voor de factor draagvlak: als er bijvoorbeeld een burgerinitiatief komt, laten we daar dan naar kijken, maar dit is een initiatief dat we nu van hogerhand neerleggen, en dat lijkt me op dit moment niet wenselijk. Dus wij staan niet achter de motie. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Hattem. De fractie van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik kom eraan, ik kom eraan. Ja, mijnheer de voorzitter, hoort u mij?

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Oké. 50PLUS heeft het ook al geschreven aan degene die de motie heeft ingediend: wij vinden het ook een beetje te vroeg, we zijn nog bezig. Maar wat wij gedaan hebben: wij hebben gewoon eens in onze omgeving gevraagd hoe de mensen ertegen aankijken. En het eerste wat de mensen zeggen: asjeblieft, zorg voor beschermingsmiddelen, asjeblieft, zorg dat er een vaccin komt, asjeblieft, zorg dat ik weer kan knuffelen, we zitten nu niet te wachten op een monument, misschien pas later. Dat wil ik even meegeven aan degene die de motie heeft ingediend.
Bedankt.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers. De Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, Marco van der Wel.

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Wij vinden de gedachte zeer sympathiek, maar, zoals we bij de indieners ook hebben aangegeven, wel wat vroeg, want we zitten nog midden in dat proces. Aan de andere kant denken wij ook dat het verstandig was om dit bijvoorbeeld in commissieverband, zonder politieke lading of stemming, voor te bespreken, in een bijeenkomt die we bijvoorbeeld volgende week hebben over corona, om van gedachten te wisselen over de inhoud van wat we nu eigenlijk vragen en ook om de mogelijkheid te bieden om misschien organisaties die hierbij betrokken zijn om hun mening te vragen, voordat we, zeg maar, GS aan het werk zetten. Dat was onze

mening. Nu krijgen we een motie waar we ons voor of tegen kunnen uitspreken. Als we tegen zouden stemmen, om wat voor reden dan ook, zou het lijken alsof wij niet begaan zijn met het lot van de slachtoffers en de nabestaanden, wat absoluut wel zo is. Maar toch, met alle redenen die wij net hebben omkleed, denken wij dat deze motie nu niet het juiste middel is.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. De Lokaal Brabant-fractie.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter...

De **voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik ben verstaanbaar?

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Oké, heel goed. Een sympathieke motie, maar waar ook wij mee 'strugglen' is het momentum waarin het speelt. Het is nog volledig onder ons op dit moment. Maar de aanvulling zoals mevrouw Van Dijk geeft aan de motie geeft wel wat meer potentie: onderzoeken en draagvlak halen. Er wordt zeker gekeken naar de behoefte om te kunnen herdenken en te herinneren. De vraag die je daarbij kunt stellen is inderdaad: op welke schaal en welke uiting wil je daaraan geven? Daarvoor is onderzoek nodig en daar kun je zeer zeker mee beginnen. Als dat het uitgangspunt is, om het proces te kunnen starten, dan denk ik dat dat kan. We zijn er nog zeker niet en laat dan ook de tijd het voordeel zijn om goed op te kunnen halen wat hiervoor nodig, om ook het draagvlak te krijgen voor iets goeds wat we met elkaar willen.
Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. ChristenUnie-SGP, de heer Vreugdenhil.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. Ik wil allereerst mevrouw Van Dijk bedanken voor het initiatief dat ze daarin genomen heeft. Ik denk dat ook velen het eens zijn met de oproep om tot een blijvende herinnering te komen. Tegelijkertijd worstelen wij ook met deze motie, want op ditzelfde moment vechten bekenden van ons nog voor hun leven, zitten mensen in revalidatietrajecten, worden mensen om ons heen nog steeds ziek. Elke vorm van herinnering die ons dichter bij elkaar brengt zullen wij steunen en waarderen wij zeer. Ik weet niet of je kunt stellen, zoals in de motie staat, dat het verdriet weinig zichtbaar is. Zo voelen wij dat niet. Wij willen nu vooral een overheid hebben die alles doet binnen haar mogelijkheden om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken en het leed te verzachten. Maar ik wil het zeker niet politiek maken en ik hoop dan ook van harte dat we met een gezamenlijk signaal kunnen komen dat we hier in de toekomst op een goede en mooie manier mee aan de slag gaan. Daarmee zullen we onze steun aan deze motie ook niet onthouden en in lijn van het college de uitvoering daarin ook vorm willen geven.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké. Goed, dam geef ik nog één keer het woord aan mevrouw Van Dijk... Mevrouw Van Dijk, als indiener mag u nog even kort reageren. Ga uw gang.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel...

De **voorzitter**: Ik zie u wel, maar ik hoor u niet.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ben ik nu te verstaan?

De **voorzitter**: Ja.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Mijn computer reageert wat traag.

De **voorzitter**: Geen probleem, we hebben geduld.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dat is heel mooi om te horen, en dat is ook wat we nodig hebben voor deze motie: geduld en tijd. Zoals Lokaal Brabant ook aangaf: het hoeft niet in een te snel tempo. Het gaat erom dat we de ruimte nemen, dat we onderzoeken welke behoefte er is en dat we hiermee de eerste stap willen zetten.
Ik wil iedereen danken voor de mooie woorden die ze hebben gesproken. Inderdaad is corona nog steeds onder ons. We weten niet wanneer het einde is en dat maakt ook dat het zo'n moeilijke tijd is, maar dat wil niet zeggen dat we hiermee nu niet kunnen gaan starten. Dat we dat zorgvuldig moeten doen, dat we ons daarover goed moeten laten adviseren, dat we daar de tijd voor moeten nemen en dat het om de behoefte gaat, dat kan ik alleen maar omarmen.
Iemand vertelde me dat ze een kunstwerk hadden gemaakt met steentjes, dat tijdelijk was, dat dat in een kerk had gelegen en dat bij het weghalen bleek dat op enkele steentjes een datum stond van het overlijden van iemand. Ze wisten niet wie het was, maar het geeft wel aan dat er behoefte aan is. Hoe dat tot uiting komt aan het einde van de rit, weet ik niet, dat laat ik graag over om het zorgvuldig te doen, want daar gaat het om.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Dijk voor haar reactie en sluit hiermee de beraadslagingen over deze motie. We zullen hem straks in stemming brengen.

## Actuele motie M83-2020 Provinciale Staten 5 juni 2020 'Interprovinciale aanpak zwervende wolf' ingediend door Statenfracties van CDA, Forum voor Democratie en VVD

De **voorzitter**: Dan gaan we nu over naar de behandeling van de tweede actuele motie, ingediend door de fractie van het CDA, Forum voor Democratie en ook de VVD. De motie zal het nummer 83 krijgen en ik wil nu de eerste indiener van de motie het woord geven. Ik neem aan dat dat de heer Stoop is?

De heer **Stoop** (CDA): Dat klopt. Dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Aan u het woord.

De heer **Stoop** (CDA): Voorzitter. Op 15 mei jl. heeft de CDA-fractie een motie ondersteund om contact te zoeken met de wolvencommissie in de provincie Gelderland en te bezien hoe het preventieplan van Gelderland kan worden overgenomen. De wolf heeft in de tussentijd onder dieren veel verderf en dood gezaaid in Noord-Brabant en dat zorgt bij onze inwoners voor veel onrust. In onze ogen vraagt de motie van 15 mei om een snelle opvolging, om ervoor te zorgen dat snel gehandeld wordt, om ervoor te zorgen dat de wolf zich niet gaat vestigen in gebieden die daarvoor ongeschikt zijn, met alle schade en leed die

daarmee gepaard gaan. Omdat de wet de mogelijkheden beperkt om de wolf effectief aan te kunnen pakken en de wolf niet stopt bij de grens van de provincie, dient deze problematiek landelijk aangepakt te worden en zal er snel perspectief gecreëerd moeten worden. Wij willen onze gedeputeerde, mevrouw Lemkes, graag in stelling brengen om dit in het IPO en bij het Rijk op de agenda te zetten. Daarom dienen we samen met Forum voor Democratie en de VVD deze actuele motie in.
Dank u.

Motie M83-2020: Provinciale aanpak van de wolf
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 5 juni 2020;
overwegende dat

- anderhalf jaar geleden de provincies gezamenlijk het interprovinciaal wolvenplan hebben opgesteld;
- het vertrekpunt daarbij de beschermde status van de wolf was;

constaterende dat:

- de wettelijke mogelijkheden om actie te ondernemen richting de wolf zeer beperkt zijn omdat de wolf niet gedood of gevangen mag worden bij gewoon natuurlijk gedrag;
- er een wezenlijk verschil is tussen de gevestigde wolf en de zwervende wolf;
- een zwervende wolf op dit moment veel schade aanricht bij houders van schapen, paarden en ander landbouwhuisdieren in Brabant;

verzoeken Gedeputeerde Staten om

- met het Rijk, de IPO en alle andere beschikbare kanalen in overleg te gaan over de wijze waarop om moet worden gegaan met de wolf.
- het creëren van handelingsperspectief om te voorkomen dat wolven te lang aanwezig zijn, c.q. gaan verblijven in gebieden die hiervoor ongeschikt zijn. Dit is zowel in het belang van de natuur (het welzijn van de wolf), de agrariër (die veel schade kan ondervinden, c.q. kosten moet maken om aan preventie te doen) en de bewoners (bij wie gevoelens van onrust en zorg ontstaan);

en gaan over tot de orde van de dag."
Jürgen Stoop, CDA
Tanja van de Ven, CDA
Roel Gremmen, VVD
Walter Manders, VVD
Joris van den Oetelaar, FvD
Camiel van der Meeren, FvD.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Stoop voor zijn toelichting. Dan wil ik nu het college vragen bij monde van mevrouw Lemkes te reageren.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter, en dank voor de motie. Inderdaad zijn we opgeschrikt door de zwervende wolf in de gemeente Heusden, in mei. In de motie wordt ook al verwezen naar het feit dat de wettelijke mogelijkheden zeer beperkt zijn om in te grijpen wanneer een wolf schade aanricht. De wolf is een strikt beschermde diersoort in de Habitatrichtlijn in het Verdrag van Bern. Er is een interprovinciaal plan vastgesteld, op 24 januari 2019, en dat onderschrijven we uiteraard ook als provincie.
Ik wil eigenlijk toelichten dat er een groot verschil is tussen een gevestigde en een zwervende wolf. Bij een gevestigde wolf, zoals die op de Veluwe leeft, is sprake van een vastgesteld leefgebied en kun je – moét je zelfs – een wolvencommissie instellen, om de preventieve maatregelen te bepalen in zo'n leefgebied.

Dat is in Gelderland gebeurd en inmiddels heb ik ook contact gehad met de wolvencommissie in Gelderland, met de voorzitter daarvan. Maar we hebben in ons gebied te maken met een zwervende wolf en daar is niet een wolvencommissie aan de orde, maar moet je kijken wat je op dat moment kunt doen. Daarbij volgen we twee sporen op dit moment.
Het ene spoor is kijken wat we op korte termijn kunnen doen om de schade zoveel mogelijk te beperken. We kiezen daarbij voor een gezamenlijke aanpak. Samen met de gemeente Heusden, met ZLTO en met de Zoogdiervereniging hebben we gekeken wat we kunnen doen om te zorgen dat de schade van de wolf beperkt wordt en hij vooral ook verder trekt door het gebied heen, want het is een zwerfwolf. Daartoe hebben we voorlichting gegeven over die preventie aan de boeren en ook gezorgd voor beschermende middelen die ze kunnen gebruiken, in de vorm van netten. Vorige week heb ik een bezoek gebracht aan de gemeente Heusden, samen met ZLTO en de Zoogdiervereniging. We hebben daar ook de mensen gesproken, zowel de gedupeerden als de mensen die staan voor de bescherming van de wolf, en daar hebben we afgesproken om dit geluid ook gewoon voort te zetten.
Daarnaast volgen we een tweede spoor. Het eerste spoor was voor de directe schade, het tweede betreft het invullen van de leemte die eigenlijk bestaat tussen het beleid voor een zwervende wolf en een gevestigde wolf. Wij hebben te maken met een zwervende wolf en dan kun je heel erg weinig doen om dat aan te pakken. We zijn aan het kijken of er toch mogelijkheden zijn, inderdaad in IPO-verband, om daar ook een beleid op te bepalen dat ons handelingsperspectief biedt, zoals u ook in de motie bepleit. Daartoe heb ik al contact gehad met het IPO. We hadden gisteren een vergadering van het IPO...

De **voorzitter**: Wilt u wel gaan afronden, mevrouw Lemkes?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dat zal ik doen, voorzitter. En daar is ook al afgesproken dat we in de volgende adviescommissie het onderwerp van de zwervende wolf aan de orde zullen stellen.
Tegen de motie heb ik geen bezwaar.

De **voorzitter**: Ik dank u zeer hartelijk. Dan gaan we nu even terug naar de indiener, de heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Ik dank de gedeputeerde voor haar uitgebreide toelichting en onderschrijf haar woorden en de acties die ze al heeft ondernomen. Ik laat het hierbij.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Stoop. Dan is ook geen reactie van de gedeputeerde meer nodig. Ik ga even kijken of er andere fracties zijn die hierover nog kort het woord willen voeren.

De heer **Gremmen** (VVD): Ja, graag, de heer Gremmen.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Gremmen** (VVD): Toen ik in april vragen stelde over de wolf die een paar Schotse hooglanders had doodgebeten, dacht ik nog aan een incident, en dat dachten we eigenlijk allemaal. In de tussentijd is er heel veel gebeurd. De motie van 15 mei biedt al aanleiding om in gesprek te gaan met andere provincies, dus dat is in ieder geval fijn, en deze motie probeert er nog een schepje bovenop te doen door te gaan kijken of we die zwervende wolf zo snel mogelijk weer Brabant uit kunnen krijgen, want op dit moment is er een situatie ontstaan die echt onwenselijk is. Daarom hebben wij deze motie ook mede ingediend en wij hopen op veel steun van andere fracties.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mag ik de andere leden verzoeken hun microfoon uit te zeten; er is te veel geluid. Ik wil de fractie van Forum voor Democratie vragen of er behoefte is aan het woord.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, graag voorzitter, en dat kan vrij kort.

De **voorzitter**: Ja, de heer Van der Meeren. Ga uw gang.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Voorzitter. De heer Stoop en de heer Gremmen hebben het al goed toegelicht. Ik denk inderdaad dat het voornamelijk gaat om het handelingsperspectief. Op dit moment zijn er weinig wettelijke mogelijkheden en we zullen moeten kijken hoe we dat met andere provincies en andere overheden misschien kunnen oprekken en daarbij ook de agrarische ondernemers het perspectief geven dat er wat gaat gebeuren.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De SP-fractie.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, Henri Swinkels hier namens de SP-fractie.

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Swinkels, ga uw gang.

De heer **Swinkels** (SP): Volgens mij is de motie misschien wel sympathiek te noemen, maar de gedeputeerde legt net uit dat ze precies aan het doen is wat de motie al behelst, namelijk in IPO-verband tot een perspectief te komen. Bovendien spreekt deze motie over het creëren van handelingsperspectief en ik heb de gedeputeerde net goed beluisterd dat het handelingsperspectief al volkomen aanwezig is. Kortom, er is niet zozeer behoefte aan het creëren van handelingsperspectief. Hooguit kun je zeggen dat, als die kreet hierin staat, we blijkbaar suggereren dat we iets willen gaan doen wat nu nog niet mag, en daar zouden we als SP absoluut tegen zijn. Dus wat ons betreft even geen steun voor deze motie, omdat feitelijk wat de intentie van de motie lijkt te zijn al gebeurt. Overbodig.

De **voorzitter**: De fractie van D66. Behoefte aan een reactie?

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Van Kessel, ga uw gang.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): De wolf is terug in Nederland, wat eigenlijk een enorme verrijking voor de Nederlandse natuur en de balans in het ecosysteem is. De wolf is een beschermde diersoort. Het is jammer en kwalijk dat de wolf door framing de laatste tijd wordt weggezet als een moordlustige killer. Dit is niet zo. Deze carnivoor en top-predator is van nature schuw en de natuurlijke vijand van bijvoorbeeld reeën, zwijnen en andere grazensoorten, die nu sterk bejaagd worden, en kan daarmee bijdragen aan de meer natuurlijke vorm van populatiebeheer. Daarbij heb ik een vraag aan de gedeputeerde: of bijvoorbeeld de FBE, wat volgens ons de geëigende plek is voor dit soort vraagstukken, hierin is betrokken en wat hun rol hierin is, naast de reeds eerder genoemde partijen.
De titel van de motie luidt 'Provinciale aanpak van de wolf'. De wolf hoeft niet aangepakt te worden. D66 vindt dat samen met de agrarische sector gezocht moet worden naar een nieuwe balans van co-existentie en dat zeker niet aan de beschermde status van de wolf getornd moet worden. Wij houden in eerste instantie dan ook vast aan het eerdere wolvenplan en stemmen tegen deze motie.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Kessel. De fractie van GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, ik wil graag kort reageren.

De **voorzitter**: De heer Ludwig. Ga uw gang.

De heer **Ludwig** (GL): Voorzitter. Deze motie was wel te verwachten. De mede-indieners Gremmen en Van den Oetelaar hadden in de media al gezegd dat er geen ruimte is voor de wolf in Brabant en deze motie, en ook hoe die geformuleerd is, wil ruimte voor een lobby om de beschermde status op te heffen. Het lijkt wel een beetje een motto te worden van deze coalitie, het opheffen van de beschermde status van soorten en van natuur. Het handelingsperspectief dat wordt gevraagd is er wel degelijk, namelijk het zorgen voor preventieve maatregelen dat wolven niet bij landbouwhuisdieren komen. De wolf zal dan op zoek moeten naar wild en daarover heeft mevrouw Van Kessel al heel zinnige dingen gezegd. We zullen de wolf moeten accepteren in plaats van bij het minste of geringste aan de beschermde status te willen tornen.
Het lijkt me duidelijk: de fractie van GroenLinks zal deze motie niet steunen.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Ludwig. Dan gaan we nu naar de Partij voor de Vrijheid. Wie namens deze fractie?

De heer **Boon** (PVV): Dat ben ik, voorzitter, de heer Boon.

De **voorzitter**: Ja, de heer Boon, ga uw gang.

De heer **Boon** (PVV): Goeiemorgen vanuit een mooi Bergen op Zoom.
De PVV heeft vragen over de motie. Wij willen weten waarom we nu weer teruggaan naar landelijk. Gaan we niet verzanden in overlegculturen, terwijl eigenlijk de boeren nu actie willen? De boeren willen hun vee en andere dieren goed beschermd hebben en ik denk dat daarop moet worden ingezet, zoals de motie van 15 mei al beaamde.
Dan hebben we nog een vraag. Want de wolf is gewoon een heel slim dier. Als de wolf op bepaalde momenten wordt afgeschrikt, bijvoorbeeld door elektronische rasters, gaat hij dat gebied verlaten. Dan zijn die dieren waarschijnlijk veilig voor de komende tijd en gaat de wolf op zoek naar een plek waar hij zich wel kan vestigen, waar hij echt op wild kan jagen. Dus wij pleiten voor echt snel meer beschermende middelen voor onze boeren. Dat is echt nu uiterst belangrijk en topprioriteit. Daarbij vragen wij aan de VVD: is deze motie bedoeld om de wolf echt uit Brabant te krijgen, of mag de wolf zich ook in een gebied in Brabant vestigen waar hij geen overlast veroorzaakt, waar hij gewoon op wild kan jagen? Dat is een vraag aan de VVD. En naar welke wettelijke mogelijkheden is de VVD op zoek? Het CDA mag hier ook antwoord op geven, want de vraag is aan alle indieners van de motie. Aan welke wettelijke mogelijkheden wordt op dit moment gedacht die er nog niet zijn? Ik hoop dat we antwoord op deze vraag kunnen krijgen.
Tot zover.

De **voorzitter**: Ik zal straks de indiener van de motie, en ook de gedeputeerde, want ook aan haar zijn vragen gesteld, nog het woord geven. We gaan nu eerst naar de Partij van de Arbeid-fractie. Behoefte aan het woord?

De heer **De Kort** (PvdA): Ja voorzitter.

De **voorzitter**: De heer De Kort, ga uw gang,

De heer **De Kort** (PvdA): Veel dingen zijn door mijn voorgangers al gezegd en ik kan me volledig aansluiten bij de heer Swinkels. Ik vraag me gewoon echt af of deze motie niet heel erg overbodig is, aangezien de gedeputeerde eigenlijk letterlijk gezegd heeft dat ze letterlijk alles al aan het doen is wat erin staat. Dus dat is voor ons al één punt. Het andere is de vragen van mevrouw Van Kessel, die we ook schriftelijk deels hebben ingediend. Daar ben ik ook erg benieuwd naar. Is de FBE hierbij betrokken? Handelingsperspectief, is al gezegd, is er maar heel weinig. Dus onze vraag is ook: waar wordt hier op gedoeld qua handelingsperspectief? Het is door meerdere voorgangers ook genoemd. En een vraag die ik heb, gericht aan de drie indieners, dus die zou ik ook echt graag van zowel Forum voor Democratie, het CDA als de VVD beantwoord krijgen: waar in Brabant is voor u de wolf wel welkom? Of zegt u eigenlijk: de wolf is wat ons betreft niet welkom in Brabant?
Dank, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer De Kort. 50PLUS-fractie.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, Jan-Frans Brouwers, dank je wel.

De **voorzitter**: Mijnheer Brouwers, ga uw gang.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Als ik het zo beluister, dan denk ik aan het bekende gezegde "wolf in schaapskleren". Stel, ik ben een schapenhouder en ik lees deze motie, dan denk ik: als er maar iets gebeurt, en zo spoedig mogelijk, anders worden alle schapen doodgebeten. Als deze motie daaraan mee kan helpen om daarvoor te zorgen, dan kan 50PLUS zich daarin vinden.
Dank u wel, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers. De Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**: Ja, de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Zoals in de motie staat, is er een wolvenprotocol, vastgesteld in het IPO. Daar zit ook een escalatieladder in en de provincie, heb ik gezien, ook in de media, handelt daar ook naar. We hebben geen reden om het beleid, dat afgestemd is met alle belanghebbenden én provincies, nu opnieuw te gaan doen. In het dictum staat dat er handelingsperspectief moet komen in gebieden die voor wolven ongeschikt zijn. Daarmee gaan we in tegen het huidige beleid, want dergelijke gebieden zijn er in principe niet. Voor de getroffen eigenaren, en dat zijn niet alleen agrariërs, maar ook gewoon mensen die hobbymatig dieren houden, geldt dat er een zorgplicht is voor die dieren. Dat betekent bijvoorbeeld dat dieren 's nachts moeten worden opgehokt, of dat je gebruik kunt maken van elektrische omheining als beschermmateriaal. Dat is voldoende effectief gebleken en ook daar geeft de provincie ondersteuning, ook financieel, en dat steunen wij ook.
Kortom, wij vinden de motie overbodig en strijdig met de afspraken zoals die weloverwogen met alle partijen inmiddels al zijn overeengekomen.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan nu de fractie van Lokaal Brabant. Behoefte aan het woord?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Van den Broek. Ga uw gang.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): De motie van 15 mei gaf helaas geen termijn aan. In de reactie die we zojuist van de gedeputeerde hoorden, horen we, zeg maar, antwoorden waar we wel op aan het wachten zijn en misschien ook wel informatie die we op dit moment missen. Het is actueel. Er worden ontzettend veel vragen gesteld, zelfs tot moties toe, en de vraag is in hoeverre het ons helpt op dit moment, terwijl we de uitvraag nog hebben liggen. Ik zou er graag misschien een voorstel aan willen toevoegen, door te zeggen: geef een moment aan met een informatie- of een themabijeenkomst waarin je dit met elkaar eerst eens een keer goed bespreekt. We zien die latente ruimte ook, we weten ook dat de zwervende wolf ons op dit moment voor een dilemma stelt, van: hoe gaan we daarmee om? De actualiteiten zijn belangrijk, maar we moeten daarin met elkaar wel kunnen optrekken. Nu zijn we elkaar aan het bestoken, ondanks dat we geen moment kunnen vinden waarin we elkaar bijpraten om de goede dingen te doen. Dus ik zou op die manier de motie graag willen aanvullen, maar ik weet niet of daar ruimte voor is.
Tot zover.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. De wolf is natuurlijk een emotioneel onderwerp in Brabant. Ik woon vlak in die regio, dus dan merk je ook hoe hoog die emoties daarin oplopen, en ik denk voor een deel ook gewoon terecht. Aan de andere kant vroeg ik mij af wat deze motie toevoegt aan wat we eerder uitgesproken hebben. Ik zou het college vooral willen oproepen om heel transparant te zijn in de escalatieladder die we hebben. En dat gaat naar twee kanten toe. Eén: je begint niet meteen met de treden 4 en 5, verjagen en eventueel afschot, maar je hebt eerst de treden 1, 2 en 3. Aan de andere kant moet het signaal ook helder zijn dat de treden 4 en 5 er ook niet voor niks zijn. Daarin zullen we moeten handelen en daar zal ook de aanpak van het college op gericht moeten zijn, dat áls er preventieve maatregelen geboden moeten worden, ze direct en ruim voorradig zijn, dat er niet op gewacht hoeft te worden. Dat vergt volgens mij nog een stevig overleg binnen het IPO, om dat goed te organiseren, want dat bleek in de afgelopen periode onvoldoende te zijn. In die zin zie ik een aantal elementen in deze motie die stap 1, 2 en 3, en vervolgens richting escalatieladder 4, daar goed kunnen faciliteren. Daarom zullen we hem steunen. Ik roep het college ook op te proberen aan die polarisatie te komen, te laten zien dat er wel degelijk een plek is voor de wolf in Brabant, maar wel onder een aantal condities zoals we die met elkaar opgesteld hebben, en dat, als een wolf zich dan te buiten gaat aan schapen, en dat regelmatig doet, we daar dan ook een maatregelenpakket voor hebben waarin de treden 4 en 5 er ook in zitten. Dan zijn we, denk ik, ook eerlijk naar iedereen in Brabant.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Dan wil ik nu de drie indieners kort de gelegenheid geven te reageren op wat aan hen gevraagd is, daarna de gedeputeerde, en dan sluit ik de beraadslagingen op dit punt. Ik kan mij voorstellen dat eerst de heer Stoop dan het woord voert.

De heer **Stoop** (CDA): Ja, prima.
Eerst op de vraag van de heer Swinkels, van: is er al handelingsperspectief? Nou, dat is er namelijk niet voor de zwervende wolf. Er zijn onvoldoende maatregelen om daartegen op te treden en om de wolf te weren. Dus we willen wel een zwervende wolf weren, c.q. we hopen dat hij snel doortrekt naar een gebied waar hij zich wel kan vestigen.
De PVV vraagt waarom het landelijk moet. Omdat gewoon de wet het nog niet toestaat om aan te pakken. De wolf kent ook geen grenzen bij de provincie, dus je moet het wel landelijk oppakken. Hetzelfde geldt eigenlijk voor waar in Brabant de wolf welkom is. Dat is niet aan de orde, het moet landelijk bepaald worden welke gebieden geschikt zijn om een wolf te kunnen huisvesten. Ik ondersteun wel het idee om een themabijeenkomst hierover te organiseren.

De **voorzitter**: Eén moment...
Goed, ik heb even het reglement van orde geraadpleegd over de gang van zaken bij een actuele motie. Alleen de eerste indiener mag reageren, dus dat is ook namens de andere fracties gebeurd bij dezen. Dan ga ik nu de gedeputeerde vragen te reageren.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Dank voor de reacties. Een aantal antwoorden daarop. Er wordt gevraagd om ondersteuning van de boeren bij het beschermen van de wolven. Nou, dat proberen we zo goed mogelijk te doen door materialen beschikbaar te stellen, en dat blijven we ook doen.
Verder is gevraagd naar de rol van BIJ12, de Faunabeheerunit. Die heeft verschillende rollen: taxeert de schade om tot uitkering te komen, doet DNA-onderzoek verrichten, monitort de verspreiding van de wolf en geeft ook voorlichting. Dus BIJ12 is volop betrokken bij de wolf.
Dan wordt gerefereerd aan de motie van 15 mei. Daarop is ook de Statenmededeling gebaseerd, dus daar wil ik ook nog naar verwijzen.
Er wordt gesproken over de escalatieladder in het wolvenplan. Die is er inderdaad, maar heeft met name, of eigenlijk alleen, betrekking op een verblijvende wolf, dus we kunnen het eigenlijk niet alleen toepassen voor de zwerfwolf. We handelen wel naar de aard, naar de bedoeling van die escalatieladder.
Over beschermende middelen heb ik het gehad.
Ten slotte het handelingsperspectief dat genoemd wordt. Dat is er voor de verblijfswolf, maar niet zozeer dus voor die zwervende wolf. Voor de zwervende wolf is het van belang dat hij een leefgebied kan gaan definiëren, zou ik bijna zeggen, en daar wil je die wolf mee helpen door hem, nou ja, te laten landen in een gebied waar hij kan leven. We hebben vastgesteld dat dat niet het gebied is waar hij nu vertoeft, of zwerft, in Brabant. Daar is een definitie voor: een gebied moet 200 tot 300 vierkante kilometer zijn en andere voorwaarden moeten aanwezig zijn. Dus we willen eigenlijk juist die zwerfwolf op weg helpen naar een gebied waar hij wel kan leven, met voldoende voedsel dat geschikt is voor de wolf.
Dat is mijn reactie op dit moment, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de gedeputeerde. Ik stel voor dan de beraadslagingen te sluiten bij deze actuele motie en dat we zo overgaan naar de stemming. Daar ga ik even een korte schorsing voor organiseren. Ik stel voor dat die ongeveer vijf minuten is, en dan zullen we terugkomen met het protocol voor hoe we gaan stemmen.
De vergadering is geschorst voor vijf minuten.

De heer **Smolders** (FvD): Voorzitter, één momentje voorzitter. Ik moet me aanmelden toch?

De **voorzitter**: Ah! Wacht even, daar kom ik zo op. Welkom Hans, fijn dat je er bent. Ik ga zo dadelijk, als de stemming begint, aan jou en aan nog twee andere leden die hier in de zaal zitten vragen zich te melden. Fijn je te zien, tot zo!

*Schorsing (11.18-11.24)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik heb gezien dat we ons nog even moeten vergewissen van de aanwezigheid van een drietal leden van de Staten in de digitale vergadering. Dat betreft de heer Smolders. Mag ik u vragen uw naam en "Ik ben aanwezig" te melden? Mijnheer Smolders?

De heer **Smolders** (FvD): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik ben aanwezig.

De **voorzitter**: En we zien dat het Hans Smolders is. Welkom! Dan wil ik dat ook vragen aan mevrouw Van Heusden. Mevrouw Van Heusden, wilt u zich in de digitale vergadering melden met uw naam en "Ik ben aanwezig"?

Mevrouw **Van Heusden-Wienen** (FvD): Ja?

De **voorzitter**: Uw naam en "Ik ben aanwezig".

Mevrouw **Van Heusden-Wienen** (FvD): Ik ben aanwezig.

De **voorzitter**: En het is mevrouw Van Heusden. Ja, dat zien we dan. De heer Van den Broek, graag hetzelfde: "Ik ben aanwezig" en uw naam.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Harold van den Broek. Ik ben aanwezig.

De **voorzitter**: Oké, ik kijk naar de griffier. Dat is zo dan voldoende. Dan wil ik de griffier vragen of het aantal deelnemers in de stemapplicatie klopt met de aanwezigenlijst die we hebben... Er wordt even gecheckt of u allemaal ingelogd bent. Eén moment.
Ik heb gezien dat een aantal uwer heeft gevraagd om een stemverklaring te mogen afleggen. Dat doen we na afloop van de stemmingen. Ik noteer bij de coronamotie de heer Rutjens en mevrouw Vlasveld en bij de motie over de wolf noteer ik de heer Boon.
De griffier gaat nu even de namen noemen van degenen die we nog niet in de stemapplicatie hebben aangetroffen.

De **griffier**: Ja, althans tot net, want ik zie dat er één bij is gekomen, al weet ik niet wie. Ik miste Joris van den Oetelaar, John Bankers, Tanja van de Ven, Janneke van Kessel, Liesbeth Sjouw, Anne van Diemen en Marco van der Wel. Of die nog in willen loggen op de stemapplicatie. Ik zie dat het al aan het oplopen. Ik mis nog vijf leden op dit moment... Nog vier te gaan...

De **voorzitter**: Ik noteer intussen voor de stemverklaringen ook nog bij de wolf de heer Van der Wel en de heer Van den Broek. Dat kunnen korte stemverklaringen zijn straks, na afloop van de stemming. Goed zijn we zo ver?

De **griffier**: Nog twee..., nog één... Ja.

De **voorzitter**: Goed, we kunnen gaan stemmen. We gaan stemmen over twee actuele moties, de motie 82, 'Een blijvende herinnering' en daarna motie 83 over de zwervende wolf. Ik stel voor dat we eerst de stemming afronden en daarna geef ik de gelegenheid voor de aangekondigde stemverklaringen. De moties zijn u bekend en staan in iBabs. Let op: de button 'Onthouden' in de stemapplicatie is echt alleen maar bedoeld voor het onthouden van een stem op grond van artikel 28 van de provinciewet. Als u dat wilt, moet u dat bij de griffier voorafgaand melden, maar ik schat in dat dat hier niet het geval zal zijn. Als u een stemverklaring af wilt geven, dan geeft u dat aan. Dat moet u vooraf melden en ik heb aangegeven dat ik daar straks ruimte voor geef. Na de stemming, d.w.z. als gecheckt is of iedereen haar stem heeft uitgebracht, zal de griffier de uitslag van de stemming mededelen. Daarna geef ik de stemming vrij, dan komt hij op het beeld en dan zal ik expliciet vragen of u zich in de uitslag van de stemming herkent. Als dat op dat moment niet het geval is, dan kunt u dat melden op dat moment en daar zal in de notulen dan melding van gemaakt worden.
Dan ga ik nu de griffier vragen om de eerste stemming open te zetten over de actuele motie 82, 'Een blijvende herinnering'. De stemming is open.

De **griffier**: Ik constateer dat nu 54 stemmen zijn uitgebracht. Ik verzoek Janneke van Kessel nog haar stem uit te brengen in de vergadering, mondeling.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Ja, Janneke van Kessel. Ik ben voor.

De **griffier**: Dan hebben we 55 stemmen, 42 voor, 13 tegen.

De **voorzitter**: Dat wordt in beeld gebracht. Herkent u zich in deze uitslag?, vraag ik dan. Ja. Ik stel vast dat dat het geval is. Dan is deze motie aangenomen.
Dan wil ik nu op vergelijkbare wijze de stemming openzetten voor motie 83, eerste indiener CDA, Forum voor Democratie, VVD, over de wolf. De stemming is open.

De **griffier**: Er zijn nu 54 stemmen uitgebracht. Graag ook de stem van Janneke van Kessel. O..., er zijn 55 stemmen uitgebracht nu in de applicatie: 35 voor, 20 tegen.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor deze nog even in beeld te brengen. Ja, hij is in beeld. Ik vraag u: herkent u zich in deze uitslag? Niemand vraagt daarover het woord. Dan stel ik vast dat deze motie is aangenomen.
Dan geef ik nu de gelegenheid voor stemverklaringen, kort, bij motie 82 over de coronaherdenking. Ik heb twee meldingen, de heer Rutjens en mevrouw Vlasveld. De heer Rutjens geef ik graag het woord.

De heer **Rutjens** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Het zou inderdaad heel fijn zijn om de slachtoffers te kunnen herinneren en te gedenken. Dat zou namelijk betekenen dat we het over het verleden hebben. Helaas is dat nog niet het geval. We zitten nog in de crisis Covid-19 en de daarmee verbonden maatregelen. Daarom komt het nog even te vroeg. Dank u wel.

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Wij hebben voor deze motie gestemd, maar vragen wel om in de uitvoering te zoeken naar een passend moment. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld.

Dan geef ik nu de gelegenheid tot drie stemverklaringen bij de motie over de wolf. Allereerst de heer Boon. Aan hem het woord.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Voor de PVV staat de veiligheid voor mens en landbouwdieren altijd voorop. Daarom wil de PVV dat de gedeputeerde haar activiteiten legt bij het vergaren van voldoende preventieve middelen, zoals elektronische rasters. Wij vinden het onacceptabel dat deze preventieve middelen de afgelopen periode onvoldoende aanwezig waren in Brabant om onze boeren en burgers voldoende te beschermen. Dus wij roepen de gedeputeerde op: werk aan de winkel!

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Wolven hebben een leefgebied en dat is best heel groot, zoals de gedeputeerde ook al aangaf. Of de wolf nu leeft of zwerft, het is allemaal onderdeel van het natuurlijk gedrag van de wolf en daar zullen we rekening mee moeten houden. Daarom moeten we in Brabant meer inzet plegen op het gebied van voorlichting, beschermmaatregelen, financiële ondersteuning en schadevergoeding als we de wolf welkom willen heten, en dat willen wij.

De **voorzitter**: Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. De toevoeging van de woordvoerder van het CDA, waarmee hij aangeeft dat we een thema- en informatiebijeenkomst gaan beleggen hiervoor, en ook ondersteunt, is voor ons een belangrijk argument en reden geweest voor Lokaal Brabant om ook met deze motie mee te gaan.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van den Broek voor zijn stemverklaring. Dan stel ik vast dat we hiermee aan het einde zijn gekomen van de behandeling van de actuele moties en dat we overgaan naar de behandeling van de twee voorliggende Statenvoorstellen.

## Bespreekstukken

### 34/20 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 en meerjarenraming 2022-2024 van Gemeenschappelijke Regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)

De **voorzitter**: Het betreft allereerst voorstel 34/20, de zienswijzen op de ontwerpbegrotingen en de meerjarenramingen van de gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost, Midden en West en Noordoost. De fractie van de VVD zal als eerste het woord voeren bij monde van mevrouw Zwart en ik kan u melden dat het een maidenspeech is. Ik wens mevrouw Zwart – en er komen straks nog een aantal maidenspeeches – daarbij veel succes. U weet: het moment van de bloemen en het applaus in de Staten moeten we anders organiseren, maar niet minder aandacht dus gevraagd voor uw maidenspeech. Mevrouw Zwart heeft het woord.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. We gaan het hebben over de ontwerpbegrotingen voor 2021 en de zienswijzen daarop. De begrotingen voldoen aan de toetsingskaders die GS in 2016 hebben vastgesteld. Alleen de Omgevingsdienst Brabant-Noord moet nog extra werken aan de kostenstructuur en haar weerstandsvermogen verbeteren. Daarnaast zijn de drie diensten bezig met een

verdere professionalisering van het toezicht: meer informatie-gestuurd, meer resultaatgericht en ook meer kijkend naar de gehele keten in plaats van de schakels los van elkaar te zien. Dat is goed om te zien. Toch zijn er ook onzekerheden, zoals de invoering van de Omgevingswet, de ontwikkelingen op het gebied van stikstof, de effecten van het coronavirus straks, de vraag of er nog voldoende juist geschoold personeel is, en wat is straks het beschikbare provinciale exploitatiebudget?
Voor de VVD is het van belang dat de omgevingsdiensten de goede dingen doen en de dingen ook goed doen. De omgevingsdiensten moeten daarom ook met de tijd meegaan en de mogelijkheid hebben om op nieuwe ontwikkelingen in te spelen.
In de begroting staat veel over de voorbereidingen voor het ingaan van de Omgevingswet straks. Mijn vraag aan de gedeputeerde is of in die voorbereiding ook innovaties in het toezicht zitten voor het vergroten van de slagkracht, zoals meer of betere data-analyse – en, zo ja: hoe dan? – en de inzet van bijvoorbeeld een ander soort toezichthouder met andere specialisaties, bijvoorbeeld forensisch accountants of dronespecialisten. Graag een reactie hierop van de gedeputeerde.
Zoals ik al eerder aangaf, worden al enkele jaren stappen gezet in het slimme toezicht houden, bijvoorbeeld informatie-gestuurd toezicht en de ketenaanpak. De verwachting is dat het inzetten van bijvoorbeeld datagedreven toezicht voor een betere kwaliteit, voor meer inzicht en ook voor efficiëntie zal zorgen. We hebben hier in 2018 nog een motie over ingediend met D66. Ik wil de gedeputeerde vragen wanneer we die beloofde efficiëntieslag kunnen verwachten. En kunt u een indicatie geven van die efficiëntieslag, in geld of in fte's? Graag daarop een antwoord.
En tot slot, voorzitter. Het beschikbare provinciale exploitatiebudget hangt af van nog diverse onzekere factoren, en die vind ik wel spannend. Er kan natuurlijk niet zomaar altijd geld bij en we zouden ook efficiënter werken. Mijn vraag is dan ook of de gedeputeerde bereid is om PS tijdig te informeren als die onzekere factoren wat meer zeker zijn, zodat we niet voor verrassingen komen te staan aan het einde van dit jaar.
Dank u wel, voorzitter. Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Zwart voor haar maidenspeech. De bloemen, échte bloemen, geen virtuele bloemen, komen naar u toe, met dank en waardering, en veel succes in de verdere werkzaamheden in onze Staten. Ik hoor het applaus trouwens in heel Brabant nu hier klinken in de zaal, dus dat is toch wel mooi.
Dan nu de Forum voor Democratie-fractie bij monde van de heer Camiel van der Meeren. Ook voor hem is het zijn maidenspeech. Camiel, veel succes, ga je gang.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik denk niet dat dit het meest gekozen voorstel is om te behandelen tijdens een maidenspeech, en dat terwijl het toch ieder jaar terug op de agenda komt. We hebben het hier 'sec' over een vaste processtap in de planning- & controlcyclus van drie verbonden partijen. We mogen zienswijzen indienen op de ontwerpbegrotingen van onze drie omgevingsdiensten. In opdracht van de provincie en de deelnemende gemeenten zorgen zij voor vergunningverlening, toezicht en handhaving, de zogenaamde VTH-taken, op het gebied van milieu en waar gevraagd ook extra taken. We hebben het vandaag dus niet over de jaarlijkse opdracht die wij als provincie verstrekken aan de drie diensten. In november bepalen wij als Provinciale Staten inhoudelijk de opdracht aangaande de vergunningverlening-, toezichts- en handhavingstaken aan deze drie diensten.
Voorzitter. Het mag en moet helder zijn aan welke knoppen wij als PS mogen en kunnen draaien, in z'n algemeenheid, maar in het bijzonder als het gaat om de planning- & controlcyclus van deze verbonden partijen. Daarom waren wij ook blij verrast toen bijlage 2 werd toegevoegd aan het voorstel, de memo van de griffie over de rol van PS bij de omgevingsdiensten. Complimenten daarvoor. PS hebben immers vaak de neiging te spreken over kaders, beleid en onderwerpen waar ze helemaal geen mandaat in

hebben. Bijlage 2 is bijzonder helder in waar wij als PS over gaan aangaande dit voorstel: onze drie zienswijzen kenbaar maken over de ontwerpbegrotingen van de drie diensten. Punt. GS hebben alvast voor ons nagedacht en drie conceptzienswijzen opgesteld. Wij vinden die drie zienswijzen logisch en realistisch. De zorgen die onze fractie heeft ten aanzien van de Omgevingsdienst Brabant-Noord zijn effectief samengevat. Daarom zal de fractie van Forum voor Democratie ook voor de zienswijzen op de ontwerpbegrotingen stemmen.
Voorzitter. Om de diensten en de begrotingen toch iets beter te doorgronden, hebben wij een aantal technische vragen gesteld, waarbij een completer beeld is ontstaan en de getallen in de tabellen geduid konden worden. Ondanks dat wij aan bijlage 2 van dit voorstel over ons mandaat geen afbreuk willen doen, hebben wij toch een enkele opmerking en/of suggestie aan de proceskant van de ontwerpbegrotingen. Ten eerste. Na 19 juni zullen de zienswijzen van de 16 gemeenten in de regio van de ODBN aan haar kenbaar gemaakt worden. De fractie van FvD heeft graag inzicht in de mening van haar stakeholders in deze verbonden partij. Wij hopen dan ook dat deze met ons gedeeld kunnen worden. Graag een reactie van GS op dit vlak. Verder zijn wij blij om te lezen dat er waar nodig geüniformeerd kan worden in de vormgeving van de begrotingsformats, met inachtneming van het wettelijk kader uiteraard, want dat maakt ons werk als PS ook nog wat efficiënter.
Kijkend naar de provinciale opdracht die wij op een later moment, in november, gaan verstrekken aan de diensten, is het van belang om te weten dat extra opdrachten aan deze diensten direct leiden tot meer inleen in de flexibele schil van de diensten. Hoge inleenkosten hebben we dus deels zelf in de hand.
Voorzitter. Tot slot wil ik afsluiten met een compliment aan de drie diensten. De VVD vroeg in haar technische vragen of een overheadpercentage van 120% veel is. Ik kan u verzekeren dat veel particuliere entiteiten en ondernemingen met een vergelijkbaar bedrijfsprofiel, dergelijke complexe materie en kort bestaansrecht, jaloers zullen zijn op zulke cijfers. Er kan en moet altijd verbeterd worden, maar deze en andere cijfers geven vertrouwen in een slagvaardige en efficiënte bedrijfsvoering van de drie diensten. GS mogen deze complimenten ook overbrengen aan deze diensten.
Tot zover in eerste termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van der Meeren. Fijn, uw maidenspeech ook op een belangrijk onderwerp in ons provinciebestuur. Dank u wel, veel succes voor de verdere periode en ook voor u zijn er uiteraard de bloemen bij gelegenheid van deze maidenspeech.
Dan gaan we nu naar de CDA-fractie bij monde van de heer Stoop. Aan hem het woord.

De heer **Stoop** (CDA): Dank u voorzitter. Onze Staten wordt gevraagd zienswijzen in te dienen voor de drie Brabantse omgevingsdiensten. Opvallend is het verschil in de momenten waarop zienswijzen kunnen worden ingediend. Het komt erop neer dat we op het moment geen zienswijze meer kunnen indienen voor de begroting van ODZOB en dat vandaag de zienswijze ingediend moet worden voor de begroting van OWMB. Voor de ODBN echter hoeven de zienswijzen uiterlijk 19 juni te worden ingediend. Onze vraag aan de gedeputeerde is of met de omgevingsdiensten afspraken zijn te maken om de zienswijzen op vergelijkbare tijdstippen in te dienen.
Bij de omgevingsdiensten worden twee verschillende indexeringen gebruikt. De ODZOB en de OMWB volgen daarbij het door het ministerie bepaalde indexcijfer, terwijl bij de ODBN het indexcijfer hoog is; bovendien, het gemiddelde uurtarief personeel is hoog. De gemiddelde uurtarieven van de OMWB wijken ook nog significant positief af van het tarief ODZOB en ODBN. Dat scheelt respectievelijk 6% en 7%.
Helaas is er geen mogelijkheid meer om een zienswijze in te dienen op de begroting van ODZOB. Het uurtarief is daar het hoogst van alle omgevingsdiensten. Voor volgend jaar zal voor de ODZOB dezelfde zienswijze als voor de ODBN ingediend moeten worden ten aanzien van het tegen het licht houden van de kostenstructuur en de kostenomvang, in dit geval in vergelijking met de OMWB.

Opvallend is het hoge gemiddelde uurtarrief, terwijl het percentage overhead het laagste is van de drie. Onze vraag is of er een causaal verband is tussen de aanpassing van het salarisgebouw, het hoge percentage overhead en de ontstane weerstandsratio van 0,84.
Het CDA kan instemmen met de zienswijzen die ons zijn voorgelegd. Graag zouden wij voor de ODBN toegevoegd willen zien dat specifiek in de kostenomvang gekeken moet worden naar de overhead. Verder kan de onzekerheid van de gevolgen van de coronacrisis expliciet als onzekerheidsfactor worden benoemd. We kunnen ons voorstellen dat bedrijven door de coronacrisis ophouden te bestaan, hetgeen ook consequenties heeft voor het aantal vergunningen en controles.
Tot zover onze bijdrage in eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Stoop. Dan de SP-fractie bij monde van de heer Swinkels nu het woord.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga het dit keer kort houden. Normaliter dreigden wij weleens bij dit onderwerp de omgevingsdiensten nog eens keer inhoudelijk door te nemen. Ik weet niet of het bijlage 2 betreft, of onze manier van vergaderen zoals we dat nu doen, waardoor we ons allemaal keurig bij onze positie houden. Ik hoop dat dat ook in het vervolg bij de woordvoerders na mij het geval is, want volgens mij kunnen we dan dit punt redelijk snel afronden. De SP-fractie kan, gezien de opdracht die we eerder verstrekt hadden aan de omgevingsdiensten, ook met de begroting uitgevoerd, althans met de zienswijzen die daarop door het college gezien heeft.
Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Swinkels. Dan de GroenLinks-fractie, de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank je wel, voorzitter. Een jaarlijks vast moment: het vaststellen van zienswijzen op ontwerpbegrotingen van de drie omgevingsdiensten. GroenLinks zegt weleens vaker: het milieubeleid is zo goed als je het handhaaft. We kunnen overheden prachtige plannen en beleid laten maken, als er geen goede uitvoerende en controlerende instantie is, dan ben je nergens. We komen dan meteen bij een belangrijk punt voor het behouden van kwalitatief goede omgevingsdiensten, namelijk het jaarlijks indexeren van de budgetten. Indexeren is nodig, want anders bezuinig je en dat gaat ten koste van de kwaliteit. Het vorige bestuursakkoord, met ook de titel 'Kiezen voor kwaliteit', was daar helder over: we indexeren jaarlijks. In het nieuwe bestuursakkoord is daar nog niks over opgenomen. Daarom de vraag aan de gedeputeerde: wat is het nieuwe beleid? Wordt de zekerheid aan de omgevingsdiensten geboden dat de komende jaren gewoon zal worden geïndexeerd?
Ook niet nieuw zijn de zorgen die GroenLinks heeft over het behouden en aantrekken van medewerkers van de omgevingsdiensten. ODBN benoemt die opgave ook nadrukkelijk in haar ontwerpbegroting. Door de krappe arbeidsmarkt is het een enorme uitdaging. Er lopen enkele programma's om jonge afgestudeerden binnen te halen en medewerkers intern op te leiden. Wat zijn de resultaten daarvan?
De fractie van GroenLinks heeft ook technische vragen gesteld over het uitstel van de Omgevingswet, een besluit dat door het Rijk te lang is uitgesteld. Dat zorgt voor financiële verandering en bijbehorende risico's, zowel voor de omgevingsdiensten, die zich al volop aan het voorbereiden waren, maar ook voor de provincie. De Omgevingswet hevelt onder andere bodemtaken van de provincie naar de gemeenten. Uit het antwoord op onze technische vragen begrijp ik dat nog niet geregeld is dat medebekostiging voor deze taken vanuit het Rijk doorloopt. Is al duidelijk wanneer het Rijk met deze duidelijkheid komt?
Verder wordt door de provincie aan ODBN gevraagd de kostenstructuur en -omvang tegen het licht te houden, door vergelijkend onderzoek te doen met andere omgevingsdiensten. Het gaat langzaam beter met ODBN. Ze werken nu kostendekkend, maar het weerstandsvermogen is nog te laag. Echter, de fractie van GroenLinks vindt het nu een te algemeen verzoek en vraagt het college de reden van het verzoek

nader toe te lichten. Want is er nu onvoldoende inzicht in de kostenstructuur, of ziet het college grote afwijkingen in vergelijking met andere omgevingsdiensten? Zo ja: welke zijn dat dan? Wat voor onderzoek wenst het college en wat kunnen we straks als Staten verwachten, een quick scan of een gehele doorlichting van de organisatie? Op deze vragen zijn in de technische vragenronde geen antwoorden gekomen. Graag nog een reactie van de gedeputeerde hierop.
Dat was het, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Ludwig voor zijn bijdrage. Dan nu de PVV-fractie, bij monde van de heer Boon. Aan hem het woord.

De heer **Boon** (PVV): Ja, doet alles het? Ja, hoor ik.
De PVV is blij dat we de begroting van de omgevingsdiensten kunnen bespreken. Door de behandeling van deze begrotingen kunnen wij als Provinciale Staten onze controlerende taak uitvoeren.
Nu naar de begrotingen. De PVV is teleurgesteld dat de omgevingsdiensten de provinciale kaders omtrent inverdieneffecten en efficiencyverbeteringen niet serieus nemen. Twee omgevingsdiensten rapporteren niet eens hun streven naar inverdieneffecten, terwijl de inverdieneffecten van omgevingsdiensten voor deelnemende overheden ooit de grote belofte was van de omgevingsdiensten. De PVV wil graag weten hoe deze gedeputeerde hiertegen aankijkt. Is gedeputeerde bereid om de zienswijze hierop aan te passen? De PVV wil volgend jaar in het kader van de controlerende taak constateren of de verwachte efficiency door de omgevingsdiensten wordt behaald. Daarom zullen wij hierover een motie indienen.
Verder vindt de PVV het percentage overheadkosten ten aanzien van de totale kosten aan de hoge kant. Deelt de gedeputeerde dat het percentage van deze niet declarabele kosten omlaag moet in de komende jaren?
Verder wil de PVV vragen of de gedeputeerde zorg wil dragen dat er zo snel als mogelijk vanuit de drie omgevingsdiensten een schrijven kan komen wat de budgettaire gevolgen zijn van het nieuwe bestuursakkoord op de voorliggende begrotingen.
De PVV wil afsluiten met een compliment. Wij zijn blij dat de ODBN nu een overschot heeft op de begroting, waarmee hopelijk het weerstandsvermogen versterkt gaat worden. Wel wil de PVV een toezegging van de gedeputeerde dat hierbij een stevige vinger aan de pols wordt gehouden.
Met interesse wachten wij de beantwoording van de gedeputeerde af.
Voorzitter, tot zover.

Motie M84-2020: Inverdieneffecten omgevingsdiensten.
"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 5 juni 2020, ter bespreking van Statenvoorstel 34/20 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 & meerjarenraming 2022-2024 van Gemeenschappelijke Regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoost (ODBN);
constaterende dat:
- inverdieneffecten behoren tot de provinciale kaders van de begroting van de omgevingsdiensten;
- alleen de ODZOB gaat voor 1% efficiencyverbetering via de werkprogramma's;

overwegende dat:
- het streven naar efficiencywinst nog steeds een belangrijk item is voor eigenaren en opdrachtgevers;
- inverdieneffecten zullen resulteren in lagere benodigde bijdragen, door de deelnemende overheden, aan de begrotingen van de omgevingsdiensten;

dragen GS op:
- om in gesprek te gaan met de omgevingsdiensten om te verzoeken om in de volgende begroting te rapporteren over inverdieneffecten;

en gaan over tot de orde van de dag."
Maikel Boon, PVV.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Dan nu de Partij van de Arbeid-fractie, bij monde van mevrouw Van Dijk. Aan haar het woord.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Excuus voor de ruis op de lijn, maar in Eindhoven is de regen losgebarsten en de serre maakt een hoop herrie, maar goed.
De zienswijzen op de begrotingen van de omgevingsdiensten is een jaarlijks gebeuren en vaak – maar dit jaar merken we dat het wat minder is – gaan we dan diep de inhoud in. De vraag van de PvdA op dit moment, en ook bij de begroting, is om misschien op enig moment de kwaliteit aan de orde te stellen: doen de omgevingsdiensten de goede dingen en doen we het goed, geven we ook de goede opdrachten? Wij willen graag van de gedeputeerde horen wanneer we in discussie kunnen gaan over de beleidsmatige kaders en prioriteiten die we als PS willen meegeven.
Tot slot, voorzitter. Het is al vaker genoemd: personeel, corona en de Omgevingswet. Alle begrotingen zijn van vóór de uitbraak van het coronavirus. Alleen de ODBN heeft nog wat aanpassingen gedaan. Het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet is naar 11 januari 2022 en daarnaast speelt ook de coronacrisis. Wij verwachten dan ook, en we horen graag van de gedeputeerde hoe hij daarmee aan de slag gaat, van de omgevingsdiensten een gewijzigde begroting: een wijziging op de begrotingen met bezuinigingen ten gevolge van het uitstel van de Omgevingswet en de gevolgen van de coronacrisis. Wij gaan ervan uit dat deze met alle gemeenten en de provincie wordt besproken en misschien – dat is de laatste verwachting naar aanleiding van de opmerking vanuit GroenLinks met betrekking tot personeel – kan ook, omdat we een crisis verwachten, zorg worden gedragen voor een passend personeelsbestand met zekerheden. We gaan misschien een hele onzekere tijd binnen en we hebben een behoorlijke opgave om iedere keer goed gekwalificeerd personeel binnen te krijgen. Misschien is het nu ook de taak om degenen die we hebben vast te houden en te kijken, daar waar mogelijkheden zijn, om ze ook binnen te houden.
Tot zover, voorzitter. Inmiddels is ook de regen opgehouden, dus ik hoop dat ik goed verstaanbaar ben. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel., mevrouw Van Dijk. Het was uitstekend te verstaan en het was inderdaad de bui die wij, nou laat ik zeggen 20 minuten geleden, hier over het provinciehuis heen kregen. Misschien helpt het wat tegen de verdroging. De 50PLUS-fractie dan, bij monde van Jan-Frans Brouwers, nu het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Die bui ligt nou in Son en Breugel, maar ik heb geen glazen dak, dus dat valt mee.
Voorzitter. Allereerst complimenten voor het werk dat de omgevingsdiensten doen. Ik ben een aantal keren met deze mensen mee geweest en niets anders dan lof voor het werk dat zij doen. 50PLUS heeft alleen wat moeite met de indexatie die zij ieder jaar maar invoeren. De omgevingsdiensten in hun totaliteit verhogen gemiddeld in de begroting 2021 de uurtarieven met 3,2%. Ik heb eens even gekeken wat de ODZOB doet – de gemeente Eindhoven heeft dat uitgerekend –: die hebben zelfs in vijf jaar 17% hun uurlonen geïndexeerd. Ik heb daar een motie voor ingediend – u moet straks maar even zeggen welk nummer dat is –, die heet 'Niet indexeren omgevingsdiensten'. 50PLUS verzoekt GS daarin om de uurtarieven voor 2021 niet te indexeren; de basis blijft het uurtarief van 2020.
Dank u wel.

Motie M85-2020: Niet indexeren Omgevingsdiensten
"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 5 juni 2020, behandelend het Statenvoorstel 34/20, over Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 en meerjarenraming 2022-2024 van Gemeenschappelijke Regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden- en West (OMWB) en Noordoost (ODBN);
constaterende dat:

- de omgevingsdiensten voor indexatie van lonen (uurtarieven) gemiddeld 3,2% meenemen in hun Begroting 2021;
- de gemeenteraad Eindhoven met betrekking tot de ODZOB een amendement heeft aangenomen waarbij het uurtarief 2021 hetzelfde blijft als in 2020 (dus niet geïndexeerd wordt) terwijl men praat over behoud van de genoemde taakstelling voor 2022 van 3% efficiencyverbetering;
- de provincie Zuid-Holland al voor 2019 voor de omgevingsdiensten een financieel kader had afgesproken waarbij er geen indexatie was van de deelnemersbijdrage en het uurtarief;

overwegende dat:

- omgevingsdiensten hun kosten afwentelen op de deelnemers aan de gemeenschappelijke regelingen en dus indirect op de inwoners en bedrijven van de deelnemende gemeentes en de provincie;
- gemeentes moeite hebben de eindjes aan elkaar te knopen, zeker gezien de coronacrisis;

verzoeken Gedeputeerden Staten:

- de uurtarieven voor 2021 niet te indexeren. Basis blijft het uurtarief van 2020;
- onderzoek te doen of het mogelijk is de lonen/uurtarieven voor langere tijd niet te indexeren om zo de gemeentes wat meer lucht te geven;
- hiervan verslag te doen aan de Provinciale Staten;

en gaan over tot de orde van de dag."
Jan Frans Brouwers, 50PLUS.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Brouwers voor zijn bijdrage. Ik zal straks even melden welke moties met welk nummer bij ons bekend zijn, want ik heb ze nog niet gezien, maar dat komt aan het einde van de eerste termijn wel. Eerst nu de Partij voor de Dieren bij monde van de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Datagedreven toezicht wordt steeds belangrijker en wij vinden het goed dat daarop wordt ingezet voor de komende jaren, maar wij zien nog wel een hiaat, en dat is namelijk dat de meeste data niet op afstand voor de omgevingsdiensten beschikbaar is. Controle van circa 1100 intensieve veehouderijen kan eigenlijk alleen fysiek, door langs te gaan, of op basis van een risicoprofiel. Een oplossing is dat de data die wel beschikbaar is, en opgeslagen, ook op afstand beschikbaar komt voor de omgevingsdiensten, want dat kan een enorme kostenbesparing voor de omgevingsdiensten opleveren. In september 2015 hebben we daarvoor een initiatiefvoorstel ingediend en daar zijn toen wel wat dingen uitgekomen, maar dat op afstand monitoren behoort nog steeds niet tot de mogelijkheden. Wat ons betreft wordt daar wel goed naar gekeken en daarom wil ik alle andere partijen ook verwijzen naar ons initiatiefvoorstel uit 2015.
Wat betreft de ODBN wordt in de zienswijze gevraagd om haar kosten structureel kritisch tegen het licht te houden. We hebben daar wel een opmerking over richting het college. Voor 2021 zijn er werkzaamheden transitie veehouderij gepland, waarvoor logischerwijze nu al mensen worden aangetrokken en opgeleid. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om die mensen te vinden. Het gaat in totaal om 13 fte. Echter, er staat ook dat wij als PS nog geen geld beschikbaar hebben gesteld, oftewel: de ODBN schiet het geld nu voor, en dat lijkt ons niet wenselijk. Ik wil daar graag een reactie van het college op.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van der Wel. Dan komen we nu bij de fractie van Lokaal Brabant, de heer Van den Broek, ook in deze zaal aanwezig. Het wordt zijn maidenspeech. Aan u het woord en veel succes met uw maidenspeech. Mijnheer Van den Broek, Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Wat een dag, dat hier vandaag, in een bijna lege Statenzaal, mijn beëdiging zojuist heeft kunnen plaatsvinden! Jammer dat ik niet samen met de overige Statenleden en mijn gezin dit heugelijke feit fysiek kan delen. Het is nog steeds een vreemd gevoel dat we geen handen kunnen schudden en nog vreemder dat ik alle kussen niet in ontvangst kan nemen van mijn vrouwelijke Staten-collegae. Misschien, als de mogelijkheid zich gaat voordoen, dat we dit gedeelte nog een keer kunnen overdoen! Ik weet niet of hiervoor een motie nodig is, maar ik zal het overwegen. Mogelijk dat mevrouw Van Heusden die ook mee wil ondertekenen.
Dat ik hier mag staan, is voor mij en onze partij, Lokaal Brabant, heel uniek. Na ruim één jaar op de reservebank te hebben gezeten, heb ik hier in deze Staten de belofte afgelegd als burgerlid en vandaag Statenlid van de Provinciale Staten. Heel bijzonder in de geschiedenis van de Brabantse Provinciale Staten, omdat je niet alleen Statenlid wordt, maar vooral ook fractievoorzitter van een coalitiepartij.
Wie is Harold van den Broek? Wat vindt hij? En waarom is hij de politiek in gegaan? De bekende w-vragen. Laat ik maar gewoon met de eerste beginnen. Ik ben 54 jaar geleden geboren en getogen in een klein dorp in Noordoost-Brabant met de naam, zoals wij die kennen, de Reek. Gehuwd en drie dochters, en heel belangrijk – dat mocht ik niet vergeten van mijn meiden – onze hond Fay. Ik ben opgegroeid in een hecht christelijk Brabants gezin en heb mij vanaf mijn tienertijd volop ingezet voor onze gemeenschap. Begin tachtiger jaren was ik als jong bestuurslid betrokken bij de omvorming van kerkbestuur naar parochievergaderingen. Ik ben zeven jaar lang koster geweest en heb nog gevoetbald in het laatste kosterelftal van Brabant. Op mijn 17de de lokale heemkundekring opgericht, omdat ik geïnteresseerd ben in mijn roots, maar ook in mijn dorp en haar omgeving. Ik koester diepgewortelde gevoelens voor het Brabant waar ik mag leven. Als je in een kleine gemeenschap bent opgegroeid, dan voel je de noodzaak waarom je actief moet deelnemen aan alles wat er is. De saamhorigheid is groot. Het is dan ook mijn zorg om de leefbaarheid in mijn dorp en de leefomgeving van Noordoost-Brabant die mij heeft doen besluiten om de politiek in te gaan. Ik voel mij verantwoordelijk voor mijn eigen standpunten en uitspraken en voel mij niet geroepen om me te verantwoorden op uitlatingen en meningen van anderen. Mijn levenshouding is dienstbaar zijn aan anderen, en als je ziet dat het minder goed gaat, om dan ook actief iets te ondernemen en dit met elkaar te verbeteren, of, indien nodig, te veranderen. Alleen kun je dan wel heel snel gaan, maar samen kom je veel verder. Ik voel mij een verbinder, met de urgentie en behoefte om ook iets te doen en te bereiken voor ons Brabant. Ik heb er zin in en barst van de energie. Je kunt geen centrale met mij bouwen, maar ik straal des te meer energie en realiteitszin uit. De rapporteurs vroegen om meer lucht en duaal denken. Het is juist deze ruimte, lucht en zuurstof, die ik belangrijk vind, ook voor onze deelname aan deze coalitie. Elkaar de ruimte geven. Per slot van rekening zijn wij Statenleden, allemaal volksvertegenwoordigers zonder last en ruggespraak, met respect naar elkaar en accepteren dat we elkaars gelijke zijn. Dat zijn voor mij basisgrondbeginselen van onze democratische rechtsstaat. Ik ga ervoor om de verbinding en de betrokkenheid tussen onze Brabanders en de provincie te versterken, het lokale geluid te zijn voor de leefbaarheid van onze dorpen en stadswijken. Als ik over drie jaar terugkijk, wil ik kunnen zeggen: het heeft ertoe gedaan, Lokaal Brabant heeft laten zien de verbinder te zijn voor ons Brabant.
Kort wil ik nog iets toevoegen aan de zienswijzen en de opmerkingen zoals deze in het Statenvoorstel 34/20 voorliggen. Lokaal Brabant kan zich vinden in de zienswijzen en opmerkingen door GS gemaakt. Daar kan ik kort in zijn. Wij zien wel nog problemen en aandachtspunten zitten wat betreft de risico's en ik

weet ook niet of ik op dit moment iets mag zeggen over de motie van 50PLUS, maar als daar mogelijkheden voor zijn in de tweede ronde, dan laat ik het op dit moment hierbij.
Tot zover.

De **voorzitter**: Ik feliciteer de heer Van den Broek met zijn persoonlijke maidenspeech en wens hem net als de voorgangers veel succes in deze Brabantse Staten. Ook voor hem straks bloemen, op coronawijze overhandigd.
Dan geef ik zo dadelijk het woord aan de heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP, en merk nu op dat de twee ingediende moties in iBabs staan, die van de inverdieneffecten omgevingsdiensten door de Partij voor de Vrijheid, motie 84, en de 50PLUS-motie 85-2020 over indexatie. Ze zijn beide nu deel van de beraadslagingen. Ik geef nu het woord aan de fractie van ChristenUnie-SGP. De heer Vreugdenhil heeft het woord.

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter. In lijn met de heer Swinkels kan ik dit keer kort zijn. Dat heeft er niet alleen mee te maken dat wij er weinig over willen zeggen, maar het is ook een compliment aan de omgevingsdiensten. Want in het verleden hadden we het vaak over de kwetsbaarheid en het weerstandsvermogen, wat veel vragen opriep, ging het over de inverdieneffecten die niet gerealiseerd werden, ging het over de kostenstructuren die stevig uit elkaar liepen, en als wij nu de begrotingen zien, zien wij dat op al die vlakken echt een forse verbetering is gekomen. Er zijn nog best wel stappen te zetten, maar wij vinden het ook een compliment waard dat ook de zienswijze die wij in het verleden telkens ingediend hebben ook op dit moment z'n vruchten daarin afwerpt.
Het tweede is, en dat is ook gememoreerd, dat we ook veel beter scherp hebben als Staten onze opdrachtgevers- en eigenaarsrol, dat we die uit elkaar halen en dus hier ook vanuit onze eigenaarsrol het debat daarin voeren. Van daaruit heb ik nog één vraag, en die vraag is ook al door meerderen gesteld. Want de coronacrisis gaat ook voor de omgevingsdiensten grote gevolgen hebben. Het betekent ook dat een deel van de activiteiten die ze eigenlijk gepland hadden, en die wij ook als opdrachtgever uitgezet hebben bij de omgevingsdiensten, mogelijk niet gerealiseerd kunnen worden. Ook op dat moment vind ik het belangrijk dat wij als eigenaar van de omgevingsdiensten goed zorgdragen voor de omgevingsdiensten en ook afspraken maken hoe dan alsnog de financieringsstructuren overeind gehouden worden. Ik word op dat punt graag in de komende maanden door de gedeputeerde op de hoogte gehouden, want ik vind dat we daar ook een belangrijke verantwoordelijkheid in hebben, niet alleen in de bezuinigingssfeer, dat er minder werk zou komen, maar ook in de lopende begroting, hoe dat op een goede manier opgepakt kan worden.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Vreugdenhil. Ik kijk even naar de gedeputeerde. Ik begrip dat hij een korte schorsing wil om het antwoord goed voor te kunnen bereiden. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

*Schorsing (12.06-12.12)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering en ik geef graag het college het woord bij monde van gedeputeerde Smit, zijn debuut als gedeputeerde in deze digitale vergadering – geen maidenspeech, maar wel om nog even te markeren dat hij hier in zijn rol als gedeputeerde zijn eerste antwoorden namens het college gaat geven. Aan hem het woord.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Geachte Statenleden. Een paar zinnen in algemene zin voordat ik inga op uw vragen en opmerkingen. Ik ben hier vandaag als uw gedeputeerde verantwoordelijk voor de omgevingsdiensten. Het gaat daarbij om de rol van eigenaar, mede-eigenaar, in het algemeen bestuur en over de rol van lid van het dagelijks bestuur, want ik ben gekozen door het algemeen bestuur. Vandaag staan de zienswijzen op de conceptbegrotingen van de drie diensten op de agenda. Gedeputeerde Staten hebben een voorzet gedaan en u kunt nu uw inbreng doen. Wat vandaag – nog eens een keer neergezet, maar ik heb het vandaag al een paar keer gehoord – niét op de agenda staat, is de rol als opdrachtgever voor de omgevingsdiensten. In een themabijeenkomst op 26 juni a.s. komt deze rol aan de orde, waarna Gedeputeerde Staten op basis van uw inbreng het werkprogramma 2021 kunnen vaststellen in november van dit jaar. Gedeputeerde Staten hebben de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het beleid gedeeld. Mijn collega Lies Lemkes doet het VTH-beleid en daarnaast is zij verantwoordelijk voor landbouw en natuur. Zelf heb ik water en bodem in portefeuille. Ik zeg dit in algemene zin en het is eigenlijk al een antwoord op een deel van de gemaakte opmerkingen die zijn gekomen.
Ik wil mijn best doen om redelijk snel met u door de vragen te lopen. Vooraf nog even: mijn achtergrond is dat ik twee jaar lid ben geweest van het algemeen bestuur van de OMWB en ook lid ben geweest van de bestuurstafel rondom intensieve veehouderij. Dit even om te schetsen dat er voor mij enige affiniteit ligt met het onderwerp en dat wil ik nu verder uitbouwen in mijn rol als AB-lid, maar ook DB-lid, binnen de omgevingsdiensten.
Een aantal vragen zijn gesteld door verschillende fracties met betrekking tot de onzekerheden en het dicht op de bal blijven bij alle veranderingen die aan de hand zijn. Ik zit dus in het dagelijks bestuur van de drie omgevingsdiensten, ik heb al een vergadering met één van de drie gehad en u kunt ervan verzekerd zijn dat dat gaat gebeuren.
Dan de gestelde vragen. De VVD: in de begroting 2021 is 1% opgenomen vanuit de ODZOB, maar naar verwachting zal dat op gaan lopen in 2022 naar 3%. ODBN en OMWB verrichten in 2020 onderzoek naar de kosten, om te bezien waar het concreet goedkoper kan. De uitkomsten daarvan staan in de ontwerpbegroting van 2022.
De vraag van Forum over inzicht in de zienswijzen van de deelnemers komt bij de vastgestelde begrotingen: daar wordt dat zichtbaar. Dus u wordt bediend.
De VVD. Op dit moment zijn we bezig met allerlei innovaties bij de diensten. De omgevingsdiensten werken risicogericht en proberen daarbij efficiency te realiseren. Verder is er een gezamenlijke datalab met de drie diensten, waarin op dit moment geëxperimenteerd wordt met andere wijzen van gebruik van informatie. Dat is eigenlijk ook een vraag die nog gesteld is van: op locatie, of op afstand? Men is daarmee druk bezig. Ook wordt incidenteel gebruikgemaakt van externe expertise, zoals forensisch accountants. Ook is bij de aanpak van vergunningverlening een taskforce ingericht die zich buigt over een pakket aan maatregelen voor de agrarische vergunningverlening, zodat deze taak behapbaar blijft voor de capaciteit die voorradig is. Aanvullend daarop wil ik het volgende opmerken. Ik heb in de afgelopen maanden gezien hoe er een inspanning is geweest om efficiënter te werken vanuit de omgevingsdiensten rondom dit onderwerp. De praktijk leert dat in het kader van vergunningverlening de commerciële bureaus die de initiatiefnemers ten dienste staan heel veel vragen stellen. Veel vragenrondes, veel vragen die beantwoord worden door de omgevingsdiensten, die leiden allemaal tot uren. De omgevingsdiensten zijn aan het kijken hoe ze door een andere benadering – en volgens mij bent u daarover in het verleden al geïnformeerd – dat wat korter kunnen houden en niet eindeloze vragenrondes te laten plaatsvinden, maar juist ook professionaliteit van die professionele organisaties te verwachten. Men wil dat breder op allerlei thema's verder uitwerken met elkaar. Dat is ook een antwoord op een aantal vragen rondom de bewegingen die, onder andere vanuit de PVV genoemd, de omgevingsdiensten willen en moeten maken.

Door het CDA is een vraag gesteld over het vergelijkmoment voor het indienen van de zienswijzen. Wij gaan kijken of dat realiseerbaar is. Om tot die afstemming te komen, hebben we wel te maken met elke regio en zijn afspraken. Dus het zal wel een behoorlijke kluif zijn om tot die afstemming te komen.
Een andere vraag van het CDA: de causale relaties. Dat is niet zonder meer te zeggen. Iedere dienst heeft wel een eigen karakter en historie. Je ziet wel dat bijvoorbeeld de overheadpercentages bij de diensten vergelijkbaar zijn en steeds meer op één lijn komen. Dus die kostenstructuren gaan steeds meer op elkaar lijken. Volgens mij heeft u die opmerking ook in de stukken kunnen lezen.
Ook GroenLinks heeft een vraag gesteld. Zekerheid kan worden geboden over de indexatie, maar we moeten wel zorgen dat we structureel de dekking goed regelen. Op dit moment is er sprake van een begrotingsevenwicht bij de omgevingsdiensten met betrekking tot kosten en opbrengsten, inkomsten en uitgaven. Maar dit thema komt aan de orde als we het hebben over de programmabegroting. Ik heb in mijn algemene eerste zinnen gezegd dat we ons 26 juni gaan verdiepen in de opdracht aan de omgevingsdiensten. Daarvoor geldt: degene die vraagt betaalt. Het is al eerder door een van de fracties gememoreerd: heel veel vragen leiden tot heel veel uren en die moeten betaald worden.
GroenLinks heeft nog een vraag gesteld. Aanleiding is dat de ODBN nu het hoogste uurtarief heeft en de kosten relatief snel gestegen zijn. In het bestuur van de ODBN moet nog worden doorgesproken over het onderzoek en de exacte rapportage. Dus dat is werk in progress.
De PVV zegt: er zijn geen provinciale kaders voor inverdieneffecten. Overheadkosten zijn voor overheidsinstanties reëel. Alle diensten zitten rond de 20%. Overhead in percentages is dus niet onredelijk qua hoogte. Dus geen aanleiding om daar verder op te gaan sturen. Ze zijn daar zelf actief mee, en dat kunt u zien in de meerjarenoverzichten.

De heer **Smit** (GS, FvD): Interruptie de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dank voorzitter, want volgens mij is mijn vraag niet helemaal goed begrepen. Wat mij zorgen baart is de kostenstructuur van de ODBN. Ik vind dat zij heel goed bezig zijn en stappen zetten de goede richting op. Waar ik op inging, is de zienswijze waarin wordt gevraagd om de kostenstructuur tegen het licht te houden. Ik heb dan de vraag: wat verwachten we daarvan, gezien ook dat de ODBN het beter en beter doet? Dus waarom wordt die vraag gesteld? Zijn daar aanleidingen voor en wat is de omvang van het onderzoek? Dat was meer mijn vraag en niet zozeer dus dat ik bezorgd ben over de kostenstijging, gezien ook dat ik ook vraag om jaarlijks te indexeren.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja, mag ik daar direct op antwoorden, voorzitter?

De **voorzitter**: Ja, graag.

De heer **Smit** (GS, FvD): Wij zien ook dat ODBN dit oppakt. Die zienswijze is eigenlijk zo geformuleerd omdat dit vanuit het verleden een aandachtspunt is. Maar wij zien ook hoe snel de omgevingsdiensten anticiperen en reageren. Dus feitelijk wat u constateert en vraagt is het proces dat nu ook daadwerkelijk aan de gang is. Ik hoop daarmee voldoende antwoord te hebben gegeven op uw tweede, aanvullende vraag.

De **voorzitter**: Mijnheer Ludwig, desnoods in tweede termijn? Nee. Oké, dan is er een interruptie van de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dank u voor het woord. Begrijp ik nou goed dat de gedeputeerde zei dat de PVV juist zei dat er geen provinciale kaders waren? Wij willen juist wel dat die worden aangehouden en nu zien we bijvoorbeeld in bijlage 2 en ook in de begrotingen dat twee omgevingsdiensten helemaal niks rapporteren over de inverdieneffecten, en dat zouden wij juist graag wel willen zien. Ook als ze niet mogelijk zijn, kan erover gerapporteerd worden, van: op dit moment zijn ze niet mogelijk. Of de gedeputeerde daarop wil reflecteren.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Daar wil ik zeker op reflecteren. Wat we misschien met de omgevingsdiensten moeten afspreken, is dat ze nadrukkelijker zichtbaar maken welke processen zij nu intern eigenlijk, en ook met elkaar, aan het uitvoeren zijn. Ik doel daarmee op het volgende. De afgelopen maanden is er een enorm beroep gedaan op de omgevingsdiensten in het kader van vergunningverstrekking rondom veehouderij. Men heeft daar personeel op uitgewisseld, experts gezocht, dus tussen de omgevingsdiensten wordt enorm gekeken of ze elkaar kunnen aanvullen, tijdelijk personeel beschikbaar kunnen stellen. Dat zijn ook vormen van inverdieneffecten, waar men heel actief mee is. Misschien moet men wat meer zichtbaar maken hoe goed men bezig is om aan u, als Staten, te laten zien wat het proces is dat intern daar loopt. Dat is een opmerking die eerder gemaakt is ook al door andere fracties: neem ons meer mee. Dat wil ik graag doen, juist om de onzekerheden die ook al genoemd zijn een plek te geven en te laten zien hoe het proces loopt bij die drie.

De **voorzitter**: Helder. De heer Boon nog?

De heer **Boon** (PVV): Nee, voorzitter, voor mij is het duidelijk, en dan neem ik even een voorschot op de behandeling van de moties: dat is eigenlijk precies wat mijn motie behelst. Dus ik neem aan dat de gedeputeerde daarmee aan de slag gaat.

De **voorzitter**: De gedeputeerde vervolgt zijn betoog en zal zo dadelijk expliciet zijn oordeel over de moties geven. Aan hem nu het woord.

De heer **Smit** (GS, FvD): Voorzitter, ik zit even te kijken waar ik ben in de veelheid van vragen.

De **voorzitter**: Dat is goed, maar in de veelheid van de tijd beginnen beperkingen zichtbaar te worden!

De heer **Smit** (GS, FvD): Wat betekent dat dan, voorzitter? Als die tijd op is, dat ik dan schriftelijk moet antwoorden?

De **voorzitter**: Ja, dat kan een consequentie zijn. Er is ook nog een tweede termijn, maar ik wil u vragen gewoon in tempo door te gaan.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel.
De Partij van de Arbeid stelt kwaliteit aan de orde. Jaarlijks rapporteren de omgevingsdiensten over de kwaliteitseisen waaraan men met voldoen. In grote lijnen kun je zeggen dat alle drie de diensten qua kwaliteitseisen hun zaak op orde hebben. Ik heb het idee dat het een retorische vraag was van de Partij van de Arbeid, maar dat is dus ook zo.
50PLUS komt met een motie. Is het de bedoeling, voorzitter, dat ik die nu meteen behandel, omdat die onderdeel van de vraagstelling was?

De **voorzitter**: U gaat zelf over uw woorden, dus als u meteen een oordeel over die motie wilt geven, heel graag.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja. De diensten hebben te maken met een cao-stijging. Als deze zelfde taken zouden worden uitgevoerd, zoals vóór 2014, door de overheden zelf, doordat zij nog personeel waren van, dan hadden die cao-stijgingen gewoon geïncorporeerd gezeten en gecompenseerd als een normaal iets. Het simpele feit dat zij nu een zelfstandige dienst zijn en ook te maken hebben met een cao, maakt dat ze feitelijk niet anders kunnen dan compenseren. Als de omgevingsdiensten de cao-stijging niet zouden doorberekenen, dan krijgen ze feitelijk een bezuiniging voor hun kiezen, en dat is lastig realiseerbaar. De kosten van een omgevingsdienst bestaan voor 80%/90% uit personeelskosten. Het is met de huidige salarissen al moeilijk om aan personeel te komen; dat hebben de afgelopen maanden ook bewezen.

De **voorzitter**: Interruptie mevrouw Van Dijk, Partij van de Arbeid.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De vraag wordt nu deels beantwoord, maar het gaat ook over het vasthouden van kwaliteit, zeker met de toekomst die nu gaat spelen, en de onzekerheden. Mijn vraag was hoe de omgevingsdiensten daarop gaan acteren en hoe u daarin mee gaat werken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik wil even mijn zin afmaken en dan de beantwoording doen van de vraag die zojuist gesteld is. Ik herhaal even: de kosten van de omgevingsdiensten bestaan voor 80%/90% uit personeelskosten. Met de huidige salarissen is het al moeilijk om aan personeel te komen; de afgelopen maanden hebben dat bewezen. Opdrachtgevers dragen daarnaast in de praktijk ook meer op dan blijkt uit hun eerdere begrotingen en werkplannen. Dat komt omdat er ook heel veel incidenten zijn. Denk aan de wolf, denk aan de nertsen. Dat zorgt allemaal ook voor extra werk.

De **voorzitter**: Mijnheer de gedeputeerde, ik ga u nu toch even tot de orde roepen, want u gaat lange zinnen voorlezen, maar uw spreektijd is om. U moet nu echt even heel kort en krachtig antwoorden op de interruptie, en dan is het echt gebeurd met uw spreektijd. Het spijt me, maar we moeten streng zijn. Dus een kort antwoord aan mevrouw Van Dijk.

De heer **Smit** (GS, FvD): De vraag ten aanzien van het borgen en volgen van de kwaliteitsontwikkeling. Ik heb al eerder gezegd: er zijn bij de omgevingsdiensten een aantal kwaliteitsprogramma's die men doorloopt, waarmee men op peil blijft met de ontwikkeling die u ook benoemt. Daarmee denk ik dat men doet wat u vraagt. Volgens mij is dat een antwoord op uw vraag.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dat was absoluut niet mijn vraag. Mijn vraag ging over het vasthouden van personeel en het bieden van zekerheden daarin op dit moment, zeker omdat er een onzekere tijd aan gaat komen en u op die manier kwaliteit vast kunt houden.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel. Ja, dat zit 'm ook in de hoeveelheid werk die er is en de uitwisseling die nu plaatsvindt tussen de omgevingsdiensten om de werkzaamheden uit te voeren. Dat is ook een basis waarop men volledig werk kan bieden, juist om die experts vast te houden. Ik ben het met u eens: van de buitenzijde wordt door de commerciële wereld ook wel getrokken aan deze experts, en dat is ook weer een reflectie op de kwaliteiten die in ontwikkeling zijn bij die omgevingsdiensten, want men constateert dat daar ook echt de expertise aan het ontstaan is. Dat was de oorsprong van het ontstaan van de omgevingsdiensten.

De **voorzitter**: Interruptie Swinkels, SP.

De heer **Swinkels** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik beluister zojuist bij de gedeputeerde dat hij een pleidooi lijkt te doen om voor voldoende gekwalificeerd personeel de cao van dit personeel naar boven toe bij te draaien. Heb ik dat goed begrepen, dat de arbeidsvoorwaarden zouden moeten verbeteren om uiteindelijk aan goed en voldoende gekwalificeerd personeel bij de omgevingsdiensten te komen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): In eerste instantie gaat het erom dat er voldoende workload is om de experts aan de gang te houden. Daarnaast is het aan de omgevingsdiensten zelf, in hun beleid, om te kijken hoe ze dat doen. Feitelijk ligt er nu een indexering die zij noodzakelijk achten om hun personeel te houden en om aan cao's te voldoen.

De **voorzitter**: Swinkels.

De heer **Swinkels** (SP): Begrijp ik goed dat de gedeputeerde eigenlijk zegt dat de indexering noodzakelijk is om de begroting vol te kunnen houden en daarmee, gezien de grote balans van het personeel op die begroting, die ook te kunnen bekostigen? Maar ik beluister daarnaast dat de omgevingsdiensten veel moeite hebben om aan voldoende gekwalificeerd personeel te komen. Kan de gedeputeerde dan al dan niet bevestigen dat het daarvoor noodzakelijk is om ook de cao in stand te houden en in voldoende betaling daarvoor te voorzien, en dat hij min of meer een pleitbezorger is om de salarissen op hoogte te houden?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ik kan dat in zoverre bevestigen, en dat is ook waarom ik de motie ontraad die over dit onderwerp is ingediend, dat de omgevingsdiensten een indexatie nodig hebben om hun loonhuis marktconform te houden. Het is dus nodig, in antwoord op uw vraag.

De **voorzitter**: Ik merk dat er nog een poging tot interruptie is. Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, in relatie tot wat de gedeputeerde net aangaf over die loonstijging, maar een ander punt dat ik heb aangevoerd in mijn eerste termijn was dat er een opdracht verleend wordt voor 2020, tenminste in woord, voor 13 fte, waar logischerwijs nu mensen voor worden geworven en ook opgeleid, maar dat daar nog geen betaling voor is, en dat geeft natuurlijk ook problemen op de begroting. Kan de gedeputeerde daar zijn mening over geven?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Een antwoord is, eigenlijk heel simpel, dat ik u het antwoord nu schuldig moet blijven, omdat ik me daarin moet verdiepen, omdat ik daar op dit moment geen antwoord op kan geven, maar dat zal ik zeker doen en u daarop antwoorden, als u mij toestaat, zo snel mogelijk. Maar op dit moment kan ik daar geen goed antwoord op geven.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de gedeputeerde dan schriftelijk de kans krijgt om die antwoorden nog te geven.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel.

De **voorzitter**: Goed. De gedeputeerde heeft over motie 85 een expliciet oordeel gegeven: ontraden. Met motie 84 is dat volgens mij nog niet gebeurd. Gedeputeerde: motie 84 over de inverdieneffecten.

De heer **Smit** (GS, FvD): Feitelijk heb ik daar wel al antwoord op gegeven. Ik acht hem overbodig bij hetgeen waar we nu al mee bezig zijn en ik heb de indiener dat eigenlijk net tussendoor ook al horen opmerken. Dus wij doen wat hier staat en in zoverre acht ik dus de motie overbodig.

De **voorzitter**: En u ontraadt hem op die grond?

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja.

De **voorzitter**: Goed. Daarmee is een eind gekomen aan de eerste termijn van de zijde van het college en stel ik voor om te kijken of we meteen door kunnen gaan met de tweede termijn van de zijde van de Staten, indien daar behoefte aan is, en dan kunnen de resterende punten nog worden opgebracht. De fractie van de VVD. Behoefte aan een tweede termijn, mevrouw Zwart?

Mevrouw **Zwart** (VVD): Voorzitter, ik heb geen behoefte aan een tweede termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: De fractie van Forum voor Democratie, de heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (FvD): Ja, kort, voorzitter, even terugkomend op de overheadkosten. Om dat even in perspectief te plaatsen: de ministeries in Den Haag hebben ongeveer 42%, een gemiddelde gemeente 33% en de diensten zijn van rond de 30% naar nu 22%, 21% en 20% gegaan. Ik denk dat dat een uitermate goede verbetering is, even ten aanzien van de duiding over de overheadpercentages en kosten.
En dan zal ik nog even ingaan op de moties. De motie van 50PLUS achten wij niet handig. Kijk, je zit natuurlijk ook vast aan cao-afspraken en ik denk dat we daar gewoon aan moeten voldoen. Ik denk dat de uitleg van de gedeputeerde daarin helder was. Niet indexeren van de uren betekent niet per definitie dat je de kosten niet maakt, en dan zadel je eigenlijk de dienst op met een tekort, en dan moeten ze inderdaad gaan bezuinigen, en dat lijkt me niet echt wenselijk. Wat natuurlijk wel mogelijkheden zijn, als we kijken naar de opdracht die we gaan verstrekken: hoe meer opdrachten we geven, hoe meer we natuurlijk moeten betalen, dus misschien zou daar eventueel wat in kunnen gebeuren. Maar op dit moment zullen wij de motie van 50PLUS niet steunen.
Motie 84 van de Partij voor de Vrijheid is inhoudelijk eigenlijk heel nobel, en we zijn het er ook wel mee eens, maar eigenlijk zijn GS, maar ook de PVV, al tot de conclusie gekomen dat die overbodig is. Daarom zien wij ook geen noodzaak om voor te stemmen. Dus daar bij dezen ook tegen.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De fractie van het CDA, behoefte aan een tweede termijn? De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Heel kort. Eigenlijk dezelfde woorden als de heer Van der Meeren: tegen de motie van 50PLUS en de motie van de PVV is overbodig.

De **voorzitter**: De fractie van de SP. De heer Swinkels?

De heer **Swinkels** (SP): Voorzitter, we hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De **voorzitter**: Oké. Ludwig, GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Een korte reactie ook nog op de motie van 50PLUS. Ik schrik daar wel een beetje van en ik sluit me eigenlijk, misschien wel voor het eerst, aan bij Forum. Indexatie is gewoon nodig, wil je die kwaliteit op orde houden. Ik vind ook dat wij duidelijkheid moeten geven naar de toekomst, dus dat we voor de komende jaren gewoon indexeren. We kunnen hier wel goed beleid maken, maar het gaat ook om de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast hebben we te maken met die krapte op de arbeidsmarkt, waardoor het al moeilijk is om kwalitatief goed personeel te behouden. En dan nog de vraag aan de gedeputeerde, want daar had ik ook een vraag over gesteld, maar nog geen antwoord op gehad, over hoe de programma's om nu bijvoorbeeld jonge afgestudeerden te behouden, of medewerkers intern op te leiden, hoe dat nu staat en wat de resultaten daarvan zijn. ODBN noemt namelijk ook dat risico in haar ontwerpbegroting.
En dan had ik ook nog een vraag over die bodemtaken en de bekostiging daarvan. Daar had ik ook nog geen antwoord op gehad. Dat zit nu in de zes ton en ik ben benieuwd hoe de gesprekken met het Rijk daarover gaan en wanneer daar duidelijkheid over komt.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de heer Ludwig. Ik moet nu even een interventie plegen, want ik begrijp dat de livestream is uitgevallen. Ik moet de vergadering voor vijf minuten schorsen.

*Schorsing (12.38-12.43)*

De **voorzitter**: Even een mededeling: omwille van de rechtsgeldigheid van deze vergadering moet de live stream wel werken. Het probleem ligt niet hier, hebben we begrepen. Er wordt nu onderzoek gedaan waar het wel ligt en of het snel op te lossen is. Praktisch gesproken lijkt het me dan, gezien de tijd, handig om een lunchpauze in te lassen. Dus we hervatten zo de vergadering. Ik stel voor twintig minuten te schorsen. Om één uur hervatten we de vergadering. De vergadering is nu geschorst tot één uur.

*Schorsing (12.44-13.05)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering, met excuus. Ik hoop dat de lunch u gesmaakt heeft. We kunnen weer beginnen. We waren in de tweede termijn. De heer Ludwig was nog aan het woord. Ik kijk even of hij klaar was met zijn woordvoering. Dat is het geval. Dan geef ik het woord aan de fractie van de PVV, de heer Boon, voor zijn tweede termijn.

De heer **Boon** (PVV): Dank u voorzitter. De PVV is blij dat GS zegt dat ze zich de komende jaren wil gaan inzetten voor de omgevingsdiensten, om die te laten rapporteren over de inverdieneffecten en efficiencyverbetering. Maar toch vinden ze de motie, die dat juist behelst, overbodig. Als onze motie over de inverdieneffecten overbodig is, dan kan GS deze motie ook overnemen. Dat is niet gebeurd. Omdat deze motie niet is overgenomen, gaat ook niet gerapporteerd worden aan PS over de voortgang van dit proces. Zolang dit niet gebeurd is, is volgens ons de motie juist niét overbodig en zullen wij de motie over de inverdieneffecten wel in stemming brengen, zodat we bij het proces voor de komende begroting een stok achter de deur houden, zeker met de wetenschap dat de inverdieneffecten van omgevingsdiensten voor de deelnemende overheden ooit de grote belofte waren. Verder hadden wij aan deze gedeputeerde in eerste termijn gevraagd of hij bereid is de huidige zienswijze hierop aan te passen: dat de inverdieneffecten alsnog worden beschreven. Graag alsnog een antwoord.
Verder zijn twee andere vragen van de PVV niet beantwoord. De eerste vraag is of de gedeputeerde zorg wil dragen dat zo snel als mogelijk vanuit de drie omgevingsdiensten een schrijven kan komen wat de budgettaire gevolgen zijn van het nieuwe bestuursakkoord op de voorliggende begrotingen. En de PVV heeft gevraagd voor een toezegging, of de gedeputeerde een vinger aan de pols blijft houden bij de begroting voor de ODBN.
Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. De Partij van de Arbeid-fractie. Behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ja, voorzitter, dank u wel. De gedeputeerde heeft aangegeven dat we inhoudelijk op 26 juni over de prioriteiten en de kaders gaan praten. Ik sluit me aan bij de woordvoerder van GroenLinks dat het vooral ook om de kwaliteit van het werk en dergelijke moet gaan.
De gedeputeerde heeft geantwoord op onze vraag dat we ook nog een gewijzigde begroting kunnen verwachten in deze periode naar aanleiding van corona en de verwachte crisis die daarna gaat volgen. We horen graag wanneer dat is, of daar misschien al op 26 juni een inzicht in gegeven kan worden.
Ik mis nog steeds in zijn antwoorden de gedachte dat er een bouwcrisis gaat aankomen en dat we nog lang bezig zullen zijn en hoe we dan de zekerheden voor de mensen die nu in dienst zijn en die nu misschien bij ingenieursbureaus werken, maar straks niet meer werk hebben, of de flexwerkers, hoe we daar zekerheden kunnen bieden, maar daar komen we op 26 juni zeker nog even op terug.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van Dijk. De fractie van 50PLUS, de heer Brouwers, behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja, voorzitter, even kort. Ik begrijp dat het nodig is om goede medewerkers te houden en natuurlijk in dienst te nemen. Dat zal zeker zijn met hogere salarissen. Dat is weer iets anders dan indexatie, een automatische indexatie, en daar heb ik moeite mee. Maar luisterend naar wat de gedeputeerde zegt lijkt het me goed die motie in te trekken, mijnheer de voorzitter, en op een ander moment hierover door te spreken. Dat zal dan zijn ruim vóór de volgende meerjarenraming, om te kijken naar de opdrachten en de mate van verstrekking.
Daar wil ik het even bij laten.

De **voorzitter**: Oké. Motie 85 is ingetrokken en maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen. Dan geef ik desgewenst het woord aan de Partij voor de Dieren. Behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, heel kort. Voorzitter. In principe hebben wij geen bezwaar tegen de motie van de PVV om het in ieder geval inzichtelijk te maken, ook als die verdiensten er niet zijn; dan is het ook niet heel erg om dat ook mee te krijgen.
De gedeputeerde zei in de beantwoording in eerste termijn dat er bijvoorbeeld wel met data op afstand wordt gekeken. Nou, bij de 1100 intensieve veehouderijen die ik eerder heb genoemd is dat niet het geval. Volgens het Activiteitenbesluit wordt data wel gelogd, dus opgeslagen, kan het ook opgehaald worden, maar wordt het niet digitaal real time aangeleverd aan de omgevingsdiensten, en dat is volgens ons wel een hindernis bij de uitvoering van de taken zoals die nu worden weergegeven in de verschillende begrotingen. Als we dat wel willen, dan is mijn vraag: is dat iets wat nu in de zienswijze thuishoort, om dat, zeg maar, mee te geven? Of is dat meer een opdracht die wij als provincie moeten gaan verstrekken aan de omgevingsdiensten?
Tot zover.

De **voorzitter**: Daar zal de gedeputeerde zo wel op antwoorden. Het laatste lijkt mij het geval. Lokaal Brabant behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Kort reagerend even op de motie van de PVV, en zoals de gedeputeerde al zegt dat hij dit gaat doen, dus dat is voor ons voldoende toezegging.

De **voorzitter**: Oké. Dank u wel. De ChristenUnie-SGP-fractie dan tot slot. Behoefte aan een tweede termijn, mijnheer Vreugdenhil?

De heer **Vreugdenhil** (ChristenUnie-SGP): Geen behoefte aan een tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan wil ik aan de gedeputeerde vragen of hij in staat en bereid is zijn tweede termijn meteen aan te vangen. Dat is het geval. Aan hem het woord.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een paar vragen, die ik snel wil beantwoorden. De vraag van GroenLinks met betrekking tot programma's en opleidingen: men is vanuit de omgevingsdiensten nu erg druk om de programma's aantrekkelijk te maken, onder andere digitalisering, om met name jongeren aan zich te binden en te interesseren voor het vak en het werk bij de omgevingsdiensten.
Dan hebt u een vraag gesteld over die bodemtaken en over de middelen. Op dit moment loopt er een lobby bij het Rijk, maar daar is nog geen duidelijkheid over en ik stel voor dat ik u daarvan op de hoogte houd in de voortgang, om het gat te dichten dat dreigt te ontstaan door uitstel van de Omgevingswet.
De Partij voor de Dieren: wij komen de 26ste inderdaad over die opdracht nader te spreken. Dat is eigenlijk het antwoord.
En dan richting de PVV, over hun motie. Ik heb gezegd over de motie zoals die er ligt, dat wij bezig zijn om die uit te voeren. Ziet u daar dan geen borging in dat wat u vraagt in de motie gerealiseerd wordt? U kunt ervan op aan dat wij met alle inzet uitvoering geven aan hetgeen u vraagt. Dus daarom noem ik uw motie overbodig.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter...

De heer **Smit** (GS, FvD): Ja? Ik hoorde iemand spreken...

De **voorzitter**: Interruptie de heer Boon

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, even voor de duidelijkheid. Dus de gedeputeerde neemt de inhoud van deze motie over in zijn beleid?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Wij gaan het gesprek aan om die rapportage, dat inzicht, te geven. Feitelijk heb ik dat al eerder benoemd: als je goede dingen doet, maak ze dan zichtbaar. Omdat ik al heb waargenomen dat men bezig is door werk te verdelen. Men streeft naar die inverdieneffecten, want de druk is groot.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Kijk naar de motie van GroenLinks. Ik vind wel dat ze moeten verwijzen...

De **voorzitter**: Wacht even! Mijnheer Van der Wel, u bent niet aan het woord en toch aan het woord. Dat kan weleens gebeuren in een digitale vergadering, maar het was ook geloof ik niet uw bedoeling. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Smit** (GS, FvD): Ik wilde eigenlijk afronden richting het antwoord aan de PVV, dat wij ervoor zorgen dat de inhoud van uw motie uitgevoerd wordt. Dus daarom noem ik hem overbodig.

**De voorzitter:** Boon.

**De heer Boon (PVV):** Voorzitter, ik maak geen gebruik van de tweede interruptie. Ik wacht even op de rest van de beantwoording op onze vragen.

De **voorzitter**: Oké, dan wil ik de gedeputeerde vragen daarmee verder te gaan..

De heer **Smit** (GS, FvD): Uw vraag ten aanzien van de aanpassing van de zienswijze, dat is eigenlijk aan u, door hem te amenderen, en dat zou u dan moeten doen en voorleggen, omdat het aan de Staten is om daarover te besluiten.
Heb ik dan nog een vraag bij u openstaan? Als dat zo is, zou ik u willen vragen om die nog een keer te herhalen.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, staat u mij dat toe?

De **voorzitter**: Ja, ik sta u dat toe.

De heer **Boon** (PVV): Dank u. Wij hebben zelfs nog twee vragen openstaan: of er een schrijven kan komen met de budgettaire gevolgen van het nieuwe bestuursakkoord en of u de toezegging wilt doen om een stevige vinger aan de pols te houden bij de ODBN.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Smit** (GS, FvD): Het antwoord daarop is twee keer ja.

De **voorzitter**: Oké, dan is hiermee de tweede termijn...

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter!

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dan wil ik mijn motie na deze toezeggingen van de gedeputeerde, die duidelijk zijn – hij voert de motie uit, hij neemt hem in feite over – intrekken.

De **voorzitter**: Oké, dan is motie 84 ingetrokken en maakt vanaf nu geen deel meer uit van de beraadslagingen. Ik dank u, mijnheer Boon, voor deze mededeling.
Dan zijn we aan het einde van de tweede termijn van de zijde van het college. Ik sluit dan de beraadslagingen over dit voorstel. We zullen straks uiteraard over de voorstellen die onder dit onderwerp liggen stemmen, driemaal, en dan gaan we nu over naar de behandeling van het voorstel 40/20.

## 40/20 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2021

De **voorzitter**: Op de chatbox heb ik gezien dat mevrouw Van der Kammen hierover een orde-opmerking wil maken, althans: zoiets lijkt het geval te zijn. Ik geef haar graag het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dat is inderdaad juist: ik wil een punt van orde maken. De conceptbegroting die hier voorligt voor zienswijze, en ook de bijbehorende jaarrekening 2019, is door het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk vastgesteld in vergaderingen in april en mei jl. Die vergaderingen hebben echter niet in openbaarheid plaatsgevonden. De Wet gemeenschappelijke regelingen eist dat wel. Ik heb daarover overigens pas zojuist ter vergadering duidelijkheid gekregen, vandaar dat ik het punt nu pas noem en niet reeds bij de opening van de vergadering en de vaststelling van de agenda. De besluitvorming in die vergaderingen van het bestuur is daarom niet rechtmatig. Ik wil dan ook voorstellen om het punt op dit moment van de agenda af te halen, zodat herstel kan plaatsvinden door het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen, ik neem er even kennis van. Omdat ik dat nu niet kan beoordelen, schors ik de vergadering even voor beraad. Ik neem aan dat de gedeputeerde daar ook even behoefte aan heeft. Ik schors de vergadering en dan komen we er even op terug.

*Schorsing (13.18-13.25)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Mevrouw Van der Kammen heeft een argumentatie gegeven waarom zij vindt dat het voorstel nu niet behandeld kan worden. Het lijkt me goed om even aan de gedeputeerde te vragen zijn visie daarop te geven, en dan kijken we even hoe we verder gaan. Ik weet niet of de gedeputeerde al in staat en bereid is?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, zeker.

De **voorzitter**: U heeft kennis kunnen nemen van de argumentatie van mevrouw Van der Kammen?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja.

De **voorzitter**: Oké, ga uw gang.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel. Er is wat correspondentie over geweest, de laatste vanochtend. We hebben juridisch advies gevraagd en gekregen en dat doorgezonden. Kortweg is mijn visie als volgt. De Wet openbaarheid beraadslaging is inderdaad van toepassing, die vereist ook een verbinding. Die verbinding was er op verzoek, dus alle belangstellenden hebben zich kunnen melden. Er heeft zich niemand gemeld. Belangstellenden hebben zich, net zoals dat in het analoge tijdperk was, ook kunnen melden. Ook daar gebeurde dat niet. Dus in die zin is er geen verschil met het verleden. Er is verder geen wettelijke plicht om de vergadering op te nemen, of beeld of iets dergelijks te bewaren. Op basis daarvan zeggen wij in eerste instantie dat er sprake is van een openbare vergadering. Dan kun je nog twijfels hebben over de mate van openbaarheid natuurlijk. Nou ja, dat is niet zo'n heel scherp afgebakend gebied, dus zou dat zodanig zijn dat sprake is van een, zeg maar, non-existent besluit, nietigheid – dat is een hele zware sanctie, die hier wat ons betreft absoluut niet van toepassing is, maar als dat zou zijn, dan kan een dergelijk eventueel vormgebrek hersteld worden de eerstvolgende vergadering, dat zou zijn 2 juli, als ik het goed heb, en dan kan alsnog, als dat al nodig is, honderd procent zekerheid verschaft worden. Dus wij zien daarin verder geen aanleiding om de vergadering nu uit te stellen. Wij denken dat het gewoon verantwoord is om hierover te debatteren.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank u voor uw toelichting, mijnheer de gedeputeerde. Dan geef ik uiteraard het woord aan mevrouw Van der Kammen. Uw ordevoorstel zag hierop. Wenst u dat te handhaven?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Jazeker, voorzitter. Sterker nog, een juridisch advies, waarvan de gedeputeerde aangeeft dat dat verzonden zou zijn: ik heb dat niet gezien. Verder is de agenda niet openbaar gepubliceerd, zoals de wet dat wel vereist. Ook de aankondiging dat de vergadering kan worden bijgewoond is niet openbaar gepubliceerd. Wat me wel zorgen baart, is dat ik de gedeputeerde nu eigenlijk hoor zeggen dat dat nooit plaatsvindt. Ik denk dat we dan een hele serieuze discussie te voeren hebben. Mijn ordevoorstel wens ik inderdaad te handhaven.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de gedeputeerde of de argumentatie die mevrouw Van der Kammen inbrengt hem nog op andere gedachten brengt.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, eigenlijk niet. Wat in het verleden is gebeurd heb ik niet zozeer..., daar heb ik eigenlijk geen uitspraak over gedaan, ik heb het nu over déze betreffende vergadering. Daar is wat mij betreft geen reden om anders te oordelen. Zoals gezegd, is er alle gelegenheid om, áls er al sprake zou zijn van een vormgebrek, dat in de eerstvolgende vergadering te herstellen. Daarmee is wat mij betreft de kous af.

De **voorzitter**: Ik schors de vergadering voor één minuut; ik heb even overleg met de griffier nodig.

*Schorsing (13.30-13.32)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Er is even beraad geweest. Ik wil mevrouw Van der Kammen danken voor de alertheid. Het is altijd goed om te kijken of dingen conform zijn. Er is goed gekeken naar haar vraag, er is ook juridisch advies ingewonnen en dat betekent op dit moment dat het niet evident onmogelijk is om hier vandaag over te beraadslagen, zeker omdat een mogelijk euvel ook nog kan worden hersteld. Dat geldt ook voor ons. Wij kunnen beraadslagen, wij besluiten en mocht het alsnog evident zijn, waarop de kans door de adviseurs echt heel klein, of bijna nul, wordt geschat, dan kunnen

we dat repareren. Dus we gaan geen irreversibele besluitvorming plegen op het moment dat het niet te repareren zou zijn, is het advies. Dus het voorstel is om het ordevoorstel in die zin niet aan te nemen en de beraadslagingen nu gewoon wel te gaan doen. Desalniettemin wil ik mevrouw Van der Kammen vragen of zij, gegeven deze informatie en dit advies, haar ordevoorstel wil handhaven.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nou en of, voorzitter, dat wil ik zeker.

De **voorzitter**: Dan schors ik de vergadering voor een aantal minuten en vraag ik de leden in te loggen op ons stemsysteem. Bijna iedereen is alweer ingelogd, dan gaat de griffier zo dadelijk conform de eerder bekende procedure het ordevoorstel terstond in stemming brengen. Dat gaat zo gebeuren. Ik geef het woord aan de griffier.

De **griffier**: Voorzitter, wij moeten het ordevoorstel nog even inladen. De twee leden die nog niet hebben ingelogd roep ik op om dat alsnog te doen, dan kunnen die ook worden meegenomen. Ik zie in de chatbox ook dat verzocht wordt om het afleggen van een stemverklaring. Dat kan gebeuren nadat we de stemming hebben uitgevoerd.
De stemming is gestart. Iedereen kan nu zijn stem inbrengen.
Er zijn nu 46 stemmen binnen... wij wachten nog op drie stemmen... denk aan de 'Verstuur'-knop. De heer Hendriks roep ik op om nog te stemmen, of op de 'Verstuur'-knop te drukken én de heer Swinkels; dan zouden we 55 stemmen binnen hebben. De heer Hendriks en de heer Swinkels... De heer Hendriks missen we nog...

De heer **Hendriks** (CDA): Mag ik zó mijn stem uitbrengen: op déze manier?

De **griffier**: Ja. De heer Hendriks.

De heer **Hendriks** (CDA): Voor.

De **griffier**: Dan zijn er 55 stemmen uitgebracht, 8 voor en 47 tegen.

De **voorzitter**: Mag ik vragen om de uitslag van de stemming even in beeld te brengen. Ja, daar is de stemming. Dan is mijn vraag: herkent u zich in deze stemming? Dat is het geval. Het ordevoorstel is verworpen. Dat betekent dat wij doorgaan met de behandeling als voorzien. Maar er is een aantal mensen dat een korte verklaring wil geven. Ik hanteer de volgorde zoals ik hem in de chatbox voor mij zie. De heer Altundal als eerste.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter. Ik stemde voor omdat door dit ordevoorstel niet te aanvaarden de twijfels niet worden weggehaald.

De **voorzitter**: Dan ga ik de heer Boon vragen om een stemverklaring te geven.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Ik heb voorgestemd. Wij, Statenleden, hebben een voorbeeldfunctie. Daarom moeten wij ons aan de wet houden. Wij kunnen niet zomaar de wet én de democratie aan onze laars lappen, zoals de gedeputeerde voorstelt.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u, voorzitter. Naast wat de heer Boon zojuist verklaarde heb ik de opmerking dat ik voor het ordevoorstel heb gestemd, omdat er sprake is van geen openbare kennisgeving van deze vergadering, die openbaar hoort te zijn. Derhalve is er de facto een vormgebrek en is nietigheid inroepbaar. Ik zou eigenlijk bij dezen al de nietigheid willen inroepen. Dus ik stel gewoon voor om het 3 juli terug te laten keren bij de gemeenschappelijke regeling, en dat we daarna als PS er opnieuw over moeten beraadslagen hoe wij omgaan daarmee. Dat lijkt me de meest geëigende weg en niet op deze manier, dus op die manier voor het ordevoorstel.

De **voorzitter**: Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, inderdaad: ik sluit me bij de woorden van mijn voorganger aan. In een normale rechtsstaat worden wetten gerespecteerd en ook de correcte en juiste uitvoering daarvan. Het kartel in Brabant, waar Forum voor Democratie zich inmiddels genoegzaam in heeft genesteld, denkt daar kennelijk anders over.

De **voorzitter**: Logister.

De heer **Logister** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik heb kennisgenomen van de juridische uitleg en heb daarom tegen dit ordevoorstel gestemd. Wel wil ik het signaal afgeven aan de gedeputeerde dat ook vergaderingen van de gemeenschappelijke regelingen transparant moeten zijn. Dat is belangrijk voor draagvlak in het openbaar bestuur.

De **voorzitter**: Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank aan mevrouw Van der Kammen voor het uitzoekwerk. Het verdient allesbehalve de schoonheidsprijs hoe het nu is gepubliceerd, maar met de juridische uitleg van zojuist lijkt het inderdaad wel te repareren, waardoor er voor ons vanuit bestuurlijk oogpunt geen bezwaar is om het agendapunt nu te agenderen.

De **voorzitter**: Swinkels merkt op dat hij zijn stem niet herkent. Dat is dan genoteerd. Dan de stemverklaring van mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Ja, voorzitter.

De **voorzitter**: Ga uw gang.

Mevrouw **Arts** (SP): Ik heb mij vergist bij het stemmen. Ik had anders willen stemmen dan ik gedaan heb.

De **voorzitter**: Waarvan akte. Dat zullen we noteren. Dan is hiermee dit ordevoorstel behandeld. Nogmaals: goed dat we hier alert op zijn, maar er is advies uitgebracht en gewogen en uiteindelijk is ook weer een democratisch besluit hierover genomen. De uitslag daarvan is dat we nu het Statenvoorstel gaan behandelen.
Een aantal van uw collegae heeft zich gemeld voor het woord, allereerst vanuit de CDA-fractie de heer Thijssen. Aan hem het woord.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben hier een jaarlijks terugkerende exercitie, net zoals bij het vorige agendapunt. Het Havenschap heeft slechts één functie, en dat is het financieren van het

Havenbedrijf. Kernpunt waar het hier vandaag om gaat is de jaarlijkse vaststelling van de hoogte van de kredietlimiet voor het aankomend jaar. Voor dit begrotingsjaar ligt die in lijn met de voorgaande jaren, het wijkt niet zo heel veel af – relatief gezien tenminste wijkt het niet zoveel af – en het blijft ook nog eens ruim binnen het vastgestelde plafond. Daarmee, voorzitter, past het binnen de afgesproken kaders en zullen wij instemmen met deze zienswijze.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Thijssen. Dan nu de SP-fractie bij monde van de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. In eerste termijn zie ik af van mijn spreektijd. In tweede termijn overweeg ik het woord te voeren.

De **voorzitter**: Oké. Dan ga ik nu naar de fractie van GroenLinks. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank je wel, voorzitter. Vandaag lijken we de zienswijze 'geen opmerking' te gaan geven op de conceptbegroting en de omvang van de financiering ad 280 miljoen euro van het Havenschap Moerdijk voor 2021. We moeten ons kruit droog houden over de wijze van besteding door het Havenbedrijf tot onze eigen begrotingsbehandeling, waar dan ook alle andere voorstellen aan bod gaan komen. Deze zienswijze is een van de weinig overgebleven instrumenten van Provinciale Staten aangaande Havenschap Moerdijk vanwege de gemeenschappelijke regeling die sinds drie jaar bestaat. Mag ik de gedeputeerde vragen een appreciatie te geven over deze constructie en wijze van financieren sinds 1 januari 2017?
In de begroting, het jaarverslag en het Statenvoorstel wordt amper aandacht besteed aan de coronacrisis. De accountant is hierin nog het uitgebreidst, en dat is toch op z'n minst opmerkelijk. De overslag in de haven van Rotterdam is fors minder en de wereld begeeft zich op onbekend terrein, sowieso monetair. Welke financiële risico's zijn er voor de provincie Noord-Brabant als door gevolg van een crisis in de wereldeconomie de vierde zeehaven van Nederland niet meer exploitabel is?
Een ander punt van ons zijn de risicoparagrafen, of beter gezegd: het ontbreken daarvan. Om een degelijke zienswijze te kunnen geven op een conceptbegroting zou er toch iets meer inzicht moeten zijn in risicomanagement. Hoe ziet de gedeputeerde dit?
En dan ons derde punt: het klimaat en de nefaste verandering daarvan overal ter wereld. Wat zijn we blij dat het momenteel weer regent, anders had de complete Peel misschien wel in de fik gestaan! Maar geen woord over het klimaat in de conceptbegroting, noch in de verplichte klimaatparagraaf van het Statenvoorstel – slechts een koppelstreepje. Is de gedeputeerde van mening dat het klimaat in dit voorstel niet relevant, of buiten de orde is?
Het haven- en industrieterrein Moerdijk ontwikkelt zich tot een knooppunt van duurzame logistiek in 2030. Daarbij zetten we in op een duurzame klimaatbestendige en energieneutrale omgeving met een balans in People Planet Profit. Dat zijn niet mijn woorden, maar de visie en de duurzaamheidsparagraaf van de begroting 2020. Enorm ambitieus, maar boterzacht. En dan is er ook nog geen inzicht in de resultaten inzake energiebesparing, circulariteit, $CO_2$-reductie en duurzame energieopwekking in relatie tot de investeringen. Is de gedeputeerde het met mij eens dat het opportuun zou zijn als het Havenbedrijf dergelijke klimaatparagrafen wel zou rapporteren, zodat het Havenschap inzicht krijgt in de duurzaamheid van haar investeringen en garantstellingen?
Voorzitter, we zien uit naar de beantwoording. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Philippart voor zin bijdrage. Dan nu de bijdrage van mevrouw Van der Kammen van de Partij voor de Vrijheid. Aan haar het woord.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, dank je wel. Voorzitter. Op de conceptbegroting van het Havenschap Moerdijk 2021 valt het een en ander aan te merken. Laat vooraf klip en klaar duidelijk zijn: de PVV vindt het van belang dat Brabant beschikt over een goed en florerend Havenbedrijf dat voor banen voor Brabanders zorgt. Een mooi Havenbedrijf dat zich met zijn kerntaken bezighoudt zou iets zijn om trots op te zijn. Dat neemt niet weg dat de governance en het beleid wat de PVV betreft een punt van aandacht zijn. Zo krijgt PS bijvoorbeeld elk jaar een Statenvoorstel over de conceptbegroting van het Havenschap Moerdijk, het aansturend orgaan voor het Havenbedrijf. Dat Havenschap heeft als taak "het bedrijfsmatig (doen) verrichten van werkzaamheden met betrekking tot het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf en het verrichten van alle verdere handelingen, die daarmee in de ruimste zin verband houden of bevorderlijk kunnen zijn". Het voorstel echter dat voorligt straalt elk jaar weer een ongeschreven boodschap uit, een soort van alsof Gedeputeerde Staten het vooral een hindernis vinden dat de volksvertegenwoordiging een mening mag hebben over die jaarlijkse begroting, feitelijk de financiering en het aandeelhouderschap van ons mooie Havenbedrijf. En ook het dedain waarmee vragen van de PVV in de voorbije jaren werden afgedaan, niet beantwoord, of zelfs niet toegelaten, bekrachtigen die ongeschreven boodschap.
Voorzitter. Dat statement wilde ik vooraf naar voren brengen, in het vertrouwen vandaag een nieuw college aan te treffen dat vragen over de begroting van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk wél serieus neemt. Ik wil over dat 'serieus nemen' nóg een punt benoemen, voorzitter. Na de behandeling van de begroting 2020 van het Havenschap heb ik vergaderstukken van het bestuur van het Havenschap opgevraagd. De Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk in de huidige vorm ontstond op 1 januari 2017 en kent een bestuurlijke afvaardiging van twee gedeputeerden uit deze provincie en twee afgevaardigden uit het college van de gemeente Moerdijk, elk met een eigen stem in het bestuur, die niet overdraagbaar is. Vanaf 2017 zijn in welgeteld slechts één van die vergaderingen de beide gedeputeerden van deze provincie aanwezig geweest. Na nul aanwezigheid van gedeputeerde Pauli tot half 2019 hield VVD-gedeputeerde Van Gruijthuijsen het na zijn debuut in juli 2019 kennelijk ook voor gezien. Voorzitter, dat kan dus niet. Het Havenbedrijf is op afstand gezet, weg onder het directe toezicht van de volksvertegenwoordiging. Er wordt mij als volksvertegenwoordiger keer op keer de maat genomen als ik vragen stel over die begroting, of over doorloopeffecten uit de jaarrekening, maar we hebben tegelijkertijd wel te maken met een college dat het deels vertikt om de taak waarvoor zij is aangesteld te vervullen. Ik wil dan ook graag van het college hier en nu de toezegging dat alle gedeputeerden vanaf nu hun bestuurstaak vervullen.
Voorzitter. De voorliggende begroting alsmede de voorlopige en definitieve jaarrekening 2019 zijn vastgesteld in niet-openbare vergaderingen in april en mei van dit jaar, zo leiden we af uit de vergaderstukken, en zo is mij vanochtend in beantwoording van technische vragen ook bevestigd. Die vergaderingen dienen openbaar te zijn, aldus de Wet gemeenschappelijke regelingen. Onder de spoedwet die ook daarop van toepassing is, impliceert dat dat de vergaderingen met beeld en geluid live voor eenieder te volgen moeten zijn. De bestuursvergaderingen hebben middels Skype plaatsgevonden, maar er heeft geen live uitzending plaatsgevonden. Waarom heeft het college in haar taak als bestuurder niet zorggedragen voor de openbaarheid, zoals wettelijk vastgelegd? En dan komt het college nu wel aan met, ach ja: achteraf herstellen, achteraf herstellen. Nee, voorzitter, dit onderwerp had hier vandaag helemaal niet op de agenda moeten staan.
Voorzitter. De begroting 2021 volgt midden in een periode van onzekerheid. In de voorlopige jaarrekening die bij de begroting 2021 zat werd dan ook aangekondigd dat er nog een passage zou volgen over de coronacrisis, de doorkijk naar het lopende jaar. Relevant voor de begroting 2021. In de definitieve jaarrekening is een nietszeggende passage opgenomen daarover. De ook in nietszeggendheid uitblinkende tekst van de accountant daarover is zelfs nog langer dan de tekst in de jaarrekening zelf. Het

Havenschap stelt dat men verwacht dat het Havenbedrijf aan de verplichtingen jegens het Havenschap kan voldoen. Maar voorzitter, met een dergelijke tekst is de kwaliteit van de begroting toch moeilijk op waarde te schatten. En wat betekent dit voor de risicoafdekking die al dan niet nodig is? Kan het college daar eens op reflecteren?
Voorzitter. Ook niet duidelijk wordt gemaakt welke impact de in ontwikkeling zijnde plannen van het LPM op de begroting 2021 hebben. Die plannen kunnen immers ook weer de voorliggende begroting en bijbehorende kredietplafonds wijzigen. Kan het college aangeven waarom er geen vooruitzichten zijn opgenomen over de LPM-plannen, voor zover die deze begroting en de kredietverlening raken?
Voorzitter. Ik heb het al aangegeven: het Havenbedrijf is in 2017 op afstand gezet. Daarmee is wat inhoudelijk en beleidsmatig gebeurt voor de volksvertegenwoordiging ontransparant geworden. En laat helder zijn: wij hoeven geen details te kennen over de bedrijfsvoering. Wij zouden echter wel graag zien dat dit nieuwe college het signaal oppakt en ons meeneemt in betere algehele informatievoorziening: wat gebeurt er in grote lijnen qua beleid bij het Havenbedrijf, welk effect heeft het Havenbedrijf op onze provincie, welke risico's zijn er en hoe wordt daarmee omgegaan? Is het goed voor Brabant, dit Havenbedrijf op afstand, en de soort bedrijvigheid die daar plaatsvindt? Is het nieuwe college bereid die handschoen op te pakken en ons eens mee te nemen in de maatschappelijke effecten, in plaats van afstandelijk te verwijzen naar de jaarrekening van het Havenschap waar we dan twee jaar na dato bij de behandeling van de provinciale jaarrekening als mosterd na de maaltijd nog wat vragen over mogen stellen?
Voorzitter, tot zover de eerste termijn.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. Dan gaan we nu naar de 50PLUS-fractie, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik kom eraan..., ja, daar ben ik, voorzitter. Kort. De accountant had geen opmerkingen, de kredietlimiet valt binnen het kredietplafond en de begroting is sluitend. Toen ik dit las, dacht ik: wie zijn wij?
Voor de garantstelling ontvangt de provincie een vergoeding van 150.000 euro en die vergoeding verdwijnt dan in de dividend- en rentereserve. De vraag die ik even heb aan de gedeputeerde, ik ken het verleden niet: waarom verdwijnt die 150.000 euro in die pot?
En daar wil ik het even bij laten, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. Dan ben ik nu bij de Partij voor de Dieren, bij de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter. Wat betreft de duurzaamheid van het Havenbedrijf sluiten we ons voor een groot deel aan bij de woorden van GroenLinks. De ambities zijn wel gesteld, maar volgens ons mogen die wel beter nagekomen worden. Wij zien liever een klimaatneutraal Havenbedrijf met meer zonnepanelen en veel besparing op de uitstoot. Dat is één.
Het tweede punt is: wij zien jaar na jaar na jaar het eigen vermogen van het Havenbedrijf enorm stijgen, nu tot 97.265.000 euro. Wij vragen ons af, ook nu met de coronacrisis, maar ook het tekort dat wij dreigen te hebben voor natuur bijvoorbeeld, of wij als aandeelhouder niet meer aanspraak moeten maken op dat enorme bedrag, omdat dat volgens mij veel meer is dan de risico's die het zou moeten afdekken. Wat ons betreft gaan we kijken of we een deel van dat geld zouden kunnen gebruiken voor de doelstellingen die we als provincie hebben als het gaat om natuur, maar misschien ook om in te zetten bij de coronacrisis, die ook heel veel geld vraagt. Dus bij dezen, voorzitter.

De **voorzitter**: De fractie van Lokaal Brabant, de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank je wel, voorzitter. Enkele vragen van ons heb ik al voorbij horen komen. Ik heb daar geen aanvullende vragen bij, ik wacht even de antwoorden af van de gedeputeerde.

De **voorzitter**: Dan vraag ik even aan de gedeputeerde – ik kan hem hier niet aankijken, want hij werkt vanuit het mooie Bergen op Zoom geloof ik ook – of hij even tijd nodig heeft om zijn antwoord voor te bereiden, of kunnen we doorgaan?

De heer **De Bie** (GS, FvD): Even kort schorsen, voorzitter, het zal niet lang zijn.

De **voorzitter**: Dat kan ik me voorstellen. Ik schors de vergadering voor vijf minuutjes.

*Schorsing (13.56-14.03)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik stel voor de gedeputeerde te vragen of hij in staat en bereid is zijn eerste termijn te gaan doen, ook zijn debuut, een digitaal debuut. Het woord is aan gedeputeerde De Bie.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u wel, voorzitter. Allereerst dank iedereen voor de bijdragen.
In de bijdrage van het CDA kan ik mij vinden. De begroting valt binnen de kredietlimiet en ook verder binnen de kaders.
Dan kijk ik naar de vraag van GroenLinks, mijnheer Philippart: welke financiële risico's zijn er? Nou ja, voor het Havenschap zijn die heel beperkt, of eigenlijk niet. Er bestaat een kredietlimiet, die is maximaal 280 miljoen euro en daarvoor is zekerheid gesteld, in de vorm van hypotheek en van pand, vaste goederen, dus dat betekent dat voor een dergelijk bedrag de provincie eigenlijk geen risico loopt, met of zonder corona, zeker aangezien daar nog een behoorlijke rek in zit.
Als ik kijk naar de vraag over het klimaat, en die vraag heb ik meermaals voorbij zien komen, dan valt dat, denk ik, toch buiten de orde – de heer Philippart vermoedde het al –: dit is meer iets wat binnen het Havenbedrijf gebeurt. Het Havenschap, dat hier wordt besproken, financiert, dus de financiering is hier aan de orde. Maar duurzaamheid, uitvoering exploitatie, al dat soort vragen bevinden zich op het niveau van het Havenbedrijf en komen dus hier eigenlijk niet aan de orde. Het is wel zo dat ik aan alle kanten toch wel een wens ontwaar dat dat uiteindelijk eens besproken gaat worden in de Staten, en ik zou eigenlijk de Staten dan ook willen uitnodigen om dat via de geëigende patronen, via het presidium, mogelijk te maken, en dan kan daar een inhoudelijk debat over plaatsvinden. Maar dat is nu dus niet het onderwerp.

De **voorzitter**: Ik interrumpeer de gedeputeerde even op dit punt. Het geëigende podium zou dan toch echt de agendavergadering zijn met een voorstel, en niet het presidium.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Excuseer.

De **voorzitter**: Geen enkel probleem. En dat geeft mij de gelegenheid om een interruptie van de heer Philippart toe te staan. De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Is de gedeputeerde dan van mening dat in het Statenvoorstel voor die zienswijze op geen enkele wijze een relatie zit tussen de garantstelling van 280 miljoen euro en de duurzaamheid daarvan en een inzichtelijk krijgen van die garantstelling voor die bedragen? Ziet de gedeputeerde daar geen enkele relatie?

De **voorzitter**: De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik denk niet dat ik uw vraag goed begrijp. Want u heeft het over duurzaamheid, heeft u het dan over duurzaamheid in ecologische zin, of over duurzaamheid van de zekerheidsrechten?

De **voorzitter**: Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ik heb het over duurzaamheid zoals duurzaamheid is omschreven in de strategie van het Havenbedrijf, hoe zij met duurzaamheid omgaan en de investeringen die zij daarin doen op het gebied van opwekking van duurzame energie, zoals ik zei: $CO_2$-reductie, energiebesparing. Dus die investeringen die worden gedaan door het Havenbedrijf waar wij vanuit het Havenschap garant voor staan, die hebben bepaalde resultaten op de vlakken van die duurzaamheid, zoals omschreven in die strategie. Daar hebben wij nu als Staten geen enkel inzicht in, terwijl het wel verplicht is in de Statenvoorstellen door een aangenomen motie in de Staten, om concreet op het klimaat in te gaan. Vandaar ook mijn vraag: ziet de gedeputeerde dan geen enkele relatie met duurzaamheid, dus in de brede zin van het woord zoals het Havenbedrijf dat doet...

De **voorzitter**: Mijnheer Philippart, alle vragen mogen worden gesteld, maar ik wil de gedeputeerde wel oproepen zich aan de orde van het voorstel te houden. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, die relatie is er, denk ik, voor dit voorstel niet. Het Havenschap gaat over de financiering, dat is een zuiver financiële kwestie, dus de hoogte van het geldbedrag, niet hoe het wordt besteed. De besteding, nogmaals, vindt plaats in het Havenbedrijf en als er een discussie over de wijze van besteding – wel of niet duurzaam, wel of niet voldoende duurzaam – zou zijn, dan zou die op het niveau van het Havenbedrijf moeten plaatsvinden. Het Havenschap is enkel de financierende instantie. Ik denk niet dat dat nu aan de orde is. Maar zoals gezegd, er is een duidelijke behoefte aan informatie en ik zou zeggen: laten we dat dan via de agendavergadering, zoals de voorzitter mij net zei, regelen.

De **voorzitter**: Ik stel echt voor, mijnheer de gedeputeerde, want dit heeft ook een geschiedenis in dit huis..., er zijn duidelijke afspraken gemaakt over welke onderwerpen nu aan de orde komen en welke bij het Havenbedrijf en ik heb uw voorstel goed gehoord dat in de agendavergadering een voorstel kan komen om de onderwerpen die desondanks over de keuzen in het Havenbedrijf aan de orde zijn, op een ander moment en op een andere manier te agenderen, maar niet nu. Ik zie nog één interruptie van mevrouw Van der Kammen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Nou, wat mij betreft is dit toch iets te gemakkelijk, en dan wel op een aantal punten. Ten eerste: het is heel duidelijk dat de opdracht van het Havenschap, de taak van het Havenschap, behalve financiering ook wel degelijk de aandeelhoudersrol en het aandeelhouderschap, van het Havenbedrijf is. Ik laat het college niet alweer wegkomen met het gemakkelijke wegwuiven naar: dat moeten we maar bespreken bij het Havenbedrijf. En dan een tweede punt: ik heb het college gevraagd om ... op te pakken, en nu wordt alweer terugverwezen naar die

agendavergadering. Laat het college nou zelf eens een keer met het initiatief komen om te laten zien aan de Brabander wat er in dat Havenbedrijf allemaal gebeurt en wat de Brabander daar voor meerwaarde aan kan hebben en dan kunnen wij allemaal volgens onze eigen politieke lijn uitmaken of we dat niet duurzaam genoeg vinden, of juist veel te duurzaam, zoals bijvoorbeeld de PVV vindt. Hoe kijkt de gedeputeerde tegen die twee punten aan?

De **voorzitter**: Uw punt is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, dank. Het Havenschap heeft inderdaad twee rollen, die van financier, maar ook die van aandeelhouder, maar ik moet dan toch zeggen: die van aandeelhouder is er ook eentje van de achtergrond. Het is niet bepaald de bedoeling dat de aandeelhouder op de stoel van het bestuur gaat zitten. Het is juist de bedoeling, en dat is ook de hele achtergrond van de exercitie geweest, dat de aandeelhouder, in dit geval dan de politiek, zich op enige afstand, op gepaste afstand, van het Havenbedrijf gaat bevinden. Als we nu toch weer het gesprek aangaan over het beleid in het Havenbedrijf, dan gaan we buiten de orde van deze vergadering, maar ook handelen we in strijd met hetgeen PS eerder hebben besloten. Tot zover...

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen mag nog één keer.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, ik heb nog geen reactie gehoord op het tweede punt dat ik heb gemaakt: waarom komt de gedeputeerde niet met een eigen initiatief, terwijl dat vorig jaar ook al door zijn voorganger beloofd was? Want ook daar mocht ik geen inbreng op dat soort vraagstukken hebben. Er werd verwezen naar een aparte meeting die daarvoor georganiseerd zou worden en bla-bla-bla. Die is er nog steeds niet geweest, kóm daar nou eens mee!

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik zie een duidelijke behoefte bij meerdere partijen, met name bij u. Ik nodig u uit dit via de agendavergadering te doen; dat herhaal ik. Als er in het verleden een belofte is gedaan door een vorig college, dan zal ik daarnaar kijken en als die belofte inderdaad is gedaan, dan wordt daar uitvoering aan gegeven.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog, mijnheer de gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Even kijken naar de reactie van mevrouw Van der Kammen ook. Ik ben al ingegaan op de gepaste afstand die de aandeelhouder, lees: de politiek, moet hebben van het Havenbedrijf.
Ja, de vergaderingen zijn niet altijd door twee gedeputeerden bijgewoond. Dat zou ook bijzonder ondoelmatig zijn, het zou eigenlijk gewoon geld kosten en in geen enkel opzicht meerwaarde hebben, temeer ook omdat met name de aandeelhouderskant en de bestuurskant verschillende taken kennen en dus ook verschillende expertises moeten hebben. Maar ik kan u verzekeren dat die twee gedeputeerden in nauw contact staan en dus ook in die zin elkaar van raad en daad voorzien.

De **voorzitter**: Oké. Ik geef mevrouw Van der Kammen nog even het woord, maar ik merk dat een van uw andere collega's, de heer Boon, opmerkt dat er te veel microfoons openstaan. Dus graag even aandacht daarvoor. Mevrouw Van der Kammen, interruptie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter. Wat ik de gedeputeerde nu toch hoor zeggen is toch werkelijk bespottelijk! Ondoelmatig om met twee bestuurders aanwezig te zijn? Die bestuurders hebben een stem en die nemen hun bestuurdersrol niet. Eén bestuurder zit er voor het financieringsgedeelte en de ander voor het aandeelhoudersgedeelte. Waarom pakken die gedeputeerden hun rol niet? Dat is toch bespottelijk!

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De gemeentelijke afvaardigingen zitten er wel...

De **voorzitter**: Ja, uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Die twee rollen, van financier en van aandeelhouder, komen eigenlijk zelden samen voor. Dat is de reden. Als ze samen voor zouden komen in een vergadering, dan is het zaak dat daar twee gedeputeerden naartoe gaan. Komen die rollen niet samen, dan ligt het voor de hand dat er één gedeputeerde naartoe gaat die ofwel de aandeelhouderskant, ofwel de inhoudelijke kant voor zijn rekening neemt.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Van der Kammen ten tweeden male.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Nee, voorzitter, met dit antwoord neem ik gewoon geen genoegen. Daar zitten twee gedeputeerden die gewoon hun werk moeten doen. 'Ondoelmatig' is een onzin-antwoord, want ze hebben allebei een eigen stem en moeten die gewoon ten gehore brengen. Dat doet een gemeentelijke afgevaardigde ook.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, ik begin een beetje in herhaling te vervallen, want ik verwijs naar mijn eerdere antwoord. Die twee rollen zijn gescheiden en door GS, door de twee gedeputeerden, wordt nadrukkelijk overlegd om het geheel in ogenschouw te kunnen houden.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u. Kijk ik naar de volgende opmerking, dat in de begroting verder niks wordt gezegd over het Havenbedrijf, met name in relatie tot corona, nou, daar heb ik het al wat over gehad. Ja, corona zal ongetwijfeld van invloed zijn, niemand weet hoé. Voor het Havenschap is van belang dat het Havenbedrijf aan zijn verplichtingen kan blijven voldoen. Dat is nu 'sec' aan de orde, en dat is geconstateerd. Het is ook bijzonder aannemelijk, aangezien er zekerheid is gesteld tot een bedrag van 280 miljoen euro. Kijk ik naar de kredietlijn en dat plafond, en die zekerheid, dan is er een zodanige marge dat daar geen problemen zijn te verwachten in redelijkheid. Dus ik denk dat daar voldoende aandacht aan is besteed.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Van der Kammen interruptie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dat is toch wel een interessante gedachte van de gedeputeerde. Het kredietplafond is 280 miljoen euro, maar de daadwerkelijke kredietverlening op dit

moment is een heel stuk lager. Ik zou toch wel willen weten wat het nou betekent als onverrichter zake de huidige kredietverlening niet toereikend zou zijn. Wat betekent dat voor de risico's van de provincie?

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, de huidige kredietverlening is nadrukkelijk begroot door het Havenbedrijf. Daar zit bovendien nog een marge in van 10%. Dus er is begroot wat aan liquiditeiten nodig is en daar is 10% opgezet, en dat wordt nu in de kredietlijn opgenomen. Zou er meer nodig zijn, dan zou er een nieuw proces in gang moeten worden gezet, maar dan zou dat nog steeds passen binnen de zekerheidsstelling van 280 miljoen euro. Dus er is niet bepaald reden tot zorg. We zitten nu op 162 miljoen en we kunnen tot 280 miljoen euro. Dus ik zou zeggen: we kunnen wel een crisis hebben. Laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Van der Kammen ten tweeden male.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, maar behalve de mogelijke impact van de coronacrisis is er ook nog de mogelijke impact van de LPM-plannen. Hoe combineren die beide met elkaar dan?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): LPM is inderdaad een punt van aandacht, maar ook dat heeft u in de stukken terug kunnen zien: mocht dit jaar een project in gang worden gezet, dan zou dat betekenen dat de kredietlijn wordt verhoogd tot 244,8 miljoen euro, en dat is nog steeds binnen die 280 miljoen euro.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog. Mag ik vragen om de microfoons uitgangspunt te zetten!

De heer **De Bie** (GS, FvD): Dank u.
Als laatste heeft mevrouw Van der Kammen gezegd dat er te weinig details naar voren komen. Nou ja, dan verwijs ik ook weer naar wat ik eerder zei: dat het toch zaak is dat dat door PS in gang wordt gezet op de geëigende manieren.
Kijk ik even naar het vervolg. Ja, mevrouw Van der Kammen herhaalde even haar standpunt dat ze ook bij het ordevoorstel had. Ook daar verwijs ik weer naar wat ik eerder zei. Als er al sprake is van een gebrek, dan wordt dat bij de eerstvolgende vergadering hersteld. Daar heb je de rechtsfiguur 'bekrachtiging' of 'bevestiging' voor. Dat is niet ongebruikelijk, daarmee is een eventueel gebrek dus acuut geheeld ook en er is van onrechtmatigheid of iets dergelijks absoluut geen sprake.
Dan kijk ik naar de opmerking van de heer Brouwers, 50PLUS: 150.000 euro. Ja, dat wordt boekhoudkundig gezien als een soort dividend. Dat is het niet, want het is een beloning voor het feit dat er garant wordt gestaan, maar in die zin wordt dat ingeboekt. Ik verwijs naar de boekhoudkundige regels op dit vlak.
De Partij voor de Dieren heeft ook nog vragen gesteld over duurzaamheid. Ook daar constateer ik dat dat zich bevindt op het niveau van het Havenbedrijf. Ook het vermogen van het Havenbedrijf vindt u op dat niveau, en dat is nu niet de orde van de vergadering. Dus ik stel echt voor dat we op een later tijdstip over het Havenbedrijf verder praten.
Tot zover.

De **voorzitter**: Oké. Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan ga ik inventariseren of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik zie de fractie van het CDA. Ik ga jullie allemaal één voor één af, maar ik zie de heer Thijssen niet in beeld. De CDA-fractie, behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De **voorzitter**: Oké. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, ik wil in tweede termijn kort wat zeggen.

De **voorzitter**: Het zal heel kort moeten zijn, want u weet dat de spreektijd de helft is van uw eerste termijn, en die was bijzonder kort!

De heer **Altundal** (SP): Klopt. Per 1 januari is het Havenschap Moerdijk verzelfstandigd in de vorm van een naamloze vennootschap. Alleen de gemeente en de provincie zijn de enige aandeelhouders. Wij hebben als provincie destijds bij het besluit van het governancemodel gezegd: in verband met de belangen van de People en Planet te waarborgen, willen we ons aandeelhouderschap in meerderheid handhaven, ook als er een derde partij bij komt. In die zin dienen we met GroenLinks samen een motie in om te zorgen dat de People en People-activiteiten in de vorm van duurzaamheid, klimaat, milieu concreet in de begroting en in jaarverslagen verantwoord worden.
Dat wil ik kort zeggen.

Motie M86-2020: Klimaatparagrafen
"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in digitale vergadering bijeen op 5 juni 2020;
behandelend het Statenvoorstel 40/20 over de zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2021;
constaterende dat:

- de ambitie in de havenstrategie is om het haven- en industrieterrein Moerdijk om te vormen tot een knooppunt van duurzame logistiek en procesindustrie in de Vlaams Nederlandse Delta in 2030;
- er momenteel niet expliciet wordt gerapporteerd op het gebied van de taakstellingen en ambities rondom energiebesparing, $CO_2$-reductie en duurzame energieopwekking;
- het Havenschap geen inzicht heeft over de mate van duurzaamheid van de investeringen waar het Havenschap garant voor staat;
- het in onze provincie staand beleid is om aan Statenvoorstellen een klimaatparagraaf toe te voegen, in lijn met motie M2 Klimaatparagraaf[1];
- het aandeelhouderschap van provincie en de gemeente in Havenschap Moerdijk erop toeziet de belangen van People, Planet, Profit te waarborgen;

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- in toekomstige Statenvoorstellen aangaande de conceptbegrotingen van Havenschap Moerdijk concreet in te gaan op People en Planet-activiteiten en -doelstellingen en in het bijzonder de paragraaf Klimaat;
- het Havenbedrijf te verzoeken voor begrotingen vanaf 2022 in de klimaatparagrafen expliciet de taakstellingen en resultaten ten aanzien van duurzame energie, $CO_2$-reductie en energiebesparing toe te voegen;

en gaan over tot de orde van de dag."

[1] https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20190201/download?qvi=1118652

Nurettin Altundal, SP

Michiel Philippart, GroenLinks
Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: De motie is intussen bij de griffier binnen, motie 86, en ik neem aan dat ook de gedeputeerde, die er zo een oordeel over zal moeten geven in tweede termijn, daarover snel kan beschikken. Dan ben ik bij de fractie van GroenLinks.

De heer **Philippart** (GL): Ja, graag, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank aan de gedeputeerde voor de antwoorden op een deel van de vragen. Er staan nog een aantal zaken open. Ik had gevraagd een appreciatie te geven over de constructie en de wijze van financieren sinds 1 januari 2017 en ik had nog gevraagd hoe hij aankijkt tegen de risicomanagementparagraaf, of eigenlijk het ontbreken daarvan. Daar heb ik geen antwoord op gekregen. De laatste vraag die ik heb gesteld was of de gedeputeerde het met mij eens was dat het opportuun zou zijn als het Havenbedrijf klimaatparagrafen zou rapporteren, zodat we meer inzicht krijgen in de strategie en de doelstellingen tot 2030 van het Havenbedrijf, want daar weten we nu gewoon niks over.

De **voorzitter**: Oké. Mevrouw Van der Kammen van de PVV behoefte aan een tweede termijn, zag ik. Ga uw gang.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Zeker, voorzitter, bedankt. Ja, bedankt voor de beantwoording in eerste termijn, maar het roept toch nogal wat vragen op. Eerst even ingaan op de gedeputeerde. Hij sprak erover dat ik details zou vragen. Ja, voorzitter, ik heb niet om details gevraagd, ik heb gevraagd om relevante effectinformatie. Wat levert het Havenbedrijf nou op voor de Brabander. Welk effect heeft het bedrijf, het aandeelhouderschap en de financiering?
Dan, voorzitter: de gedeputeerde heeft het ineens zomaar over 244 miljoen euro kredietverlening met LPM. Ik vind het wel heel bijzonder dat hij dat noemt, en hij noemt het alsof het algemeen bekend is, maar, voorzitter, dat is nieuwe informatie. Dat bedrag staat nergens in het Statenvoorstel. En als het inderdaad om 244 miljoen euro kredietverlening mét LPM gaat, dan resteert er dus nog slechts 36 miljoen euro voor eventuele andere, waaronder corona-effecten. Ik zou toch wel graag opheldering van de gedeputeerde willen over het feit dat die informatie, die hartstikke relevant is hier, waarom die ontbreekt in het Statenvoorstel. Waarom is in de begroting niet genoemd wat de kredietaanvraag is inclusief LPM? En ik wil ook een reactie over de beperkte beschikbaarheid dan nog van kredietruimte in verband met andere effecten.
Verder hoorde ik een collega in eerste termijn het hebben over zonnepanelen op het Havenbedrijf. Ja, voorzitter, asjeblieft niet, want er gaat alleen maar een hoop belastinggeld naar die dingen.
En ten slotte: ik ben heel erg benieuwd naar de stem van Forum over dit voorstel, die het vorig jaar immers nog tegen de begroting 2020 stemde. Helaas heb ik vandaag geen inbreng van die partij gezien en die was er het vorig jaar ook al niet. Dus ik ben ontzettend benieuwd.
Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: De fractie van 50PLUS, de heer Brouwers. Behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik heb geen behoefte aan een tweede termijn, mijnheer de voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De Partij voor de Dieren, de heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Bedankt aan de gedeputeerde voor zijn aanbod om er later over verder te praten. Alleen, ik begrijp het niet helemaal goed, want we hebben het wel degelijk over het Havenschap en over het aandeelhouderschap, en ik zie dat het eindvermogen nu 97 miljoen euro is. Dat gaat ons als aandeelhouder wel degelijk aan. In 2014 was het vermogen nog 52 miljoen euro, in 2015 al meteen gestegen naar 59 miljoen euro, en nu gestegen naar 97 miljoen euro, en daar staat dan als bijschrift dat dat voor het afdekken van risico's is. Ik kan me niet goed voorstellen dat het bedrijf zo ingrijpend veranderd is dat we bijna het dubbele bedrag nodig hebben om alle risico's af te dekken. Mijn vraag is aan de gedeputeerde: op welk moment kunnen we het dan hebben over dat eigen vermogen, waar wij als aandeelhouder wel degelijk interesse en belang bij hebben? Is het mogelijk om daar het gesprek over aan te gaan, om dat eigen vermogen ook als aandeelhouder voor andere dingen in te zetten? Want ik begrijp niet: als dat vermogen zo enorm blijft groeien, zit er dadelijk 125 miljoen...

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Mijn vraag aan de gedeputeerde: op welk moment kunnen we daarover met elkaar in gesprek gaan, als dat nu niet is?

De **voorzitter**: Uw punt is helder. De fractie van Lokaal Brabant behoefte aan een tweede termijn, de heer Van den Broek?

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Nee, geen behoefte aan een tweede termijn. Ik heb voldoende antwoorden gehoord en het is mij helder.

De **voorzitter**: Oké, dank Dan wil ik de gedeputeerde vragen of hij meteen wil doorgaan, of nog even wat tijd nodig heeft. Motie 86 is intussen ingediend.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ja, die motie moet ik nog wel even lezen.

De **voorzitter**: Oké, dan schors ik de vergadering voor twee minuten om u in staat te stellen die motie tot u te nemen.

*Schorsing (14.26-14.30)*

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik wil de gedeputeerde vragen het woord te nemen voor zijn tweede termijn. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Voorzitter, ja, daar ben ik weer, dank u. Allereerst een reactie op de SP, de heer Altundal, de motie. Dan kom ik toch weer op wat ik al eerder heb gezegd: op de afstand van de politiek tot het Havenbedrijf. Dat is nu het governancemodel, en het is eigenlijk niet zaak om dat op deze manier te ondergraven, denk ik. Want met deze motie ga je er toch langzaam maar zeker voor zorgen dat de politiek weer een invloed krijgt, al is het indirect op deze manier. Er komt een ontwikkeling op gang waarmee de politiek toch weer langzaam maar zeker in het Havenbedrijf gaat zitten, en dat is nou net niet de bedoeling. Dus ik zou deze motie willen ontraden.

De **voorzitter**: Oké. Interruptie Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, als mede-indiener wil ik daar toch nog wel even een vraag over stellen, want het is puur inzicht krijgen in de resultaten, dus waar ziet dan de gedeputeerde de invloed die u hierbij noemt nu? Is het niet gewoon normaal dat wij op een zo goed mogelijke wijze met informatie waar we ons committeren in de strategie, dat we daar dan ook een begroting op kunnen beoordelen? Klimaatbegrotingen worden op verschillende niveaus, van het Europese niveau tot aan het lokale niveau, toegevoegd aan normale begrotingen, en dus ook conceptbegrotingen, om gewoon inzicht te krijgen in de resultaten.

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): In eerste instantie betekent het inzicht in resultaten, dat is juist, maar met dat inzicht kan ook de wens komen om die resultaten te beïnvloeden. En wat ik al zeg: indirect of direct, hoe je het ook wilt, maar het gaat een ontwikkeling op gang brengen waarbij die beïnvloeding van de politiek in het Havenbedrijf in gang wordt gezet en ik denk dat dat onwenselijk is.

De **voorzitter**: Interruptie Philippart ten tweeden male.

De heer **Philippart** (GL): Dit vind ik toch wel een rare voorstelling. Eigenlijk zegt u feitelijk: waar wij geen invloed op hebben, en waarom heel veel zaken binnen dit debat niet binnen de orde zijn, dat we dan vanuit een begroting mogelijk op een bepaalde wijze invloed kunnen hebben waar we helemaal geen invloed op mogen hebben. Nogmaals: het zijn 'sec' de resultaten waarop wij kunnen beoordelen, waar wij die begroting op kunnen beoordelen. Dus het heeft helemaal niet met invloed te maken. En kunt u ook daarin het punt van de klimaatbegrotingen meenemen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, ik denk dat ik dan weer terug moet komen op een andere opmerking die ik heb gemaakt. Deze begroting gaat over de financiering en niet over de wijze waarop die financiering wordt aangewend. Dat is het enige wat ik kan zeggen in dit geval.

De **voorzitter**: Oké. Interruptie Altundal. Nee, mijnheer Philippart, u hebt twee keer geïnterrumpeerd. De heer Altundal is aan de beurt.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel voorzitter. In de redenering van de gedeputeerde zouden eigenlijk in elk bedrijf de aandeelhouders niks te zeggen hebben tegen de bestuurders. Dat klopt natuurlijk niet. De aandeelhouders stellen de kaders vast waarbinnen het bestuur opereert. Wij zijn aandeelhouders en dat betekent dat, als wij aan de bestuurders stellen dat wij het belangrijk vinden dat in de begrotingen middelen gereserveerd moeten zijn voor bepaalde doelen waarvoor wij juist aandeelhouders zijn geworden, waarvoor wij investeren, wij ook het recht hebben om te zeggen: daar willen we ook verantwoording voor hebben.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Altundal** (SP): Mijn vraag is: waarom is dan nu een zienswijze nodig, als we als aandeelhouders niks te zeggen hebben?

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, u zegt: aandeelhouders stellen de kaders vast, maar dat is maar in beperkte mate zo. Juist in dit geval is de hele intentie van de exercitie – want er is een verzelfstandiging geweest – om juist die kaders niét zozeer te stellen, of heel indirect. Deze zienswijze is het gevolg van wetgeving, dus dat deze aan PS wordt voorgelegd, en dat stelt u in staat om daar iets over te zeggen.

De **voorzitter**: Ik stel het volgende voor. Als u een debat wilt over de mate van verzelfstandiging, en of dat wel of niet wenselijk is, dan is dat mogelijk een interessant debat, maar dat is nu niet geagendeerd. Dus ik wil de gedeputeerde graag vragen om verder te gaan met zijn betoog... Nee, er was nog een andere interruptie

De heer **Altundal** (SP): Ik heb ook nog een interruptie, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, maar u bent buiten de orde, want u gaat een debat aan over iets wat niet geagendeerd is. Ik geef u nog één reactiemogelijkheid en dan gaan we verder.

De heer **Altundal** (SP): Ik was niet buiten de orde, omdat ik vroeg naar de zienswijze. Als wij het recht hebben als aandeelhouders om zienswijzen in te dienen, en daarom staat het geagendeerd, dan kunnen we in die zinsnede ook opnemen wat wij in die zinsnede willen vermelden. De motie heeft daar betrekking op. Dus het gaat er niet om de bestuurders van het Havenschap te leiden, maar onze zinsnede kan zijn: als aandeelhouders wensen wij dit.

De **voorzitter**: Ja, oké. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Het staat u vrij om uw zienswijze kenbaar te maken en dat mogen wij in dit huis doen.

De **voorzitter**: Oké. Spooren, interruptie.

De heer **Spooren** (50PLUS): Ja, voorzitter, een vraag aan de gedeputeerde: zou de gedeputeerde onze bestuurders die zitting hebben in de aandeelhoudersvergadering willen vragen, of kunnen vragen, om de strekking van de motie mee te nemen en daar onder de aandacht te brengen van de andere aandeelhouders, om te kijken of dat kan leiden tot het beoogde effect dat we willen bereiken?

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, dat zou gebeuren op het moment dat de motie wordt aangenomen. Op het moment dat de motie wordt aangenomen, maakt het deel uit van de zienswijze en dan zou dat naar het bestuur gaan van het Havenschap.

De **voorzitter**: Oké. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Dat begrijp ik, geachte gedeputeerde, maar mijn vraag is: de motie wilt u zelf niet overnemen, of u ziet eigenlijk het liefste dat hij weggestemd wordt, maar de strekking van het verhaal is duidelijk en zou het mogelijk zijn om zonder met een motie komen onze bestuurders die in de

aandeelhoudersvergadering zitten te vragen om de strekking van de motie, dus zonder te zeggen dat het een motie is, maar gewoon de strekking van de motie daar onder de aandacht te brengen?

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk, het is een herhaling van de vraag. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Ik begrijp uw vraag nu beter. Dat zou mogelijk zijn in het kader van vrije meningsvorming of iets dergelijks, maar ik zeg erbij dat de rol van de aandeelhouder zeer beperkt is, dus ik zou daar zeer terughoudend in zijn.

De **voorzitter**: Oké. Interruptie de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel voorzitter. Ik wil toch nog even een laatste punt over die motie maken. De motie zegt expliciet: het Havenbedrijf te verzoeken voor de begrotingen in de toekomst expliciet gewoon duidelijk te maken hoe we het doen op duurzame energie, $CO_2$-reductie en energiebesparing. Ziet de gedeputeerde wel het voordeel in van inzicht krijgen in de opwekking van duurzame energie, $CO_2$-reductie en energiebesparing?

De **voorzitter**: Ik geef de gedeputeerde graag het woord, maar wijs er wel op dat we de debatten niet gaan herhalen. De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou, eerlijk gezegd vraag ik me af of dit het oordeel van de vergadering is. Wat mijn persoonlijke opvatting daarover is, maar ik laat het aan de voorzitter even over: ik denk dat het onwenselijk is, omdat het ervoor zorgt dat de aandeelhouder toch langzaam maar zeker op de stoel van de bestuurder gaat zitten.

De **voorzitter**: Goed. Motie 86 maakt deel uit van de beraadslagingen en is geagendeerd. U heeft uw oordeel gegeven, hij komt straks in stemming en we gaan niet elke keer opnieuw het debat doen. Ik zie een interruptie van mevrouw van der Kammen...

De heer **Philippart** (GL): Een laatste vraag...

De **voorzitter**: U mag nog een keer, ja, oké.

De heer **Philippart** (GL): In hoeverre heeft dit oordeel van u te maken met het feit dat u eigenlijk ook niet gelooft in de problemen die de klimaatverandering veroorzaken?

De **voorzitter**: We gaan nu echt de orde te buiten. Dat gaan we niet doen. Mevrouw Van der Kammen heeft het woord en mag ik vragen de microfoons uit te zetten.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter, dank je wel. Toch ook even richting de collega van 50PLUS. Hij vraagt om die motie mee te nemen naar de bestuursvergadering. Ik wil de collega toch even vragen: heeft u nu eigenlijk het antwoord van de gedeputeerde gehoord, die het eigenlijk helemaal niet nodig vond om met een voltallige bezetting en aanwezigheid in die bestuursvergadering aanwezig te zijn en dus überhaupt ook gewoon hun stemmen niet te pakken? Ik ben benieuwd of de collega van 50PLUS daar wellicht de gedeputeerde ook op wil aanspreken?

De **voorzitter**: Als u de microfoons uitzet, want het wordt echt rumoerig, geef ik de heer Brouwers de gelegenheid om uw vraag te beantwoorden mevrouw Van der Kammen. De heer Brouwers heeft het woord.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Het is de heer Spooren, mijnheer de voorzitter!

De **voorzitter**: O, excuus. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (50PLUS): Nou, ik vind zo: aandeelhoudersvergaderingen zijn er voor aandeelhouders, dus als een aandeelhouder daar aanwezig dient te zijn, dient hij daar aanwezig te zijn, of er moet reden zijn om niet aanwezig te zijn. Dat lijkt mij een normale gang van zaken.

De **voorzitter**: Oké. Ik heb nu nog een interruptie van de heer Altundal, en dan gaat de gedeputeerde verder. De heer Altundal heeft het woord.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel voorzitter. Ik hoop de gedeputeerde er nog toe te kunnen overhalen om de motie aan te raden, omdat de motie juist de zinsnede versterkt en de mogelijkheid geeft aan het bestuur van het Havenschap om aan ons vervolgens te communiceren of het wel of niet haalbaar is, en niet dat de gedeputeerde dat zelf dient te doen.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Nou ja, ik blijf toch in herhaling vervallen, want linksom of rechtsom: het heeft allemaal het gevolg dat de politiek zich gaat bemoeien, al dan niet indirect, met het beleid in het Havenbedrijf en het is nou juist de bedoeling van de verzelfstandiging om dat niet te doen.

De **voorzitter**: Goed. Vervolg uw betoog, u komt tot een afronding.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Goed. De heer Philippart had het over risicomanagement, de wijze van financiering en dergelijke. Ik weet niet goed wat ik met die vraag moet eerlijk gezegd. Kijk je in z'n algemeenheid naar risicomanagement, dan kijk je in een schuldenaarsverhouding in eerste instantie naar de gegoedheid van de schuldenaar, je kijkt uiteraard naar de kredietovereenkomst en de zekerheid die is gesteld en op alle fronten voldoen die aan de normen. Dus ik denk dat er voldoende aan risicomanagement is gedaan, temeer ook omdat nog steeds de marge behoorlijk is. Over die marge kom ik zo meteen nog verder op, want die marge wordt in eerste instantie verlaagd door LPM, wat dan tot gevolg heeft dat de kredietlijn tot 244 miljoen euro wordt verhoogd. Maar daar staat natuurlijk tegenover dat in de vennootschap, in de schuldenaar, opnieuw activa stromen, dus op die manier wordt het risico voor het Havenschap weer verminderd. Dat het een verrassing is voor mevrouw Van der Kammen, dat verbaast mij dan, want die 244,8 miljoen euro staat op pagina 4 van de begroting en maakt dus deel uit van de stukken.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie van de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, ik had een korte vraag over de marge waar gedeputeerde De Bie het over heeft, voorzitter. Uiteindelijk is natuurlijk wel de reden dat de risico's zo laag zijn, dat er een goed eigen vermogen is van een slordige 100 miljoen euro, maar dat is uiteindelijk wel publiek geld dat 1 januari

2017 is overgezet naar dat Havenbedrijf. Dus dan kunnen misschien wel de risico's beperkt zijn dankzij dat grote eigen vermogen, maar het blijft alsnog in de kern publiek geld.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Philippart** (GL): Om daar eens een reflectie op te geven.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **De Bie** (GS, FvD): U merkt terecht op dat het publiek geld is. Daar moeten wij voorzichtig mee omgaan en met de constructie zoals die nu is opgetuigd, met de zekerheden die daarbij horen, wordt daar volledig aan voldaan.

De **voorzitter**: Oké, vervolgt u uw betoog.

De heer **De Bie** (GS, FvD): Even denken hoor, want het ging allemaal nogal snel. De Partij voor de Dieren had het over het eigen vermogen van het Havenschap. Nou ja, ik denk dat er sprake is van een misverstand, want dat blijft hetzelfde. Ook hier herhaal ik weer wat ik al eerder had gezegd: de risico's zijn allemaal afgedekt. Er is sprake van hypothecaire zekerheid, van pandrechten, dat zijn echte zekerheden, in die zin dat het je de mogelijkheid geeft om bij voorrang, boven andere schuldeisers, die te verhalen. Je kunt dat buiten een faillissement om doen. Dus al met al is daar geen enkel punt van zorg. Punt van zorg zou voor mij zijn als wij nu zouden proberen de rol van de aandeelhouder te veranderen, maar uiteraard gaan daar uiteindelijk de Staten over. En ook daar nodig ik de Staten weer uit om via de agendavergadering dat op de agenda te zetten.
Ik denk dat ik nu het meeste wel heb besproken, en anders hoor ik het graag.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Dan wil ik u vragen nu de microfoons uit te zetten, omdat er echt te veel ruis is. Ik sluit de beraadslagingen op dit onderwerp. Het oordeel over motie 86 is gegeven en die maakte inderdaad onderdeel uit van de beraadslagingen bij dit onderwerp. Ik sluit dan de beraadslagingen. We gaan straks stemmen.

## 55/20 Benoeming lid Vertrouwenscommissie benoeming Commissaris van de Koning Noord-Brabant 2020

De **voorzitter**: We gaan nu door met de bespreking van Statenvoorstel 55/20, dat is de benoeming van een lid van de vertrouwenscommissie voor de benoeming van een nieuwe commissaris van de Koning. Ik constateer dat u geen spreektijd heeft gevraagd over dit voorstel, dus wordt dat straks in stemming gebracht.

## 57/20 Benoeming lid en plaatsvervangend lid van de Commissie sturen en verantwoorden Provinciale Staten Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan ga ik verder met de bespreking van Statenvoorstel 57/20, benoeming lid en plaatsvervangend lid van de Commissie sturen en verantwoorden. Ook daarvoor is geen spreektijd aangevraagd, dus voor 57/20 niet en voor 55/20 niet. Dan stel ik vast dat we kunnen overgaan naar de stemming. Dat heeft even tijd nodig, zoals u weet. Ik schors de vergadering voor een paar minuten, zodat

u allen de gelegenheid heeft om in te loggen in het stemsysteem. Ik schors de vergadering even en wij houden bij het moment dat u er allemaal weer digitaal klaar voor bent.

*Schorsing (14.46-14.49)*

**Stemming**

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Ik begrijp van de griffier dat we klaar zijn om te stemmen.
Dan wil ik als eerste in stemming brengen ontwerpbesluit I van stuknummer 34/20, Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 en meerjarenraming 2022-2024 voor de ODZOB, Midden en West Brabant en ODBN.

**34/20 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2021 en meerjarenraming 2022-2024 van Gemeenschappelijke Regelingen Omgevingsdiensten Zuidoost (ODZOB), Midden en West (OMWB) en Noordoost (ODBN)**

De **voorzitter**: Eerst de ODZOB. Ontwerpbesluit I breng ik in stemming nu. De stemming is open. Stemverklaringen die aangemeld worden gaan we helemaal aan het einde van de stemmingen doen.

De **griffier**: Er zijn op dit moment 54 stemmen uitgebracht. Als de laatste ook op 'Versturen' drukt, dan hebben we alle stemmen binnen. De heer Van den Oetelaar wordt mij gemeld.

De **voorzitter**: De heer Van den Oetelaar graag nog even op de verzendknop drukken.

De **griffier**: Ik denk dat we de heer Van den Oetelaar anders in beeld zijn stem moeten laten uitbrengen, want hij blijft hangen op 54 stemmen.

De **voorzitter**: Ja, dat gaan we dan ook doen.

De **griffier**: Mijnheer Van den Oetelaar, wat is uw stem?

De **voorzitter**: Mijnheer Van den Oetelaar, wij krijgen geen contact met u. Dan sluit ik de stemming hier...

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor!

De **voorzitter**: Ik hoorde op de valreep 'Voor'.

De **griffier**: Oké, dan tel ik dat er 55 stemmen zijn uitgebracht, waarvan 51 voor en 4 tegen.

De **voorzitter**: Dat brengen we even in beeld. Herkent u zich in deze stemming? Dat is het geval. Dan is de stemming geldig. Aangenomen.
Dan breng ik nu in stemming ontwerpbesluit II, en dat betreft de zienswijze et cetera Midden West Brabant, ontwerpbesluit II. De stemming is open.
Van den Oetelaar, graag even in beeld.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor.

De **griffier**: Dan tel ik 55 stemmen, 51 voor, 4 tegen.

De **voorzitter**: Die brengen we even in beeld. Herkent u zich in deze uitslag? Dat is het geval. Het voorstel is aangenomen.
Dan gaan we naar de stemming over ontwerpbesluit III bij 34/20, de zienswijzen et cetera, nu de ODBN. De stemming is open.
Van den Oetelaar graag even via Teams stemmen.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Voor. Maar inmiddels moet hij het weer doen, denk ik.

De **voorzitter**: Ja, u bent weer in het stemsysteem. We brengen de uitslag in stemming.

De **griffier**: 55 stemmen, 51 voor, 4 tegen.

De **voorzitter**: Dat brengen we even in beeld. Herkent u zich in de uitslag? Dat lijkt het geval te zijn. Het voorstel is aangenomen.
De moties waren ingetrokken, dus dan zijn we nu bij ontwerpbesluit 40/20, dat betreft de zienswijze op de conceptbegroting Havenschap Moerdijk.

## 40/20 Zienswijze op conceptbegroting Havenschap Moerdijk 2021

De **voorzitter**: Dadelijk de motie, maar nu het ontwerpbesluit 40/20. De stemming is open.
55 stemmen zijn uitgebracht. De griffier.

De **griffier**: 51 voor, 4 tegen.

De **voorzitter**: We brengen de uitslag van de stemming in beeld, met de vraag of u zich in de uitslag herkent. Wee herkennen ons in deze uitslag. Het voorstel is aangenomen.
Dan gaan we nu verder met de stemming over motie 86, GroenLinks, Partij voor de Dieren en SP, over de klimaatparagrafen. Deze motie 86 komt nu in stemming. De stemming is open.

De **griffier**: 55 stemmen, 13 voor, 42 tegen.

De **voorzitter**: Oké. Dat brengen we even in beeld, met de vraag of u zich in de uitslag herkent. Ja. We herkennen ons in deze stemming. De motie is verworpen.
Dan kom ik nu bij een aantal ontwerpbesluiten, waarvan ik eerst naga of u stemming wenst. Ik ga ervan uit dat dit bijna allemaal bij acclamatie kan.

## 55/20 Benoeming lid Vertrouwenscommissie benoeming Commissaris van de Koning Noord-Brabant 2020

De **voorzitter**: Ik begin bij ontwerpbesluit 55/20, benoeming lid vertrouwenscommissie benoeming CdK. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Bij acclamatie aangenomen.

## 57/20 Benoeming lid en plaatsvervangend lid van de Commissie sturen en verantwoorden Provinciale Staten Noord-Brabant

De **voorzitter**: Dan ben ik bij ontwerpbesluit 57/20, lid en plaatsvervangend lid Commissie sturen en verantwoorden. Wenst iemand hierover stemming? Dat is niet het geval. Bij acclamatie aangenomen.

### 49/20 Notulen vergadering Provinciale Staten van 17 april 2020

De **voorzitter**: Ontwerpbesluit 49/20, de notulen van 17 april. Wenst iemand stemming? Nee. Dan zijn die vastgesteld.

### 50/20 Notulen extra vergadering Provinciale Staten van 17 april 2020

De **voorzitter**: Ontwerpbesluit 50/20, de extra vergadering van 17 april. Wenst iemand stemming? Niet het geval. Bij acclamatie vastgesteld.

### 51/20 Notulen extra vergadering Provinciale Staten van 22 april 2020

De **voorzitter**: Ontwerpbesluit 51/20, de extra vergadering van 22 april. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Vastgesteld.

### 52/20 Notulen vergadering Provinciale Staten van 22 april 2020

De **voorzitter**: Ontwerpbesluit 52/20, 22 april vergadering. Wenst iemand stemming? Niet het geval. Bij acclamatie vastgesteld

### 56/20 Lijst Ingekomen Stukken vergadering Provinciale Staten 5 juni 2020

De **voorzitter**: Ontwerpbesluit 56/20, de lijst van ingekomen stukken 19 maart t/m 6 mei, inclusief de door de griffier voorgestelde wijze van afdoening. Wenst iemand stemming? Dat is niet het geval. Dan stel ik vast dat dit allemaal is aangenomen.

De stemverklaringen moeten we even aan het einde op een rijtje doen. Ik heb er een aantal voorbij zien komen en behandel die even in de volgorde van aanmelding van de verklaring zelf. De heer Altundal een stemverklaring bij het voorstel over het Havenschap. Ga uw gang.

De heer **Altundal** (SP): Dank u wel, voorzitter. Het Havenschap erkent op z'n website dat ontwikkeling en groei alleen mogelijk is als het in balans gebeurt met omgeving en natuur. Er staat letterlijk: "Directie, Raad van commissarissen en aandeelhouders werken aan een economisch krachtige haven in balans met belangen van omwonenden, natuur en milieu." In die zin hebben de aandeelhouders zeker inbreng, betrokkenheid en invloed. In die zin vinden wij het betreurenswaardig dat onze motie niet aangenomen is, waardoor wij onze controletaak om onze doelstellingen te waarborgen niet kunnen waarmaken op deze wijze.

De **voorzitter**: De volgende stemverklaring is van de heer Philippart en ik weet niet bij welk voorstel. Wilt u dat even noemen?

De heer **Philippart** (GL): Voorstel 40/20. GroenLinks sluit zich aan bij de stemverklaring van de heer Altundal.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Dan een stemverklaring van mevrouw Van der Kammen, ook op 40/20.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ja, voorzitter. De PVV heeft wel degelijk een zienswijze over de begroting 2021 van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Moerdijk. De begroting 2021 en de jaarrekening 2019 van het Havenschap zijn niet in de wettelijk voorgeschreven openbaarheid vastgesteld. Het voorstel zou dan ook niet eens hebben moeten voorliggen vandaag. Daar komt nog bij dat wij de beleidskoers van het Havenbedrijf, met volle inzet op klimaatdrammerij, volledig gefaciliteerd en bekrachtigd via de aandeelhouders en de financieringsrol van het Havenschap, niet kunnen steunen.
Ten slotte een heel dringende oproep aan de gedeputeerden, om hun bestuurstaak te vervullen en dus om aanwezig te zijn in de bestuursvergadering.

De **voorzitter**: Dan geef ik nu eerst het woord aan de heer Logister. Ik ben de heer Boon niet vergeten, die was wel een beetje verdwenen uit het beeld, maar maakt u zich geen zorgen: u komt nog aan de beurt, als laatste. Maar nu eerst de heer Logister bij 40/20 ook.

De heer **Logister** (D66): Dank u wel, voorzitter. Mijn stemverklaring heeft betrekking op de motie bij 40/20. Deze gemeenschappelijke regeling ziet toe op de financiering en werving van de gronden voor het Havenbedrijf. Bij andere voorstellen over Moerdijk sturen wij graag mee op die maat.

De **voorzitter**: dank u wel. Dan de heer Boon tot slot, bij de omgevingsdiensten.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, dank u. Een stemverklaring waarom wij tegengestemd hebben. De stukken beginnen er beter uit te zien. Er is een hele hoop klimaatwaanzin geschrapt, daar zijn we blij mee. Maar wij willen toch meer inzetten op de inverdieneffecten. Die moeten volgend jaar zeer zeker beter terugkomen, beter beschreven worden en liefst smart geformuleerd, en dán zouden wij voor kunnen stemmen, maar tot die tijd zijn wij genoodzaakt tegen te stemmen.
Tot zover.

De **voorzitter**: Ik dank degenen die deze stemverklaringen nog hebben gedaan.

## Sluiting

De **voorzitter**: Beste collegae. Hoe fijn zou het zijn geweest als we elkaar nu nog even hadden kunnen treffen hier in ons prachtige provinciehuis bij de bar, om nog even een drankje samen te drinken en elkaar een goed weekend te wensen. Dat moet nu op een andere manier. Ik wens u dat allemaal uiteraard zeer toe, mede namens de griffier en haar team en alle ondersteuners die ook vandaag weer hard gewerkt hebben zodat wij konden vergaderen. Een volgende vergadering zal wel hier in het provinciehuis zijn, coronaproof, fysiek bijeen in onze tijdelijke zaal, en dat zal de Bois-le-duc-zaal zijn, het bos dat verwijst naar de Hertog van Brabant, die roemruchte hertog die ons ook dan weer bijeen zal brengen in die prachtige zaal, niet minder mooi dan deze Statenzaal, ánders, maar we gaan het dan op die manier wel doen. Ik wens u een fijn weekend en sluit deze vergadering.

*De voorzitter sluit om 15.05 uur de vergadering.*